H. O. Mawrie

HA
KA HIMA
JONG KA
JINGIEIT

1980

HA
KA HIMA JONG KA
JINGIEIT

Da U
H. Onderson Mawrie
Nongkrem

1979

La shon
ha Ri Khasi Press,
Umsohsun, Shillong

SHI KYNTIEN

Ka Kharbuli ka long kawei na ki kyntoit jong ka Nongkrem bad ka don ka Seng Samla kaba ki ai kyrteng "Kharbuli Young Men's Organisation" kaba ki khot lyngkot 'K. Y. M. O', ha kaba nga long u President jong ka. Ha ka snem 1976 ka K. Y. M. O, ka la kwah ban ialeh drama ha ka Sngi Lyngka, ka sngi shad jong ka Pomblang Nongkrem. Ka jingialeh kai ka dei ban neh baroh shi miet ba ki briew na ki shnong kiba marjan kin nud ban leit phai sha iing ynda la shai.

Na ka bynta ka jingialeh kai ka K. Y. M. O ka la kyrpad ia nga ba ngan thoh ia ka drama shaphang u Manik Raitong. Nga la leh ia kata bad ka K. Y. M. O ka la lah ban pyndonkam ia ka bad kumta ka jingiathuhkhana u Manik Raitong ka la mih madan ha ka kyrteng—"Ha ka hima jong ka jingieit".

Ka khana u Manik Raitong ka long kaba la rim bha bad ha ka jingiaid jong ka na kawei ka pateng sha kawei pat, shibun kiei kiei ki bym long Khasi ki la rung ha ka ; ha kane ka drama la pyrshang katba lah ban weng ia kiba kum kita.

Ngam lah khlem pynpaw hangne ia ka jingsngewnguh bad jingsngewburom ia i Bah Bhiren Singh Thangkhiew bad ia i Bah Hipshon Roy Kharshiing kiba la pynlong pynlah ia nga ban pynmih pyrthei ia kane ka drama.

Nongkrem
13th Lber, 1980

H. O. Mawrie

DRAMA

HA KA HIMA KA JINGIEIT

Ki Nongiashim Bynta :--

U Mailong Sing Syiem	— U Syiem ka Hima Madur Maskut.
U Kyllong Sing Syiem	— U Syiem Khynnah.
U Salong Sing	— U Myntri Rangbah bad Rangbah Shipai.
Ka Shainimon	— Ka Mahadei u Syiem Khynnah.
U Tawat Lakor	— U Myntri na Ri Bhoi.
U Muken Lar	— U Myntri na Ri Bhoi
U Mular Sing	— U Tymmen Shnong ka Raitong.
U Roba Tamor	— U Rangbah Shnong.
U Samu Riang	— U Rangbah Shnong..
U Manik	-- Samla na Raitong.
Ka Shapi / Ka Duimon	— Ki Shakri Syiem.
U Maluh	— U Nongshongshnong ba tymmen tam ha Raitong.

ACT—I
SCENE—I

Ha Ïingsyiem ha Raitong kaba long ruh ka Ïingdorbar syiem bad ka Ïingbishar ki Syiem Madur Maskut. Ki Syiem ki trei ia ki kam hima sima baroh hangne; kiba ia don ha kawei ka janmiet ki long u Kyllong Syiem, u Tawat Lakor, u Muken Lar, u Mular Sing, u Roba Tamor, u Samu Riang bad kiwei kiwei ki rangbah na Raitong

Kyllong Syiem: Nga la phah khot khuang ia phi baroh ki rangbah sha kane ka Jingkhawai ba nga kwah eh ban ia kynduh ia phi namar lashai ka sngi nga mut ban leit noh sha Iawdaija. Nga da sngewburom eh ia phi ki rangbah hangne ha Raitong khamtam ia kine ki Myntri kiba la ia trei ryngkat bad nga bad kiba la iarap ruh ia nga ha kaba pyniaid ia kane ka Shnat Hima hangne ha Ri Bhoi bad kumjuh ruh ia phi ki Tymmen Shnong bad ki Rangbah Shnong bad kiwei kiwei ki para rangbah kiba la ia trei shitom na ka bynta ka jingbit jingbha jong kane ka Shnong Raitong. Nga la don bad phi mynta la san snem; baroh shi lynter ka la long tang da kaba suk ba saiñ bad tang da kaba sngewbha bad sngewtynnad bad da kaba bha suda hynrei nga sngewsih ban ong ba mynta nga la dei ban leit noh.

Mular Sing: Phi'n leit ia ka ban nym wan shuh sch, Syiem?

Kyllong Syiem: Kane ka jingleit jong nga ka long kaba kham pher. La wan ka kyntien na u Syiem Rangbah ba nga dei ban leit noh sha Iawdaija. Phi i, u Syiem Rangbah u la noh ha ka met bad u la noh ha karta bad u la phah shaw ia nga ba ngan don noh ha kti ha kjat bad u. Ka jingkit kaba khia jong ka Hima ka la dei mynta ban hap ha ki tyrpeng jong nga, namarkata ngan nym lah shuh ban ia don bad phi hangne ha Raitong ban peit ia ka Shnat Hima shane sha Ri Bhoi. Kiei kiei ki dei ban iaid kat kum ka jingdawa jong ka kam. Are, Bah Mular! Uei uta uba nang put sharati katta katta?

Mular Sing: U Manik phi, Syiem. U put myllen ban pynsngewbha ia la ki para samla ka Shnong hangthie ha phyllaw.
Kyllong Syiem: Ngam pat ju iohsngew ha ka jingim jong nga ia uba nang put sharati katta katta. Khot ia u hangne phi tang ia iohi lem.

(*U Mular Sing u la mih ban leit khot ia u Manik*).

Roba Tamor: U dei uba nangne hi na Raitong U shong ha utai u lum bad lah ban iohi ia ka ïing jong u nangne. I kpa jong u ruh i don myntan hangne bad i mih shano kumto. Um ju kham put phi, Syiem, lait noh tang haba u kwah ban pynsngewbha para samla teng teng.

Kyllong Syiem: Nga la don hangne san snem; kaba phylla ka long ba tang shisien ruh ngam pat iohsngew satia.

Roba Tamor: Um ju kham put tang ba ngi kiba ha Shnong te ngi la ia iohsngew hi kein.

(*La wan u Mular Sing bad u Manik. U Manik u la nguh ia u Syiem*).

Kyllong Syiem: To phi, Samla, put kawei ar ki sur tang ia iohsngew lem. Ka Shnong ka dei ban sngew sarong ban don kum maphi une.

(*U Manik u la put katto katne ki sur kiba da sngewtynnad; ka jingsngewbha u Syiem ka la long ka bym tip shuh. Ka Shainimon ruh ka nang peit ia u na kawei ka jingkhang katba u nang put*).

Kyllong Syiem: La biang phi, Samla, katto. Lada nga wan poi teng teng shane ngan da phah khnang ia phi ba phin put biang.

(*U Manik u la nguh ia u Syiem bad u la leit noh*).

Tawat Lakor: U dei uba don sap. Ka jingtbit jong u ka la paw naduh ba u dang khynnah lud, ha ki por ba u ap

bad sharai masi. Shane sha Ri Bhoi jong ngi te, nga tharai ban kum ma u ym don shuh phi.

Kyllong Syiem: Ha ka hima baroh kawei ruh, nga tharai, la shitom ban don kiba kham jur ban ia u. Nga la iohsngew ia kiba bun ki nong put sharati hynrei kum u te em.

Muken Lar: Lehraiñ ruh u bym lehraiñ bad tyngkai ruh u bym tyngkai. Uba beit jinglong palat bad uba priap priap ka ktien ka thylliej. Mynta lei lei ba u la samla bha u dei uba da rangbah jinglong bad u bym riej iano iano ruh haba u sngewthuh ba u ïeng ha ka nia. Ha ka Dorbar shnong ruh na ki samla baroh dei ma u uba khraw ka nia ka jutang.

Kyllong Syiem: Nga ngeit ia kata. Ha ka shalyngmat jong u ka paw kata ka jinglong rangbah. U long kumno ha shnong ha thaw?

Mular Sing: U dei u samla uba baroh ki ieit bad burom, bad kynthei bad shynrang. Ki samla shnong lei lei kumba ki ia i thung syiem ia u.

Kyllong Syiem: Ka ïing jong u pat?

Roba Tamor: Ki kmie ki kpa jong u kiba dang shait dang khlain. U don lai ngut ki para kynthei kiba la ia samla lut.

Kyllong Syiem: Kiba la ia shong slem hangne ha Raitong?

Mular Sing: Katba nga tip ma nga ki dei kiba la slem bha hynrei ka dei ka jait ka bym roi satia. Mynta lei lei ki la ia sah sa tang shi ïing. U don uwei u kñii tang ba ka ïing khun jong u kam dei kaba nangne na Raitong.

Kyllong Syiem: To phi, ngin nai ia myllen shuh. Nga hap khreh hap khrum namar nga mut ban mih step katba lah. Ma phi keiñ, Myntri baroh ar ngut, nang ia peit ma

phi ia ka Hima shane. Haba phi don ei ei kaba ngi dei ban wan sa shu phah khubor sha ngi. Sa shu phah briew lane wan da lade. Ka bha hi keiñ ba phin ia wan mih teng teng.

Tawat Lakor: Haba phi la ong kumta te, Syiem, ngi ruh ngi la sngewthuh keiñ la ka kam. Pynai khublei lem ia u Syiem Rangbah, ong ia I Paiem ba in nang shait nang khlaiñ bad nang koit nang khiah; ngin nang ia kit bok kit rwiang ma ngi ki khun ki hajar.

Kyllong Syiem: Phi ruh to nang ia shong suk shong saiñ. Haba dawa ka kam nga ruh nga la wan. Ngin ia kit lang keiñ ka bok ban ia shait ban ia nang, ban ia koit ban ia khiah, ban phuh ka long kynthei ban phuh ka long shynrang, ban phuh ka rep ban phuh ka riang, ban phuh ka it ban phuh ka hima, ban phuh ka longsyiem ka longpatsha, ban phuh ka iew ban phuh ka hat, ban phuh ka dwar ban phuh ka lynti bad ban ia suk bad ban ia hun lang pyllun kawei.

Tawat Lakor: To Syiem, ngi la ialeit. Nga bad u Bah Muken te ngi la ia poi hangne dang step lashai Ngi mut ban ia leit buh lynti lashai.

Kyllong Syiem: Lada kumta te ngan da sngewshngaiñ palat. Ba nga mut ban mih dang step, pynpoi dang step keiñ.

Tawat Lakor: Ngi la ia poi dang saw ka bneng.

Kyllong Syiem: Phi ruh keiñ, Bah Mular, Bah Roba bad Bah Samu, nang ia peit ia kit la ka shnong ka thaw ban suk ban saiñ la ka shong ka sah bad ban shngaiñ la ki para bad ki pyrsa.

Mular Sing: Hoid, Syiem; ngin ia kit hi keiñ.

(Ki la ia nguh ia u Syiem bad ki la ia leit).

ACT—I
SCENE—II

Ha phyllaw ïing u Tawat Lakor, U Tawat Lakor bad u Muken Lar ki ia shong ha phyllaw bad ki ia khud thri ban shna jingriam bad la wan poi u Mular Sing bad u Roba Tamor; ki ia shong kai lang, ki ia bam kwai bad ia dih duma sadhai.

Mular Sing: Phin lei ia kine ki thri? Haba peit ba peit i pynban kumba phi ia khreh jingriam jorti, ne nga bakla manga?

Muken Lar: Ka dei ; phi uba ithuh palat.

Mular Sing: Peit tang ba phi ia pyniaid ia kito ki thri ruh la ithuh hi. Ka kam kaba ngi ju trei te phi, ithuh hi keiñ.

Roba Tamor: Kaei kaba iap, Bah Muken? Hangno?

Muken Lar: Ka iap ka mast hangthie ha them. Ki khnam jong nga baroh ki la khoi lut ki sner. Ynda la siat la siat ki sner ruh ki lut

Roba Tamor: Ia kata te phi ka tiar au au ruh ka lut hi ha ka jing pyndonkam.

Tawat Lakor: Ia ki nam-pur te hap bujh hi barobor. Ei Khun! Shun pynkhap dang biang kane ka tangduma. Khud, Bah Roba, uto u kwai. Hap ia leh hi, ka kynthei kawei ruh kam ia don ha iing, baroh ka la ialeit lut sha lyngkha. Nga lei lei ha kane ka Lyngka ba ia siat bad ki Nongjri nga la hap pan khnam kylliang sa na u Bah Kon. Haba la ia long rangbah ban hap ia pan kylliang sa ia u khnam ka long kaei kaei kaba sngewlehrain palat.

Roba Tamor: Lano phin ia hiar? Ban da long te ngi ruh ngi ia kwah ban ia bud lem.

Mular Sing: Nga ruh keiñ nga nang mut ban ong ia kata,

Muken Lar: Ngin ia leit kumne hi keiñ baroh saw ngut. Ban da ioh tang kawei ar te ym la dap mo phi baroh sawngut.

Tawat Lakor: Nang ia lang nang sngewtynnad. Ngin ia hiar lashai dang step; tang shi por la ia wan phai.

Muken Lar: Kaei kane, Bah Mular bad Bah Roba, kaba jia hangne ha Raitong kaba la shu ia kren mynta ha man la ka thliew ïing?

Mular Sing: Phi mut ia kaei, Bah Muken?

Muken Lar: Kane keiñ kaba jia ha ïing u Manik Tang hapoh ka ar bnai ban shu iap bad kmie bad kpa bad baroh lai ngut ki para kynthei jong u bad ba ka ïing jong u ba kan shu duh jait kumne. Phin ong kumno kumno ruh ka la dei ban don ka daw.

Roba Tamor: Ha ngi u Khasi te phi, Myntri, don hi mo phi ka jingjia khlem ka daw?

Tawat Lakor: Ka dei keiñ kumba ong I Bah Roba. Khlem ka daw kiei kiei kin shu jia long hi mo phi haduh katne. Ka shu long tangba ngim ia tip.

Mular Sing: Katba tip ei ma nga, ka jia haduh katne na ka jingleh klumar u kñïi ka ïing. Ha ka jingshisha dei ma u uba kyllon nyngkong. Ki ong ba u la shu leh ba tip khlem tip. U pynieng ka kñia blang ha ïing bad ha ka jaka ba un shim da ki dkhot im u shim da ki dkhot iap bad ka sar haduh katne.

Tawat Lakor: Phi ong ! U shu leh ruma kumno kumta! Ja long kñïi ha ïing bad ha la ka kur ban shu ia leh kai sa ia ka kñia blang la dei keiñ ban ia liem sha ba liem ba liem. Ka long ka jinglehbeiñ ia ka kur ka jait.

Roba Tamor: Kam dei shuh tang ka jinglehbeiñ hynrei ka la long ka kam pyniap briew bad ban pyniap ruh ia la ki jong. Kumba ka jia ha ka ïing u Manik ban shu khuid phar kumba sar bad ban duh sa ka jait ka khong.

Muken Lar: Phi mut ia u kpa ruh?

Mular Sing: Shuh phi, Bah Muken: phi shu kren thap dong ma phi iaei.

Muken Lar: Tip seh, sngew kumba phi ia khleh khaw lang.

Roba Tamor: Para rangbah te ym la ia sngewthuh hi mo phi.

Tawat Lakor: U Manik u long kumno mynta?

Roba Tamor: Phin dang ia kren shuh iaei. Dang nang shuh hi mo phi ban dang ia pyrkhat ia uba pli u Manik?

Tawat Lakor: Ka dei kata kaba phi ong ma phi Kren ruh ym sngew nang kren shuh bad pyrkhat ruh ym sngew nang ia pyrkhat shuh.

Mular Sing: Ba ia don lang kumne, ym long mo phi ban ia leit kai noh sha iing jong u? Nga la mut ban leit ha kine ki sngi hynrei ki iathuh ia nga ba ki dang don eh kiba ia leit ia wan—ki lok ki jor bad ki para marjan marpa, kiba iarung ia mih bad ka long kaba eh ban ioh lad ban ia shongkai bad u. Mynta nga tip ba la bun kaba u don marwei.

Muken Lar: Leit leh aiu, Bah Mular? Phi mut ban leit pyntngen?

Tawat Lakor: Ha kum kane ka jingjia, don kor tam ia kata?

Roba Tamor: Na ki jingtip kiba nga ioh ma nga, ngam tharai ban dang lah ban ia pyntngen ia u.

Mular Sing: Ia kaba shu pyrshang te yn lei ka phi.

Tawat Lakor: Kiei kita ki jingtip ba phi ioh, Bah Roba?

Roba Tamor: Ki ong ba u shu kren ramia bad um sngap shuh hi ruh ba phin ong kumno kumno ruh.

Muken Lar: Na kaba phi iathuh ma phi sngew kumba u dang kren briew hynrei na kaba tip manga ki ong ba um kren briew shuh.

Tawat Lakor: Kita ki jait jingkren ki bymia lam ia ngi shano shano ruh; kaba bha ka long ban ia leit hi.

Mular Sing: Ka dei kata; ban da ia leit la dep ka kam naduh mynno Ia ka jingshisha ngi la ia lap; haba long ban ia kren ngi la ia kren bad ha bym long ka la shu dep.

Tawat Lakor: Kaba bha ka long ban ia rai noh ka leit bad ban ia leit noh mynta hi. Shi kyntien kwai la dep ka kam.

Mular Sing: Ïeng phi, ngin pynjaituh ban lei.

(Baroh saw ngu' ki la ia ïeng ban leit sha ïing u Manik).

ACT—I
SCENE—III

Ho ïing u Manik. U Manik u shong marwei ha dpei, u shong pyrkhat jylliew bad u shu peit sah ki khmat sha ding. La rung u Tawat Lakor, u Muken Lar, u Mular Sing bad u Roba Tamor bad u Manik u la ai jaka shong ia ki.

Manik: Ia shong, sngewbha.

Mular Sing: Ngi la kwah eh ban ioh ia shong kai bad phi ha kine ki sngi ba la dep hynrei ba dang bun eh kiba leit kiba wan bad kiba ia rung ia mih, ngi la ia pyrkhat ba ngin ym ia ioh lad ban ia syllok bad phi. Manik, ngi ia wan hangne lang kumne da kaba kyrmen ba ngin ia ioh lad ban ia shong kai bad phi shi por.

Roba Tamor: Ngin ia ong shuh kumno keiñ, Manik. Kaei kaba la long bad kaei kaba la jia ha ka ïing jong phi ka la long kaba tang ban ia pyrkhat ruh ngim ia nang shuh.

Tawat Lakor: Ha ka jingim jong nga te tang lap ruh ngam pat ju lap kum kane ka jingjia.

Muken Lar: Ka la long shabar ka bor sngewthuh jong ngi ki briew.

Tawat Lakor: Ka shong sa tang ha ka bor pyrkhat jong phi kum u rangbah. Pdiang keiñ, Manik, ia kiei kiei kumba ki long. Dei U Blei Trai Kynrad Uba ai bad dei ma U ruh Uba shim; ia ngi ki briew ka dei tang ban pynhun ha kata ka jingpyniaid jong U.

(Shi por ki shu ia shong khlem kren. U Manik u ia song kwai ia ki).

Manik: Nga sngewthuh balei phi ia wan kumne, ban pyntngen ia nga uba kum une. Nga da sngewburom eh ia phi ki Myntri, ki Tymmen bad ki Rangbah Shnong. Hynrei em. Ngan iathuh ia phi ba kane ka Pyrthei kam myntoi ei ei shuh ia nga. Ka jingim jong nga kam don dor ei ei shuh. Ka la wan ka jingpyrkhat ba nga dei ban pyniap noh ia lade hynrei shwa ba ngan leh ia kata nga kwah ban pyndep kawei ka kam kaba nga sahnud bad kaba long ruh ka kamram jong nga. Nga da nguh nga da dem ia phi baroh saw ngut ba phin iarap lem ia nga. Tang ban ioh ban pyndep, ia ka nga la suk ka mynsiem, ialade ngam pyrkhat ei ei shuh.

Tawat Lakor: Kaba ngi lah ban leh ngin leh keiñ, Manik, ban iarap ia phi.

Mular Sing: Ngi long kiba kloi keiñ, Manik, ban leh ia kano kano na ka bynta jong phi lada ka shong ha ka bor jong ngi

Manik: Nga kwah ban leit aiti ia'ki shyieng jong i Pa sha ki kur: hadien kata nga kwah ban leit buh noh sha ka Maw

ia ki shyieng jong I Mei bad jong ki Para jong nga. Ngam tip ngan leh kumno, iarap lem ma phi ba ngan leh ia kata, ban da long ka niam ban da long ka rukom ba kin leit beit sha Dwar U Blei.

(U Manik u la tap la ki khmat bad u la iam slem slem. Baroh saw ngut ki shu ia sngap. Ynda u la en u la shu peit sah ia ka ding khlem kren.)

Mular Sing: Iathuh tang ia ka por bad ia ka ïa, Manik, ngi la aon ryngkat oad phi hangne. Shu batai ma phi lane iathuh ia ngi ia kaei ba ngin leh.

Manik: Nga ai tang ka nguh bad ka dem ia phi baroh saw ngut; tam ia kata ngam don ei ei ruh ban ai.

Tawat Lakor: Kita ki jingpyrkhat jong phi, Manik, ki long ki jingpyrkhat kiba donburom bad nga da sngew ieit ia phi. Hapdeng kat kine kiei kiei kiba la jia ia phi dang pyrkhat hi kum u rangbah. Shaphang kata kaba phi ong ban pyniap ialade ruh to da pyrkhat bha. Ka bha bad ka sniew ka shong eh ha ka jingpyrkhat jong phi. Ka Pyrthei ka la long lypa kaba la dap da ka jingjynjar; kaba bha ia ngi ka long ban pynhun ialade

Roba Tamor: Pyrkhat, Manik, ia kaei kaba ong I Myntri Ia ki jingthmu jong U Kynrad ym don ba lah ban shemphang.

Manik: I Mei shwa ba in iap i ong ia nga ba ngan peit bad sumar la ki jong ki para bad la ki jong ki pyrsa hynrei hangno kita ki para bad hangno kita ki pyrsa jong nga — Adur-lanot! *(Hadien ba u la kyang u la pyrta.)* Ko Blei Balei ba Me thaw ia nga ba ngan im jahburom katne ha ka Pyrthei? Ka pap aiu bad ka sang aiu ba ngi la leh ba Men phai lyndet la ka khmat katne? Ka myntoi aiu ba Men dang ieh ia nga marwei? Hangno pat ngan buh la ka jingim? Mano pat ban thang ia nga? Mano ban khar ia ki shyieng jong nga bad mano ban leit buh ia ki sha ka Maw? Hangno shuh ka jaka shong thait jong nga hadien ba ngan mih noh na kane ka Pyrthei sepsngi?

Mular Sing: Keiñ noh, Manik, keiñ noh; la biang katta.

Tawat Lakor: Keiñ noh, Manik, ai kaba sniew kan leit sha kaba sniew bad kaba jot kan leit sha kaba jot shim tang ia kaba bha.

Manik: Ha-ha-ha, Myntri ba donburom, dang don kaba bha ia nga? *(U la khmied la ka ka khmat sha bneng bad u la kyang biang.)* Ia nga ia ka ban im ka long sa tang bad u dpei. Ngan theh ia u halor ka khlieh bad ngan sum ia-lade da u. Ko ki kher bad ki mer jong nga ha Raitong! Kane kawei nga kyrpad ia phi — haba ka jingiap kan shim noh ia nga, thang ia ka doh bad ia ki shyieng bad pynkylla dpei ia ki bad ieh ia u ba un sah bad kane ka dewmet ba ioh ka mynsiem jong nga ruh kan sah bad ka.

Tawat Lakor: Sngap noh, Manik, sngap.

Manik: Kan myntoi aiu pat ia nga ba ngan sngap. Katba nga dang im ngan pyrta nangne na Raitong ba ngan ia-thuh ia la ka jong ka jingshempap ha kane ka Pyrthei. Ko lum - to tap lup noh ia nga; ko wah - to rong noh ia nga; ko krem - to nguid noh ia nga, ko seiñiong - to puh iap noh ia nga; ko thlen - to bam im noh ia nga; ko ding-to bam duh noh ia nga.

(U Manik u la dem ha la ki khohsiew bad u la iam artud. Ki ruh ki la shu ia shong bad ap. Hadien katto katne u la en).

Mular Sing: Manik! Ngim ia shong kai shuh, ngi la ia leit. Ngi la ia wan mih hi sha phi barobor bad ngin sa nang ia kren bad ia pynbeit ia kiei kiei baroh kiba phi thmu ban pyndep lane ha kano kano ka por ba phi donkam ia ngi sa shu phah bthah.

Roba Tamor: Ngim ieh ia phi Manik, da lei lei ruh. Ngi kloi kum ka shnong ban leh ia kano kano ban iarap ia phi.

Mular Sing: Manik! Kata ngi la ia leit.

(U Manik u la shu kohnguh tang ka khlieh bad ki ruh ki la ia mih noh).

ACT—II
SCENE—I

Ha Iingsyiem ha Iawdaija kaba long ka Nongbah jong ka Hima Madur Maskut jong ki Syiem Malngiang. Ka dei ka Iingsyiem kuba heh bad kaba itynnad bad kaba iphuh iphieng. Kiba ia don ha kawei ka step ki long u Mailong Syiem, u Kyllong Syiem, u Salong Sing, u Tawat Lakor bad u Muken Lar. U Tawat Lakor bad u Muken Lar ki dang ia wan poi kum hynnin na Raitong.

Mailong Syiem: Ba la ia don lang kumne, ngan kren noh ia ka kam. La wan poi kine ki Myntri na Bhoi, I Bah Tawat bad I Bah Muken, ban iathuh ba ki la ioh jingtip na ki nongkhaïi kiba wan na sha Ri Dkhar ba ka Hima jong ngi shathie kam da shong suk satia. Ki Nongsynshar kiba ngi la thung ki leh donbor bad ki kren donbor bad ki la nud haduh ban ong kim ithuh syiem shuh ia nga, ym dei kumta, Myntri?

Tawat Lakor: Paiem ! Ka long kumta, kumba ngi la iathuh ia phi hynnin. Ngim shym poi da lade shathie sha ka Hima ha Ri Dkhar hynrei ki briew jong ngi hi kiba nang thie na Raitong kiba leit khaïi shathie ki iathuh ia ngi ia kaei kaba ki shem bad iohsngew. Ki ong ba wat ia ki ruh ki Dkhar shathie ki da kren beiñ palat.

Mailong Syiem: Kam shym bakla phi, Myntri. Ki briew jong nga ruh kiba nga buh shathie kiba long ki khmat bad ki shkor jong nga, ki iathuh ia nga ia ki juh kiei kiei kiba ki iathuh ki briew jong ngi na Raitong.

Salong Sing: Ka Hima Dakhol te phi, Paiem, ka ju long hi kumta. Ki raiot kiba shu ap kmang tang ban ioh ia i kabu ban ialeh pyrshah. Ka kam jong ngi ka long ban nym aili tang khyndiat ruh ia ki bad ban shu pynkbum kat kiba ang.

Mailong Syiem: Ka dei kaba ong ma phi, Myntri Rangbah. Kaba dei ban leh ruh ka dei kata hi kaba ong ma phi. Nga kwah ia phi, Kyllong bad ia phi, Myntri Rangbah, ba phin ia hiar noh shathie. Shi ban ka la dei ka por ban leit lum khajna bad shi ban pat ba phin leit peit ia kita ki kynrum ki kynram bad ban pynbeit ia ki lada ki don. Lada donkam ban weng noh ia ki nongsynshar kiba ngi la thung bad ban thung da kiwei pat, phi lah ban leh ia kata. Nga ieh ia kiei kiei baroh ha ka jingstad jong phi.

Kyllong Syiem: Phi kwah ia ngi ba ngin ia leit noh mar mar hi, Bah Rangbah?

Mailong Syiem: Na ki khubor kiba wan sha nga, kiei kiei kim da kyrkieh than haduh katta. Ki raiot hi ki suk ki saiñ. Ka jingkhih ka long na ki nongsynshar kiba ngi la thung, kiba kwah ban synshar laitluid noh. Kata kaei kaei ka long kaba ju long bad ju jia. Kita kiba kren beiñ ia ki nongkhaii jong ngi ki long lehse kiba la ioh bih na ki nongsynshar. Ban tieng ruh ym dei bad ban kheiñ sting ruh ym dei-kata ka dei ka lynti kaba nga ju iaid ma nga Nga ngeit phi la ia sngewthuh hi. Rah kawei ka kynhun shipai kaba khlaiñ bad sympat kat kiba pyneh.

Salong Sing: Ngi la sngewthuh phi, Paiem, bad ngin sa leh ia kaba donkam bad ngin nym ai daw ei ei ruh ba phin buhkhoh.

Mailong Syiem: Ngin ia keiñ noh kaba ia kren ia kata. To, kine ki Myntri na Ri Bhoi, ki khana aiu phi ia don; ngin ia kren pynbang ja noh ba la dep ka kam.

Tawat Lakor: Ngi shathie sha Ri Bhoi te, Paiem, ngin ia don khana aiu ka phi. Ki briew ruh kiba shu hur hur kum ki jhur ka Ri Bhoi. Naduh ba mih I Syiem Khynnah nangthie ym pat don kawei ruh ka kam kaba la wan poi sha ka jingbishar. Shathie sha ngi imat tang ka synshar shnong bad ka bishar shnong ruh ka la biang, ym don koit sha ki kam ki ban iaid palat ia ka Dorbar-shnong.

Mailong Syiem: Nga tip ia kata bad dei na ka bynta kata ba shano shano ba nga leit nga burom ia ka Dorbar-shnong. Haba nga ong ia phi ban sei kino kino ki khana ngam shym mut keiñ ba phin iathuh ia kiei kiei kiba iadei bad ka kam synshar, nga mut kino kino keiñ ki jingshem jong phi tang ban ia kren myllen.

Muken Lar: Nga don te phi, Paiem, kawei ka khana ban iathuh bad kaba dang jia myn ha utai u bnai. Ngan shu iathuh namar ka don kaei kaei kaba phylla ha ka. Ka jingjia ka long kumne: Kawei ka shnong ka leit beh mrad bad ha kata ka jingbehmrad ka kum siat ia uwei u niang-shnong harud khlaw, u sniang jong kawei ka shnong kaba hajan.

Kyllong Syiem: Balei kim ithuh ia u sniang-shnong ruh?

Tawat Lakor: Ka eh phi, Syiem Khynnah, ba u la kyrsum ktieh than, kawei ruh imat kim poi pyrkhat ban wan poi sniang shnong shata.

Muken Lar: Ka la don ka jingpyrshang ban shu ia pynbeit ban ia suk noh hynrei kim ia poi shano shano ruh. Ynda kim ia lah kumta ki la phah briew sha ngi mar mar bad ngi ruh ngi la ia leit. Kata ka shnong kaba kum siat bakla ia uta u sniang ka mynjur ban siew ia ka dor jong uta u sniang hynrei uta u trai sniang u shu bynñiaw shi bynñiaw da kaba ong, "Siew te phin ia siew hynrei kum uto u sniang ngan ioh shuh nangno." Ngi baroh ar ngut ngim ia nang kren shuh kumno kumno ruh.

Kyllong Syiem: Haba peit ma phi, phi iohi ba uta u sniang u dei uba da pher palat?

Tawat Lakor: Em phi, Syiem Khynnah. Haba peit ma ngi u sniang u dei u bym shym pher ei ei ruh na kiwei pat ki para sniang. Kumto hi kumba ia long lem ki para sniang jong ngi. Kata ka shnong kaba kum siat ka ong ba lada u kwah da ka pisa ruh kan ai bad lada u kwah da u sniang ba kan pynmih bujli ia uta ruh kan ai bad ngi ruh ngi la

ia ban hangta ba un jied ma u hynrei uta u briew u dem iai ong hi, "Kum uto u sniang ngan ioh pat nangno"— sngew kumba uta u sniang jong u uba da pher bad uba da kyrpang palat.

Kyllong Syiem: Haba kumta phi ia pynbeit kumno?

Muken Lar: Kata ka shnong ka hap ai da uwei pat u sniang uba kajuh ka jingheh bad uta u briew u la shu kohnguh da ka jingbym-banse. Ka kam te ka la dep hynrei ia ngi te ka la pynpyrkhat.

Mailong Syiem: Kumno kan leit pynpyrkhat ia phi kumta haba nga pat ngam iohi ba don ei ei ha ka. Ka la shu kut noh tang kumta.

Muken Lar: Tip seh, Paiem, ngi nang pyrkhat ba phin kham sngewthuh ma phi.

Mailong Syiem: Phi mut aiu da kaba ong ba ngan kham sngewthuh ma nga?

Muken Lar: Ngi ia pyrkhat kumta keiñ, Paiem.

Mailong Syiem: Kaei kaba pynlong ia phi ban pyrkhat kumta? Phi ia peit pynban uwei ia uwei pat.

(Baroh ki shu ia sngap shi por khlem kren.)

Salong Sing: Kata ka jingjia kaba phi iathuh, ia nga ruh ka pynpyrkhat lem, ym dei shuh tang ia phi. Kaba paw hangta ka long ba ka dor ka don ha uta hi u sniang, ym ha ka pisa ne ha uno uno uwei pat u sniang.

Muken Lar: Ka dei kata, Myntri Rangbah. Ki ia tyrwa wat ban ai da u sniang uba kham heh hynrei u kyrngah pynban ia ka khlieh.

Salong Sing: Hangta te ia nga ruh ka la nang kham

shai. Ngan buh noh da ka jingkylli, "Ha ngi u Khasi don uno uno u jingri uba kham kordor ban ia u sniang?"

Kyllong Syiem: Ban kumta te nga ruh nga la shai hynrei naduh hynne shu dum hi ngaiñ ngaiñ.

Salong Sing: Balei, Paiem, phi shu peit sah ia nga?

Mailong Syiem: He! Nga kum pynher la ka jingmut ba nga pyrkhat. Phi ju kynmaw, Myntri Rangbah, ba phin iohi sniang shatei sha Ri Dkhar?

Salong Sing: Shisha mu, Paiem! Nga kynmaw mynta dei tang ha kawei ka shnong ba nga iohi sniang bad kata ruh ki sniang kiba ia bam phlang lang bad ki masi bad ki blang ha kawei ka madan phlang. La dei keiñ ba kata ka jingjia ha Bhoi kan pynpyrkhat.

Tawat Lakor: Ka pynpyrkhat tang ba ngi pat ngim ia poi shano shano ruh.

Muken Lar: Pleng, tang hangta ruh, u Dkhar te u Dkhar u Khasi te u Khasi.

Salong Sing: To, ban kham ia shai ngan buh noh katto katne shwa ki jingkylli: Don uwei pat u jait jingri uba u Khasi un ieit kumba ieit ia u sniang? Don kawei na ki ling Khasi jong ngi ka ban nym ri sniang?

Tawat Lakor: Ym don phi, Myntri Rangbah.

Salong Sing: Ki don bun bah ki bym ri masi lane ri blang lane kulai hynrei ia u sniang khlieh ka ling. Tang mar ia poi ka por sep Sngi shwa ban dum wow ba sawa ki "Ho————ngaid, ngaid ngaid-ngaid" na baroh ki thliew ling ba ki longkmie ki ia khot la ki sniang ki sniang ban ia wan ling noh, ban bam noh bad ban rung noh ha sem. Ynda ki sniang ki la wan wow ba ki ai bam. wow ba ki trud. wow ba ki jylliad.

Muken Lar: Haba la ia ioh ksai kumta, ia ngi u Khun Khasi Khara don ka doh kaba kham kordor ban ia ka dohsniang? Phi ong ha ïing ne ha ki iingkhawai ne ban kat ka dohsniang te em don shuh. Phi lap ba don ka doh kaba kham bang ban ia ka dohsniang?

Tawat Lakor: Shano phi ! Ka khlieh la ka jong ka jingmad; ka kjat la ka jong ka jingmad; ki dohjem la ka jong ka jingmad; kumta keiñ ngin ia jer tang iaei.

Salong Sing: Wat ba ngi ai bam ia U Blei Trai Kynrad lane ia u Phan u Kyrpad lane ia ka Iawbei bad ia u Thawlang hato ngin ai da u sniang?

Kyllong Syiem: Ban ia sngap ia kita kiei kiei, ngi la ia bakla ma ngi phi, Bah Rangbah. Kum ka Jait ngi nang la sngewrem ba ngi ia mih na ka sniang; tang ban ia kren ruh ngim ju kham sngewtynnad bad tang ban pyrkhat ruh ngi la shu sngewngiah lypa.

Mailong Syiem: Ka dei keiñ, Para. Dei mynta ka sngi ba kiei kiei ki shai kdar. Baroh ka shu long tang ka jingbympyrkhat jngai.

Salong Sing: Nga te ngam pat kut ho! Ha ka khlieh ruh phi tharai u sniang uba kai? Khie leit beh ia u sniang kumba phi beh ia ka khiat ia ka skei - phi nud? Haba la phai kynriang ma u te ioh phi shem la ka kmie. U 'Niangkhied lei lei u thiah mynmiet ruh ha ka dieng-pyut kaba la pat bad kaba thiah lyter ha madan bad tang shu wan mano mano uba kum jynthut ne kum pyndei ia kata ka dieng u la kyndit. Kata ka dei ka khlieh jong u.

Tawat Lakor: Phi ong kumta! Ngi hangthie ha Ri Bhoi te ia kata ngim ia tip. Shathie sha ngi ban ioh khiat ioh skei kaba suk hynrei ban ioh sniang te kaba eh. Ban ia tur ruma ruh ka la sieh ei la i sngi. Wat u ksew ruh u la dei ban kynran sharud.

Kyllong Syiem: Ban ia shong kai bad phi kine te ioh jing-myntoi, yn nai ia kren ia ka sngewtynnad.

Mailong Syiem: Ia nga mynta te ka la pynpyrkhat. Tymmen katne ngam pat ju iohsngew kum kita kiei kiei.

Kyllong Syiem: Nga te ngan ieng noh phi ba kin wan ki briew. Ngan sa wan pat lashai phi, Bah Rangbah Mynta ka sngi ngan hap leit tohkit ia kawei ka pynthor ba ki iakajia shi iing hangthie ha Sung.

Salong Sing: Nga ruh nga la leit phi, Paiem. La dei ka por bam por dih.

Tawat Lakor: Ngi ruh ngi la ia ieng phi, Paiem.

Mailong Syiem: La biang hi katto; ka jingiashong kai kaba da sngewtynnad bad kaba da myntoi palat.

(Ki la ia nguh ia u Syiem bad ki la ia leit)

ACT—II

SCENE—II

Ha Iing ba sah u Kyllong Syiem bad ka Shainimon ha lawdaija. Kiba ia don ki long u Kyllong Syiem, u Tawat Lakor bad u Muken Lar.

Kyllong Syiem: Nga da sngewtynnad palat ba phi ia wan. Ba la shu ia kyrsum eh man ka sngi ha Raitong nga dang mih nangthie myntà dang lai bnai sngew kumba ngi la ia knlad da ki snem.

Tawat Lakor: Kaba kham kynjah te ka dei ia ngi seh, Syiem.

Muken Lar: Ai noh ia ngi da u Pyrsa jong phi, phi Syiem. Ngi shathie te ia u ngi da ieit bad burom palat.

La u dang kham khynnah u don ka jinglong kaba rangbah bha.

Kyllong Syiem: Ym ai balei haba ka dawa ka kam. Nga la kylli ia u bad u ruh u mon bha. Phim i ka u uba tang bio nga shathie. Ngan sa ia kren ia I Bah Rangbah bad nga ngeit ba i ruh in nym don ei ei ban ong. Ngan ong ruh ba ka long ka jingkyrpad jong phi na shathie sha Ri Bhoi.

Tawat Lakor: Sa pynbeit kloi phi, Syiem, na ka bynta jong ngi. Phim leit lano, Syiem, shathie sha Ri Dkhar? Lada ka slem te ka bha ba ngin dang ia leit noh.

Kyllong Syiem: Em phi, ap ngin ia leit lang. Nga la ia pynbeit bad u Myntri Rangbah bad ngin ia mih noh la lai ia.

Shakri Syiem: Syiem! U wan u Myntri Rangbah.

Kyllong Syiem: Phah rung ia i shane.

(*La rung u Salong Sing, bad u la khublei ia u Syiem*).

Salong Sing: Kumno Bah Tawat bad Bah Muken, la ia wan slem?

Tawat Lakor: Em phi, Myntri Rangbah, ym pat da slem.

Salong Sing: San spah ki rangdajied ban ialam la long, Syiem?

Kyllong Syiem: Ym la bun eh mo phi katta! Nga te nga ong tang lai spah la biang, lada donkam shuh ngin sa ialam pat nangthie na Raitong.

Salong Sing: Kata nga la ieng phi, Syiem. La dei

ka por ban pynbiang ia kiei kiei. La dei ban ai por kaba kylluid ia ki shipai ba kin khreh.

Kyllong Syiem: To, Myntri Rangbah.

(*La mih noh u Salong Sing*)

Muken Lar: Phin jah slem, Syiem, sha Ri Dkhar?

Kyllong Syiem: Ngam tharai phi; tang ba ym lah ong phi, Bah Muken. Ka shong ha ka jingdawa ka kam. Nga da kwah eh ba phin ia leit lang hynrei ym sngew long pat ban ieh ia ka Hima shathie sha Ri Bhoi khlem ia don ma phi baroh.

Tawat Lakor: Ngi ruh ngi ia kwah kein ban ia leit lang tang ba to ym lei lei. Ngin sa ia leit pat ha kawei ka por.

Kyllong Syiem: Kumno ka Raitong mynta, Bah Tawat?

Tawat Lakor: Kumto hi phi, Syiem, kumba ka ju long.

Muken Lar: Tang kawei phi, Syiem, kaba kham khyllah kaba jia hangthie ha Raitong jong ngi. Ka dei kaei kaei kaba ngim pat ju ia lap bad ngim pat ju ia bna ruh hangthie ha Ri Bhoi jong ngi.

Kyllong Syiem: Kaei kata, Bah Muken?

Muken Lar: Phi kynmaw, Syiem, ia uto u samla uba nang put sharati bha shathie sha ngi?

Kyllong Syiem: Phi mut ia u Manik?

Muken Lar: Tang mar ia mih ma phi nangthie, tang hapoh ar bnai iap bad kmie, iap bad kpa bad iap bad ki' para kynthei jong u lai ngut.

Kyllong Syiem: Kumno kumta! Kum kata te kham ñiar phi ban jia.

Tawat Lakor: Ka ïing jong u ka la duh jait bad ym don shuh mano mano ruh, sah sa tang ma u marwei.

Kyllong Syiem: U long kumno mynta?

Tawat Lakor: Ngi leit ia kynduh ia u hadien ba jia kumta hynrei ym long ia kren shuh. U ong ba um kwah shuh ban im. U la leit aiti ia ki shyieng u kpa sha ki kur bad u la pyndep ka thep-mawbah ia ka kmie bad ia ki para.

Kyllong Syiem: Ha bym ia don shuh mano mano kumta, mano ba pyndep ia ka niam?

Muken Lar: La shu ia leh jamaro, kumba ong mano re, bad la shu ia leh japhrut japhret tang ban dep kat kum ba la batai ma u.

Kyllong Syiem: U long kumno pat mynta?

Tawat Lakor: U la shu sum ialade baroh shi rynieng da u dpei. Ynda u la wan na pynthor lane na lyngkha u sum u sait, u sa phong da ki jain kiba khuid bad kiba bha bad u sa put la ka sharati haduh ban da dap shiteng synñia ei ei. Ki sur jong u ki dei ki sur myllung bad ki sur pangnud; phin sngap ia ki phin nym lah khlem um ka mynsiem. Um ju kren briew shuh bad um ju khyllie shuh wat tang ki khmat ruh.

Kyllong Syiem: Haduh ban da duh jait eh te la dei phi ban don kaei re kaei kaba la jia ha kata ka jait.

Muken Lar: Ki ia ong ba u kñia blang u kñii bad ha ka jaka ba un shim ki dkhot iap u shim da ki dkhot im.

Kyllong Syiem: Kata baroh ka dei tang ka kynto phi,

Bah Muken. Ka la don lypa ka daw barim bajah naduh ki sngi kiba mynshwa kiba phim ia tip shuh.

Tawat Lakor: La dei kata kaba ong ma phi. La long phi, Syiem, ba ngin ia ieng noh. Ka step kaba itynnad bad kaba pyngngad palat; ngi la ia pynbeit bad ki lok ban ia leit kai sha lum.

Kyllong Syiem: To ñiuwma, Bah Tawat bad Bah Muken.

(Baroh ar ngut ki la ia nguh ia u Syiem bad ki la ia mih).

Ei! Ale ma me hangne.

Shakri Syiem: Phi khot ia nga, Syiem?

Kyllong Syiem: Khie leit khot ia ka Mahadei bad ong ia ka ban wan hangne ba nga donkam eh.

(U Shakri Syiem u la leit bad hadien katto katne la wan ka Shainimon).

Shainimon: Balei, phi donkam ia nga?

Kyllong Syiem: Da shong seh; nga kwah ban ia kren kam bad phi khynniat. La shai ïa nga la dei ban mih noh nangne na Iawdaija ban leit sha Ri Dkhar ban leit lum khajna bad ban leit pynbeit ia ki kam hima sima. Nga sngew ba kane ka jingleit jong nga kam da long satia kaba shngaiñ namarkata kam bha ba ngan ialam ia phi. Kan bha ba phin nang sah noh hangne ha Shnong.

Shainimon: Phin leit beit nangne sha Dkhar?

Kyllong Syiem: Em. Ngan iaid lynti na Raitong bad nga pyrkhat ba ngan sah katto katne sngi hangthie shwa ba ngan leit sha Dkhar.

Shainimon: Lada ka long ka mon jong phi, ngan sah bad iap ia phi ha Raitong.

Kyllong Syiem: Balei phi da icit eh ia ka Raitong?

Shainimon: Ym dei eh ba nga ieit; ka shu long ba ha por Tlang ka kham syaid bad kham kynjah ruh.

Kyllong Syiem: Nga ieh ia kata ha ka mon jong phi hynrei kaba nga kwah ban ong ka long kane: La kham slem mynta ka khmat jong phi ka shu dum bad i-khia palat: balei phim suk ka mynsiem, balei phim ieit ia nga?

Shainimon: Nga suk hi. Ngam suk balei.

Kyllong Syiem: Em, Shainimon, nga iohi ba phim suk. Iathuh hok ia nga. Balci phim icit ia nga?

Shainimon: Ynda la don la ki khun ki kti nga ngeit ngan sa icit. Ngan leit khreh ja noh, ngin ia bam noh ba la sngi.

ACT—II

SCENE—III

Ha Iingsyiem ha Iawdaiju bad kiba la ia don ki long shi pura, u Mailong Syiem bad u Kyllong Syiem bad ka por ka long mynstep.

Mailong Syicm: Phi la ia nynbeit lano phin ia leit?

Kyllong Syiem: Ngi mut ban ia mih noh lashai phi, Bah Rangban.

Mailong Syiem: To phi la ia tip hi la ka kam. Nga da kwah eh ban ia kren ia syllok bad phi. Nga la dap mynta 65 snem ka rta bad nga sngew ba nga la dei ban shong thait noh. Shi lynter ka jingim nga la trei shitom bad ka la dei ka por ba ngan shong thait noh. Nga kwah ban ong ba ka la dei ka tyrpeng jong phi ban kit ia ki kam kiba khia baroh jong ka Hima.

Kyllong Syiem: Nga iohi, Bah Rangbah, ia kata bad mynta ka snem ka met jong phi ka la i noh bha.

Mailong Syiem: Dei na kata ka daw ba nga kwah ia phi ban leit sha Ri Dkhar. Nga tip ba ki kam shathie sha Ri Dkhar kin long kiba eh bad jwat hynrei ha kajuh ka por nga tip pat ba ki tyrpeng jong phi ki long kiba khlaiñ. Ia mynta hi kan bha ba phin leit lang bad u Myntri Rangbah; ha kici kiei baroh ia syllok bad u; un long ka jingiarap kaba khraw ia phi.

Kyllong Syiem: Ngan leh ia kata, Bah Rangbah.

Mailong Syiem: To ngin nai ia kren shuh ia kata. Kaba nga kwah ma nga ka long ban ia kren ei ei bad phi kum uta u ban sa kit ia ka lyngkor jong ka longsyiem hadien habud. Kaba ngan kren ka long kum ka jingbtin jong nga u hynmen ia phi u para. Ban long u syiem ka long ka kam kaba don ka jingkitkhlieh kaba bun syrtap. Phi don la ka ïing ka sem kaba don la ka niam-ïing bad kaba bat ruh ia ka sad ka samon, phi don la ka Dorbar-hima, phi don la ka Dorbar bad ki Bakhraw, phi don la ki myntri ki korbari, bad phi don ia ki khun ki hajar bad kumjuh ruh ki raiot sha Dkhar.

Kyllong Syiem: Ki long kiei kiei kiba nga la tip hynrei haba phi ñiew pat kumta ka shu wan ka jingsngewkhia kumno re kumno.

Mailong Syiem: Ia kiwei kiwei ngam pat kren; kaba nga kwah ma nga ban kren ka long ia ka jingiadei jong ngi bad ki khun ki hajar. Ia ki kynmaw ba phi long u syiem u kmie. Ieit ia ki bad buh ia ki kum la ki jong ki khun. Kdup ia ki bad haba ki pakla sneng kraw bad pynbeit ia ki. Wat ju ban bor ia ki lano lano ruh bad wat ju khwan ruh na ki. Ki la tip la ka burom syiem, ki la tip ban pynbiang la u syiem u kmie ia u khaw ia u kba, ia u soh ia ka kait, ia u bainguh syiem nguh patsha bad kumta ter ter.

Kyllong Syiem: Nga iohi ia kata bad nga lap ruh ba ka long kumta. Nga la lum ruh shibun ki jinghikai na' phi.

Mailong Syiem: Burom ia ki dorbar shnong bad dorbar raid jong ki bad ai kin pyniaid la ki kam shnong bad ki kam raid bad ai kin ia synshar bad bishar kam para-ma ki ia ki kam kiba ia dei bad ki. Lada ki kam kiba dei ban wan sha ngi ki la tip hi ma ki, nga mut ban ong ba ki la tip hi tan wad syiem haba ki sngew donkam. Ka mynsiem synshar paitbah ryngkat bad ka synshar hok bad ka bishar hok ka long kaba la tuid ha ka snam u Khun Khasi Khara. Tyngkai namarkata haba pyndonkam ia ka bor-syiem bad leh ia kata tang ha bym banse shuh.

Kyllong Syiem: Ia ki raiot pat?

Mailong Syiem: Ki ki pher na ki khun ki hajar. Haba ki burom ia phi ki burom ia ka bor syiem kaba phi don bad kaba phi bat bad ki burom ia phi ruh katba phi dang bat ia ka. Lada ia ki dei ban ai da u dieng sympat ka shah ka lynti tang ba ia kita baroh nga ieh ha ka jingstad jong phi.

Kyllong Syiem: Barobor phi pyndonkam ia kita ki kyntien. Phi mut ban ong ba ka bor-syiem bad ka jingstad ki dei ban iaid lang?

Mailong Syiem: Ka long hi ruh kumta. Ka bor-syiem kaba ngi don kan nym lah ban shan slem; lada ka iaid tang marwei ka pynpang met palat.

Kyllong Syiem: Dang don shuh sa kiwei kiwei ruh?

Mailong Syiem: Nalor ka jingstad ka donkam ka mynsiem-syiem kaba rah ia ngi kham halor bad kaba bat bad kaba teh ia ki khun ki hajar bad kumjuh ruh ia ki raiot. Ka mynsiem-syiem kam dei lano lano ruh ban long kaba khim hynrei kaba khraw bad kaba iar bad kaba kylluid. To ngin ia pynkut noh shwa ia kata bad kaba ngin ia kren khyndiat ia ka kam-iing. Balei, ka khmat jong I Hep Shainimon ka i-dum palat? Ngam ju iohi ba kan shai.

Kyllong Syiem: Nga ruh nga iohi ia kata, dang hynnin nga dang kren ia ka bad nga dang kylli ia kata hi kajuh kaba phi ong ma phi. Ka eh hi ban ong kumno kumno ruh. Mih ka Sngi ruh hangne bad sep ka Sngi ruh hangne, la shu im ha ïing-kur, kaei keiñ ka Kynthei Khasi ka ban hun bad kan ioh mynsiem nangno keiñ ban leh ia kata ka Hima.

Mailong Syiem: Lada kim ia hun ba la ioh ka ja ka dohkha, ka kup ka sem, ka jaiñ ka nep bad ka ksiar ka rupa te kaba eh keiñ ba kin hun. Ialade hangne ha Ïingsyiem bad shu lut ka sngi tang bad ki kam hima, khlem tip shuh ki khun ki ia long kumno te ym ia nang pyrkhat shuh kumno kumno ruh.

Kyllong Syiem: Phi phi lap kumno, Bah Rangbah, ia lade?

Mailong Syiem: La shu ieh keiñ ia ki. Ki khun kynthei pynban shi rukom, lmat ba kiba shong ïing bad kiba shu don ha kti ha kjat bad ka kmie hynrei ia ki khun shynrang te ka long da kumwei pat. Ki la long kum ki 'si-laitlan sa tang bym tip ba ki la ia leit tuh lyngkha. Yn ialam ia ki bao yn pyni ia ki ba kin ia tip la i kam la i duk ruh ym don lad satia. Shu kyrmen ba ynda ki la kham san kham rangbah ki la ia lah hi ban pyrkhat bad sngewthuh. Yn ia bun ktien ia ei, phi uba la iohi lut.

Kyllong Syiem: To katba long katba jia, yn ia leh shuh kumno. Ka Shainimon ka ju kren ia nga ia kita kiei kiei bad nga la shu sngap myntoi.

Mailong Syiem: Sa ba kane ka longïing ruh ka dei ka kam kaba da shitom palat. Ka kham suk ban synshar ia ka hima ban ia kaba synshar ia ka ïing.

Kyllong Syiem: Nga ruh nga la sdang ban iohi ia kata ka jingshisha.

Mailong Syiem: Ngin sa nang ia syllok haoa ia ioh por ioh por.

Kyllong Syiem: Nga la leit phi, Bah Rangbah.

Mailong Syiem: To.

(U Kyllong u la mih noh)

ACT—III

SCENE—I

Ha Ïingsyiem ha Raitong bad kiba ia don ki long u Kyllong Syiem, u Salong Sing, u Tawat Lakor, u Muken Lar hadien ba ki la poi na Raitong bad hadien ba la jem ka baiong khlieh u Kyllong Syiem.

Kyllong Syiem: Kumno Myntri Rangbah, Bah Tawat bad Bah Muken? Naduh kato ka sngi ba ngi ia poi hangne ka la trei ka baiong-khlieh kaba da tyngeh palat. Imat ka dei na ka jingshah sngi bad shah lyer than ha lynti. Kat kiba wan ha nga hangtai nga la shu phah bthah ban kin wan ia kynduh ia phi.

Salong Sing: Ki don kiba wan sha nga. Ki dei ki briew na shane sha ki Thaiñ Bhoi: ki shu wan ia kynduh ia phi ba ki la tip ba phi la don shane.

Tawat Lakor: Kim ia don phi, Syiem,, kano kano ruh ka kam; ka shu long ka jingkwah ia kynduh syiem.

Salong Sing: Nga la wan peit ia phi ar sien bad ka Mahadei ka iathuh ba phi thiah bad nga ruh nga wan noh.

Tawat Lakor: Ngi ruh keiñ phi, Syiem, ngi la ia wan bad ka Mahadei ka iathuh ba phi khlem iohthiah mynmiet ba trei eh ka baiongkhlieh. Ngi shu ong ba kan iathuh ia phi ba ngi la wan.

Kyllong Syiem: Ka iathuh ka Mahadei. Ngam kynmaw ba ngan ioh ka baiongkhlieh kaba da trei tyngeh kum kane mynta. Ktha bad met bad phad bad tyrsaiñ sa ki kti bad ki kjat bad ka bam ruh khlem bang shuh.

Muken Lar: Tang ba ki ia ong te phi ba ka baiongkhlieh ka bym bang shun sa ka ja ka dei ka baiongkhlieh kaba jem kloi.

Kyllong Syiem: La dei kata kaba phi ong ma phi namar mynta pat ngam da sngew shitom shuh. Nga ngeit ka la pyllait. To ngin ia poi noh sha ka kam phi. Phi ia tharai kumno ia kata ka jingkhih ha Ri Dkhar?

Salong Sing: Shish, phi Syiem! Baroh ka dei tang ka kam rit kam ria. Peit phi, ngi tang shu poi, kiei kiei kin shu jah kumba shu pyrsad.

Kyllong Syiem: La dei hi ban ong u Syiem Rangbah ba bad phi tang da ki jingshngaiñ suda.

Salong Sing: Kata te phi la pynlong khyllung ia nga.

Kyllong Syiem: Haba u ong hi te ngan ong manga kumno. Kumno Bah Tawat bad Bah Muken, ka jinglong ka Hima shane sha Ri Bhoi?

Tawat Lakor: Ngi tang shu poi ngi la pynber ki khubor ban iathuh ba phi la wan poi hangne ha Raitong bad ba kin wan rah kino kino ki kam kiba donkam. Ngi la phah khubor sha baroh ki raid bad ki shnong, hynrei haduh mynta ym shym don mano mano ruh ba la wan.

Muken Lar: Shi taiew ka la leit bad ym don mano mano ruh ba wan mih; ka shu long bym don ei ei.

Tawat Lakor: Katba nga tip ma nga te, Syiem, ki khun ki hajar shane ia phi ki da kren phoi palat.

Kyllong Syiem: Balei kin kren phoi ia nga?

Tawat Lakor: Ki ong ba phim ju leit peit ia ki. Ki ong ba kum ki khun ki hajar ki da kwah eh ban iohi ia phi u patsha bad u syiem u kmie. Ia u Syiem Rangbah te kim ia khmih lynti shuh namar ki ong ba u la tymmen u bapli. Ia phi te ka long da kumwei pat.

Muken Lar: Ka jingieit bad burom jong ki la u Syiem ka pynlong ia ki ban sngew kumta ne phi ong kumno, Syiem?

Kyllong Syiem: Lada ka long kumta kaba bha ka long ba ngin ia pynlut por shwa ha kaba leit pait ia ki khun ki hajar hangne ha Ri Bhoi bad hadien kata ngin sa ia leit pat sha Ri Dkhar. Dei ban pynhun shwa ia la ki khun ki hajar ki bapli, ia kata lei ka raiot ngin sa ia pait hadien. Nga sngewthuh biang biang ia ka jingsngew jong ki bad nga sngew ieit bad sngew burom ia ki.

Salong Sing: Kan bha shibun ba ngin leh ia kata. Ba phim lah kein, Syiem, ba phin da lah pat de te phi kan da long da kumwei pat. Kane kaba shu synshar tang na jngai te phi kaba pynsah nongwei bad pynlong nongwei palat ia ki khun ki hajar na la u syiem u patsha. Haba phi lah ban leit sha ki barobor kin da sngew shisha ba phi long uta u syiem u kmie. Nga ruh nga sngew ia hap bad kata ka jingmut ba phi don. Ialade shi met ngam da sngew kyrkich eh kata ka leit sha Dkhar.

Kyllong Syiem: To ngin ia rai noh kumta tang ba ngin ia ap shwa ar sngi lai sngi tang kham khlaiñ ma nga. Ngan da bam ngan da dih shwa namar dang sngewtlot wai wai; ba la shu shah bam baroh shi katta.

Salong Sing: Nga te nga la ïeng phi, Syiem. Donbok keiñ ba phin shait phin khlaiñ noh; tang ba ia ka baiongkhlieh ym dei eh hi ruh ban da pynkhuslai than.

Kyllong Syiem: To, Bah Salong.

Muken Lar: Ngi ruh ngi la ia ïeng phi, Syiem.

Kyllong Syiem: Shong shwa ma phi kine; ngin da ia shong kai shwa. Ia nga kane ka thiah shi thiah kaba sngew thait palat. Ia shong kai myllen ma phi. Ynda la kham miet pynban kham iohthiah kloi ba kynoi ka miet bad ba kynoi ka sharati u Manik. U long kumno sha mynta?

Tawat Lakor: Nga ialade ngam kham ioni pni ia u. Nga iohi ia u shisien; une shu radmaw bad shu rynthew. Mar ia peit liak i tieng pynban hynrei haba peit bha ka wan ka jingisynei.

Kyllong Syiem: Ka long ba phi la tip kein phi; ki bym tip te ki la her iap

Muken Lar: U leh kumto hi kumba ngi la iathuh ia phi shisien. Mynshwa mynshwa bun kiba ia leit peit tuh ia u na ki thliew. Kiba iohi ki ia ong ba u bhabriew lympluiñ.

Kyllong Syiem: Mynta pat?

Muken Lar: Mynta te ki briew ki la ia myllen. Ba la ia myllen ka jingphylla ruh kam don shuh.

Kyllong Syiem: Ym don kiba ia leit shong kai bad u?

Muken Lar: Tied san phew ba tied ruh yn nym plie ka ïing.

Kyllong Syiem: Ka jingleh te kaba khyllah palat tang ba yn ia ong kumno la ka jong ka jong ka jingpyrkhat, la ka jong ka jong ka jingsngewthuh bad la ka jingshem ruh. Don kiba iathuh ia nga ba u wan na ka ïing kaba donburom bha, ym dei Bah Muken?

Muken Lar: Ka dei. Ki kmie ki kpa jong u kiba bha, kiba donburom, kiba jai jai bad ki para kynthei jong u ruh kiba donburom palat. Ka dei ka ïing kaba baroh shi shnong ki ieit bad burom.

Kyllong Syiem: Sngewkwah ban iakynduh ia u.

Tawat Lakor: Ym long phi, Syiem. Kam myntoi ei ei ruh. Ngi baroh ar ngut bad u Bah Mular bad u Bah Roba, ngi la ia leit khnang ban iasyllok bad u hynrei ym long tang ban iakren ruh. Phin kren ei ei ruh kam rung shuh.

Kyllong' Syiem: Lada ka long kumta kumba phi iathuh te ym sngew myntoi shuh ban dang ia pyrshang ban ia kyrsiew na ai mynsiem lem. Kaba bha ka long ban klet noh ia u.

Tawat Lakor: La biang phi, Syiem, ban ia khlad noh. Kaba bha ka long ba phin pynsyaid ialade ba ioh ka trei biang sa shisien.

Kyllong Syiem: To ñiuwma.

(Baroh ar ngut ki la ia nguh ia u Syiem bad ki la ia leit)

ACT—III
SCENE—II

Ha ïing u Kyllong Syiem ha Raitong kaba don khcm ha pajih khyndiat na ïingsyiem. Ka dei ka ïing kaba la tei da u Kyllong Syiem hi mynba u dang don ha Raitong bad ki dei ka ïing kaba u shong bad ka Mahadei. Ki ia don tang baroh ar ngut ha ïing.

Kyllong Syiem: Nga kwah ban iathuh ia phi ba ha kine ki ar sngi lai sngi ngi la ia mih langne na Raitong ban ia leit peit hinna shane sha Ri Bhoi. Ki Myntri nangne na Ri Bhoi ki iathuh ba ki khun ki hajar ki la phoi palat ba ngam ju leit sha ki.

Shainimon: Ban kumta te sngew kumba hukum pynban ki khun ki hajar ia phi. Ba kwah ma ki kumta phi la dei ban leit.

Kyllong Syiem: Kam long ba ki hukum ma ki hynrei ki kren katba kum kata ka jingiadei kaba don hapde ng jong ki kiba long ki khun ki hajar bad ngi ki syiem. Ka dei kata ka jingiadei kaba pynlong ia ki ban phoi haba ki syiem kim leit mih.

Shainimon: Ka jingkren jong phi hynne te sngew' kumba phi shu leh ba kwah eh ma ki katba ia phi kam shym don ei ei bad ba phim shym pyrkhat hi ruh ia kata.

Kyllong Syiem: Phi dang shen eh ba phi don ha ïingsyiem ba phin sngewthuh ia ka jingiadei jong ngi bad ki khun ki hajar. Phi dei ban tip ba ma ngi ngi dei ki syiem ki kmie bad ki pat ki dei ki khun ki hajar. Lada i Kmie jong phi im wan mih ne wan peit ia phi teng teng kumno phin sngew lane lada phi phim leit wad kmie teng teng kumno i ruh in sngew. Ia ngi ruh ka long ha kata hi ka juh ka rukom.

Shainimon: Ia ngi ki khynnah khyllung imat kan eh ban sngewthuh. Shi kmei shi khun te hooid hynrei kumno phin shu pyniasyriem ma phi ia ka ïing bad ka hima.

Kyllong Syiem: Ka nongrim pyrkhat jong u Khasi ka long ba ka hima ka long kum ka ïing. U syiem u long u kmie. ki bakhraw ki dei ki longkñii longkpa bad ki paitbah ki dei ki khun ki hajar.

Shainimon: Kita kiei kiei ki long kiba sngew jngai palat. Ia ngi kan eh ban sngewthuh.

Kyllong Syiem: Ka dei ; nga mut ban ong ka dei ia phi.

Shainimon: Balei kan dei tang ia nga.

Kyllong Syiem: Phi dei ban tip ba kam dei ia ngi. Khynnah ne ym khynnah, khyllung ne ym khyllung, ha ngi kiba la tuid ka snam syiem ngi sngewthuh ia ka namar naduh dang rit ngi la im ha kata ka lyer.

Shainimon: Lada kata ka snam khun pat kam tuid ha ngi hangno kata ka snam kmie jong phi kan ioh jaka. La dei ban shu tuid tang hangto ha phi?

Kyllong Syiem: Phi mut aiu da kaba ong kumta?

Shainimon: Nga mut ban ong ba kata ka snam kmie bad ka snam khun kim ia kynduh.

Kyllong Syiem: Balei kim ia kynduh?

Shainimon: Phi wan rah bynne ia ka dur jong ka ling; ngam kren mynta ia kita ki bakhraw kiba long ki longkñu longkpa hynrei ngan kren na ka bynta jong ngi ki paitbah — lada shu sngewthuh tang phi khlem ia sngewthuh lang lane lada ma ngi ngim ia sngewthuh long hi?

Kyllong Syiem: Lada phi phim ia sngewthuh ka jingbakla kam dei ka jong ngi. Ha ka jingshisha lada kiwei kim sngewthuh ma phi kum ka Mahadei phi la dei ban sngewthuh. Nga iohi ba phi dang dei ban san kum kata ka Mahadei jong nga u ban sa long u Syiem jong ka Hima Madur Maskut.

Shainimon: Haba iohsngew kumta sngewmat kumba phi babe ba phi shong kurim ia nga.

Kyllong Syiem: Ngam babe hynrei nga shu ong namar nga da kwah eh ia phi ba phin san bad rangbah ba phin ia dei dor bad nga bad ka kyrdan kaba khraw kaba nga don

Shainimon: Ka long ne em ka dustur Khasi ba ka Mahadei kam don bynta ei ei bad ka hima?

Kyllong Syiem: Ka bynta jong phi ka long bad nga ym bad ka Hima. Phi dei ma phi ka ban ri ka ban sumar bad ka ban ai bam ai dih ia u Syiem ka Madur Maskut; lyngba jong nga phi don ka bynta bad ka Hima.

Shainimon: Ngam da sngewthuh bha ia kata ka jingbatai jong phi.

Kyllong Syiem: Phi dei ban sngewthuh ba haba phi shong kurim ia nga phim shym shong kurim kai.

Shainimon: Phi mut ban ong ba kiwei kiwei ki shong kurim kai seh?

Kyllong Syiem: Ka jong phi bad ka jong nga ka kham long kyrpang.

Shainimon: Balei ba phi long u Syiem?

Kyllong Syiem: Phi tip ba ka kyrdan ka iaid ryngkat bad ka kam.

Shainimon: Kita ki kamram kiba phi jer ma phi ia nga ki shu long beit tang ki kamram jong ka tnga ia u tnga. Kyrdan ne khlem kyrdan kita ki long ki kamram ka tnga ia u tnga.

Kyllong Syiem: 'Mahadei' kam dei ka kyrdan?

Shain'mon: Kam myntoi ba ngan jubab ia kata. Kaba nga iohi ma nga ka long tang kumne ba kiei kiei baroh kiba phi dawa na nga ki long tang bun biang ia phi ha ka kam bad ha ka jinglong syiem jong phi ka ujuh ruh ia kata ka jingsngew syiem jong phi. Tang shu pher tiak phi la wan rah ia kata ka snam syiem kaba tu'd ha phi, tip kaba kham saw ne kaba kham blad pynban ban ia kiba ia dan lum Bun don ia kata kan myntoi aiu lada ka mynsiem pat phim don.

Kyllong Syiem: Ka mynsiem aiu?

Shain'mon: Nga mut ka mynsiem syiem.

Kyllong Syiem: Balei ngam don kata ka mynsiem syiem?

Shain'mon: Lada ka don ruh imat ka khraw than ia phi.

Kyllong Syiem: Ka khraw than kumno?

Shainimon: Ka khraw than, ba phin rit noh ma phi.

Kyllong Syiem: Nga kwah ba phin da batai.

Shain'mon: Kaba sngewsynei ka long ba ngan da hap batai ma nga.

Kyllong Syiem: Kat ia nga ruh phi nud ban kren bein.

Shainimon: Dei ia kata ba nga kwah ban batai. "Kat ia nga' ki dei ki ktien kiba phi buh hangto ha khmut u thylliej jong phi. Ha iing shetja phi sngew ialade kum u syiem, ha kamra thiah phi sngew ia lade kum u syiem bad ia nga ka tnga ruh phi sngew ialade kum u syiem. Phi klet noh ba nga dei ka tnga jong phi. phi iohi ia nga tang kum ka Mahadei bad ialade tang kum u syiem.

Kyllong Syiem: 'Tang kum u syiem' — nga sngew ba ki dei ki ktien kren bein ia nga.

Shainimon: Nga kyrpad ia phi ba phin nym wan rah shuh ia kata ka ktien 'Mahadei' kaba shu sawa tang ha ka lyer. Nga kwah ban tip tang kane kawei banga dei ka tnga u Kyllong Sing; ynda nga la tikna ia kata ngan sa long ka Mahadei jong u Kyllong Sing Syiem.

Kyllong Syiem: Ngam tip pleng ba ka ktien 'Mahadei' ia phi ka long kaba shu sawa tang ha ka lyer. Shaphang kata kiba phin long ka Mahadei jong u Kyllong Sing Syiem, ngan da peit shwa la phi dei ne em kata ka briew kaba nga dei ban ai ia kata ka kyrdan.

Shainimon: Nga kwah ban iathuh ia phi ba ngam dawa ia kata.

Kyllong Syiem: Nga la sngewthuh ia kita kiei kiei baroh bad ngin sa nang ia peit. Ha kane ka jingleit jong nga pat phin leit ne phim leit?

Shainimon: Ngan leit kum ka tnga jong phi, ym dei kum ka Mahadei. Ia nga phi dei u tnga ym u syiem. Lada kata ka biang ia phi, ngan leit; lada kata kam biang ngan nang sah ma nga hangno ha Raitong.

Kyllong Syiem: Ngam shym poi pyrkhat ba ngin ia wan shano ban iakajia. Ba ngan da tip nga la wan marwei. Nga nang pyrkhat ba phin kham jan ia nga haba nga don shathie sha Dkhar bad ba nga tang shu dep ki kam hangthie nga la wan beit hangne bad ngin sa ia leit pat sha law-...

Shainimon: Haba kumta ngan khreh ne kumno?

Kyllong Syiem: Ngam ong ei ei ma nga; ka shong ha ka mon jong phi.

Shainimon: Haba kumta ka jingleit jong phi kan long ne em kaba jngai?

Kyllong Syiem: Em, kam long kaba jngai. Ngin ia leit tang sha kine ki thaiñ shaphang shatei na Raitong.

Shainimon: Kata nga la khreh.

ACT—III
SCENE—III

Ha ïingsyiem ha Raitong ha ka por mynstep bad kiba ia don ki long u Kyllong Syiem, Solong Sing, Tawat Lakor bad Muken Lar. Ka jingiakynduh ka long hadien ba ki la ia wan phai na ka jingleit peit Hima.

Kyllong Syiem: Phi ia iohi ka long kumno ka Hima jong ngi shane sha Ri Bhoi?

Salong Sing: Kat sha ba ngi ia poi nga te nga iohi tang ia kaba bha suda bad ia phi u Syiem ruh tang ka burom suda. Hangto keiñ phi iohi ia ka jingbha briew jong ka synshar Khasi jong ngi. U Syiem u dei u kmie bad ki paitbah ki dei ki khun ki bajar, ki Myntri bad ki Basan ki dei ki longkñii bad ki longkpa bad ka Hima ka dei ka ïing. Kaei pat kaba dangduna? Katta katba ngi nang ia shang katta ngi nang iohi ia ka jingkhraw jong ka pyrkhat saiñ pyrthei ki longkñii longkpa jong ngi.

Tawat Lakor: Hynne mynmiet nga nang pyrkhat marwei marwei ia ka jingmut jong ka ktien. U syiem u kmie". U syiem te hooid u syiem jong ngi u don, bad syiem rangbah bad syiem khynnah, hynrei u kmie pat? Ne ka shu long tang ka pyrkhat ba u syiem u dei ban long kum ka kmie?

Muken Lar: Ha lyndet u syiem keiñ ka don ka mei-iem. I Myntri Rangbah hynne i ong ba ka hima ka long kum ka ïing — ju long ïing hi khlem ka kmie? Nga te ngam shim ba ka long tang ka rukom pyrkhat ia ka jinglong kaba u syiem u dei ban don.

Salong Sing: Nga te nga iahap jingmut palat bad kata kaba ong I Bah Muken. Ka jinglong syiem kaba tynrai bad kaba long ka nongrim jong ka saiñ synshar Khasi ka dei ka mei-iem bad u syiem u long tang u nongkorbar u ban pyntrei kam ia ka synshar ha khmat ka pyrthei Ngam mut ban ong ba ha ngi ka synshar ka syiem kynthei — ka ka don la ka bynta, u syiem u don la ka bynta, bad ki bakhraw ruh ki don la ka bynta.

Muken Lar: Ha kane ka jingleit jong ngi u Syiem u la don, ngi ki Myntri ngi la don bad ki khun ki hajar ki la don — haba kumta ym la duna kawei bad kata ka dei ka mei-iem?

Salong Sing: Kaba nga kren ma nga ia kita ki bynta kiba ngi ia don ka long ha ka jingsynshar, ngam mut ia kata ka jingleit peit Hima hynrei nga ong ia phi ba ban da lah lei lei Mei-iem ban ialeit ryngkat bad ngi kan da wan da kawei pat ka dur. Da kaba ong kumta ngam mut ba ka burom bad ka kyrdan syiem kan nang hiar.

Muken Lar: Ha ngi ki Khasi ngi kham burom ia u khun ne ia ka kmie?

Kyllong Syiem: Burom ia ka kmie keiñ phi, Myntri. Hynrei ym dei ma ngi ki khun kiba nang kyntiew burom ia ka kmie? Hato ym dei ma ngi ki khun ki ban pynithuh ia ka kmie ha ka pyrthei? U Myntri Rangbah u ong myntan ba lada leit ka Mei-iem bad ngi kan long da kumwei pat. Haba la ia san la ia rangbah ma ngi ki khun bad haba la ia don ma phi ki longkñii long kpa hato ngi dang dei ban pynshang ia ka kmie? Ka shah ka nia ba ngin dang pynshitom ia ka kmie?

Tawat Lakor: Kaba ong ma phi, Syiem, kaba da dei bad nga ia mynjur ruh hynrei nga kynmaw hangne hi ha Raitong ba wan poi u syiem Rangbah bad ka Mei-iem shisien — Wow ka jingshongshit ka Hima shane sha Ri Bhoi jong ngi. Haba peit ia ka Mei-iem wow ka jingishongkun, wow ka jingi-shongbriew shongblei. Ka shu peit ia ngi ki khun ki hajar bad ka shu wiat samrkhie, ka da long shisha kumba wan hiar ka blei. Haba peit pat ia u Syiem Rangbah wow une shu kyntyun, wow ba u phuh bad bha briew.

Muken Lar: Nga te ngam ju klet ia kato ka por. Wow ba wan tu d u khun u hajar na kylleng ka Thaiñ Ri Bhoi jong ngi ban iohi ia ka Mei-iem. Ki da wan rah la u meng u syntun bad la ka bai nguh syiem bad tang ka kyrkhu ka kyrdeh jong ka ruh sngew kumba ka spah mynsiem bad spah pyrthei ki la shu wan tuid lang. Nga lei lei nga shu um ka mynsiem, nga kynmaw ba kyrkhu i Meikha ialade.

Salong Sing: Dei ia kata keiñ ba nga ong hynne ba lada lah lei lei ban leit lang ka Mei-iem bad ngi kan da long da kumwei pat. Ha ngi u Khun Khasi u Khun Khara te ka kmie ka dei ka kmie, tip kiwei pat ki jaitbynriew ki pyrkhat kumno, ia kata ngam tip.

Tawat Lakor: Kaba nga shu iathuh ma nga ka long ia kaei kaba nga iohi ia kaba jia hangne shisien hynrei ka dei kato keiñ kaba ong I Syiem hynne. Man la ka por bad man ba ngi ia leit peit Hima ban leit ka Mei-iem kan leit long shano. Shu long teng teng keiñ haba kwah mih Pyrthei ka Bapli ka Mei-iem kaba la shu set kut ialade ha ïing. Haba la don u Syiem uba long u Nongkorbar u ban min Pyrthei hato kam la biang. Ban shu pyntur ia ka Meiiem hato ka shu long mo phi? Hato ngin ia klet noh ia u klong ia u skaw ba bat ma ka? Ngin ia klet noh ia u kpu u rynsi bad ia ka duwan ka dupat ban pynkhreh ma ka, ngin ia klet noh ia u Shot-blei ba stumar ma ka? Mano ban lum ia u blang ia u bhet ban leng ka niam-hima bad mano ban lum ia ka bhet ia ka bhar ba wan rah ki khun ki hajar? Kumta keiñ ter ter.

Muken Lar: Phi ia pyrkhat kumno ngam tip tang ba nga te nga ngeit ba ka longsyiem hi kaba khlem ka sad ka sanon kan nym lah ban shan slem.

Salong Sing: Kita ki kyntien jong phi, Bah Muken, ki dei kiba nga dei ban kynshew bad ban da puson bha ia ki.

Kyllong Syiem: Ha phi kine ki lai ngut nga dang dei ban shah hikai ha kiba bun kiei kiei. Phi, Bah Muken, phi dei u briew u bym ju kham kren hynrei haba phi kren ma phi, phi sei ki nia bad ki kyntien kiba ngin ia thied ruh ngin nym ioh. Nga la bat ia kiei kiei baroh kiba phi la ia kren; ngin sa nang ia bteng ia kajuh ka jingiakren ha kawei pat ka por.

Salong Sing: Ym dei, Syiem, ba ngin ia pynbeit noh ia ka jingleit jong ngi sha Dkhar?

Kyllong Syiem: La dei keiñ, Myntri Rangbah. Ka long ka jingpyrkhat jong nga ba ngin ia leit tang ma ngi hi arngut ryngkat bad ki shipai ki swar. I Bah Tawat bad i Bah Muken kin nang ia sah hangne ha Raitong bad ba kin nang ia peit ia kane ka Hima sha Ri Bhoi.

Salong Sing: Ka bha kata keiñ, ban ia leit lut baroh baroh kan leit long shano.

Kyllong Syiem: Ngin ia mih noh tang la shisngi phi, Myntri Rangbah.

Salong Sing: Ioh phi dang thait eh seh, Syiem.

Kyllong Syiem: Ngam shym sngewthait ei ei ruh.

Salong Sing: La long phi, Syiem, ban ia leng noh. Ki kam ruh kiba bun ban pynkhreh ia ka jingleit.

Kyllong Syiem: La long hi phi, Myntri Rangbah.

Salong Sing: Nga te nga la leng, nang ia shong ma phi, Bah Tawat bad Bah Muken.

Tawat Lakor: Ngi ruh ngi la ia ïeng lang noh hi keiñ.

Kyllong Syiem: To, ngin sa ia shongkai pat.

(*Baroh lai ngut ki la ia khublei ia u Syiem bad ki la ia leit.*)

ACT—III
SCENE—IV

Ha ïing u Kyllong Syiem bad kiba ia don ki long tang u Kyllong Syiem bad ka Mahadei.

Kyllong Syiem: Ngi la ia pynbeit ba ngin ia leit noh sha Dkhar. Ngin ia leit tang ma ngi ar ngut, kata ma nga, u Myntri Rangbah bad ki shipai ki swar. U Myntri Tawat bad u Myntri Muken ruh ki ia kwah leit hynrei la ia pynbeit ba ki dei ban nang sah noh ban nang peit ia ka Hima shane. Lada phi donkam ei ei sa shu phah khot ia ki. Ngan sa ong ia ki ba kin wan jngoh ia phi man la ka por ba ioh phi donkam ei ei.

Shainimon: Haba phin leit phin jah slem?

Kyllong Syiem: Ym lah keiñ ban ong lypa; ka shong ha ka jingdawa ka kam. Tang ba kam pher ei ei kata ka jingjah. Kiei kiei baroh nga la pynbiang lypa na ka bynta jong phi bad lada don kaba duna ki la tip ki Myntri. Sa shu phah khot ne phah ktein sha ki, ki la tip hi la ka kam.

Shainimon: Balei ym long ba nga ruh ngan leit bad phi?

Kyllong Syiem: Nga la lah ong ia phi ia kata naduh shwa ba ngin ia mih na Iawdaija bad phi ruh phi la kohnguh ia kata bad phi ong ba phin nang ap ia nga hangne ha Raitong. Dei na kata hi ruh ba nga la wan ialam ia phi shane. Nga la pyrkhat bha bad ngam sngew long ban ialam ia phi.

Shainimon: Mano ban shet ban tiew bad mano ban ai bam ai dih ia phi?

Kyllong Syiem: Kin leh ki shakri keiñ ia kata. Balei ka phi da kylli ia kata?

Shainimon: Phi tharai kum ka tnga ngan suk ban khreh bam bad ai bam kiwei ia phi?

Kyllong Syiem: Nga sngewthuh ia kata hynrei kane ka jingleit ngam sngew ba ka long kaba shngaiñ. Ha kane ba la dep ngi la ia leit sha ki khun ki hajar hynrei kane ka jingleit mynta ka long sha ki raiot, kiba pher bak-ly-bak na ki khun ki hajar. Ki long kiba ngi shu jop; namarkata ka Hima shathie ka long ka Ri Dakhol bad dei na kane ka ktien 'Dakhol' ba ka sa mih ka ktien 'Dkhar'. Ki long ki briew kiba shu khmih lynti kmang tang ban ioh ban ialeh pyrshah bad ban ieng pyrshah.

Shainimon: Ha kane ba ngi ia kren, nga kylli ia phi kaei ka kamram jong nga kum kata ka Mahadei jong phi bad phi jubab phi ong ba ka kamram jong nga ka dei bad phi, ym bad ka Hima. Phi ong ba nga dei ma nga ban peit ban sumar bad ban ai bam ai dih ia phi bad ka kam jong nga kaba nga don ban leh ia ka Hima ruh ka dei kata.

Kyllong Syiem: Nga kynmaw biang biang ba nga ong ia kata bad kaei kaba nga ong ka dei hi ruh bad ngam shym bakla ei ei ruh hynrei nga ong pat ia phi mynta ba kane ka jingleit jong nga kam da long kaba shngaiñ namarkata kam bha ba phin leit.

Shainimon: Lada kam shngaiñ ia nga kumno kan shngaiñ ia phi?

Kyllong Syiem: Ha ka por ba ngi dang don ha Iawdaija la wan poi u Myntri Tawat bad u Myntri Muken ban iathuh ba ka don ka jingkhih hangthie ha ka Hima ha Ri Dkhar bad kiba wan rah ia kata ka khubor ki dei ki nongkhañ kiba nangne hi na Raitong. U Syiem Rangbah ruh u iathuh

ba la wan ki briew jong ngi nangthie bad ki ruh ki iathuh ia kajuh kaei kaei. Kaba kum kata ka jingleit ngam sngew ba kan long kaba shngaiñ ia phi ban leit.

Shainimon: Nga ngeit phi tip keiñ ia ka jingsngew jong ngi ki kynthei bad kata ka long ba lada ka long kumno kumno ruh ka jingkwah jong ngi ka long ban don hajan la u lok.

Kyllong Syiem: Phi tharai ba ka jingkwah jong ngi ki rangbah pat ka long ban buh ia la ki jong ki lok ha ka jingma?

Shainimon: Lada ka jingma ka la long kaba haduh katta, phi tharai, ngi ki kynthei ngim la sngewthuh ia kata bad ngim la dei ban buh ialade ha ka jingpyniaid ki rangbah?

Kyllong Syiem: Phi mut ban ong ba kane ka jingleit jong ngi kam don jingma ei ei?

Shainimon: Nga mut ba kam da long eh haduh katta haduh ba phi la dei ban tieng.

Kyllong Syiem: Phi sngewthuh kumno da kaba phi mut kumta?

Shainimon: Lada ka la don ka jingma kaba haduh katta kumba ong ma phi, ngam ngeit ba phin dang ia shang pynlut por shane sha Ri Bhoi.

Kyllong Syiem: Phi mut ban ong ba kane ka jingleit jngoh hima jong ngi ka long kaba shu pynlut por kai?

Shainimon: Nga shu ong keiñ haba ka don kawei pat ka kam kaba kham khraw bad kham kyrkieh.

Kyllong Syiem: Lada ka long tang katta ka biang, hynrei kaba paw ka long ba phi kynroi ia nga ba ngam ialam ia phi.

Shainimon: Ngam kynroi ei ei ruh em hynrei nga shu ong namar haba kata ka jingleit jong phi kam long kaba shngaiñ bad, haba nga kum ka tnga nga la tip ia kata, phi

tharai ngan dang nang shong nang sah bad nang thiah nang dem bad nang bam nang dih? Phi tharai nga kum ka tnga ngam sahnud? Ban pyllait ia la u tnga ban leit kat shata ym la bha ba nga ruh ngan leit lang, mat jia katba jia bad mat long katba long. Lada jia ei ei ia phi kan long kumno ia nga?

Kyllong Syiem: Nga kwah ban iathuh ia phi kawei khnang ba phin nym sngewthuh bakla hadien habud. Ha ngi ki syiem ha kiei kiei baroh ka wan shwa ka hima bad kiwei kiwei ki wan hadien. Haba ka kam ka long shaphang ka hima kiwei kiwei ki dei ban ai jaka. Lada ngim pat don ka jingkitkhlieh kaba haduh katta ngim pat bit hi ban long syiem.

Shainimon: Phi ruh to leit suk leit saiñ bad nga ruh nga la nang sah hangne ha Raitong bad palat ia kata ngin sa nang ia peit.

Kyllong Syiem: Ka pher aiu lada phi nang sah hangne ha Raitong, nga iohi ba phi juh bha ha kane ka Shnong.

Shainimon: Nga juh bha bad nga kham juh bun shah ban ia ka Iawdaija. Kum ia nga kane bha kaba jngai na la ki kha ki man bad na la kiba ha ïing.

Kyllong Syiem: Na ka liang jong nga pat ngam tip balei ngam mon satia ia kane ka Shnong.

Shainimon: Ha ka jingshisha ka dei ka Shnong jong phi; phi la shong hangne palat ia ka san snem. Ia kata ka jingmon ne ka jingbymmon phi kham sngewthuh ma phi. Kaba bha ia nga ka long ban ïeng noh bad pynkhreh ia kata ka jingleit jong phi.

ACT—IV
SCENE—I

Ha phyllaw ling u Kyllong Syiem ha Raitong hadien ba u Kyllong Syiem u la leit sha Dkhar bad kiba ia don ki long tang ka Shainimon bad ka Shani ka shakri syiem kaba u Kyllong Syiem u la buh khnang ban peit bad sumar ia ka Shainimon.

Shainimon: Kong Shani! Wan rah lem u shang kwai hangne ha phyllaw. Ngin ia shongkai noh hangne shi por ba ka tngen palat ka bneng mynta ka sngi.

Shani: (*Ka Shani ka la wan rah ia u shang kwai.*) Nga la ong ia phi bunsien ba phim dei ban khot 'kong' ia nga. Nga dei tang ka shakri ba la buh ban shakri ia phi; kat ka kyrdan jong phi ban khot 'kong' ia nga ka long ka bym ia dei·dor shuh bad nga.

Shainimon: 'Kong' ka dei ka ktien kaba ngi khot burom iano iano; na ka liang jong nga tang na ka rta ruh nga la dei ban burom ia phi kum ka riewtymmen. Nga phla ha phi ba haduh mynta ngam sngewthuh ba nga dei kata ka Mahadei. Nga tip ba u lok jong nga u dei u ban sa long u Syiem ka Hima Madur Maskut namar I Kong Rangbah im don rta shuh hynrei kata ka lyer 'Mahadei' kam rung ha nga tang khyndiat ruh. Kane ka lingsyiem ka long tang kum ka patok ia nga. Nga kwah ban her kum katai ka sim, katai kaba dem halor utai u dieng, bad nga kwah ia ka suiñ kaba iar. Nga shu iathuh ia phi kum kata ka briew kaba nga ieit bad shaniah. Phi don ha phi ki jinglong kiba ngam lah khlem da ieit.

Shani: Mahadei Kynrad! Ngan ong kumno ma nga. Ka jingshaniah jong phi ka long ka burom ia nga bad ngan ri keiñ ia kata. Ka jingieit jong phi ka long ka spah ia nga bad ngan kynshew keiñ ia ka.

Shainimon: Para kynthei te ngi ia sngewthuh keiñ ban ia kren.

Shani: Bad nga te phin ia sngewthuh kumno keiñ, Mahadei. Nga ka bieit ka them bad ka raitoi kumne. Ha ka jingahisha tang ban ia kren ruh ym sngew nud hi ruh namar ym sngew ia ryngkat briew shuh badno badno ruh, khamtam lei sa kum bad phi.

Shainimon: Bad nga te pynduh keiñ ia kita ki jingsngew jong phi. Shim ia nga kum kata ka para jong phi. Sha phang kato kaba nga ong myntan, phi la don katto bad nga, nga ngeit, phi la lah hi keiñ ban bishar.

Shani: Ynda phi la ong kumta te la sngewshlur keiñ, Mahadei, ban ia kren bad phi. Bishar te la bishar hi keiñ; haba iohi ym lah hi ruh khlem bishar tang ba ka kut noh tang hangta keiñ.

Shainimon: Nga kynmaw ia ka jingong i Pa, i ong, "Ia u rangbah, ka jingieit ka long tang shibynta na ka jingim jong u hynrei ia ka kynthei, ka jingieit ka long ka jingim hi."

Shani: Phi kren kum kita ki kyntien hato shano keiñ, Mahadei ngan sngewthuh ma nga. Tang ia ka jingmut ruh la shitom ban kem.

Shainimon: Ka mut tang katne keiñ, Kong Shani, ba ka kynthei ka donkam ia ka jingieit. Kum ia nga ruh kam myntoi kata ka kyrdan Mahadei, kam myntoi hi ruh ka spah ka phew lane ka ksiar ka rupa bad kam myntoi hi ruh ka ïingpaki ïingdulan ne ka ïingsyiem hi haba ka jingieit kam don. Phin shu suk kumno keiñ Kong Shani, haba ki shu dob ki briew kumba dob sniang.

Shani: Ia ngi ki duk ki suk te ka pher phi, Mahadei. U Lok jong nga uba da ieit da ieit hok ia nga. Ngim tip hi kaei kata ka spah bad ngim ju iohi ruh kata ka ksiar kata ka rupa, ngi shu ia bam kat kaba ioh hynrei ngi suk ngi saiñ bad ngi palei ka mynsiem hynrei sniewbok hi ma nga ba u iap noh. Ban iob la i jakpoh bad jakyntien nga shu wan shong kumne ha ïingsyiem. Lada kam long haduh katta don hi mo phi ki ban kwah shong shaini.

Shainimon: Haba pyniakhlad hi da ka jingiap te ngim ia kren keiñ. Kaba kum kata ka long shabar ka jingpyrkhat briew jong nga. Kum ia nga pat seh kane ka shem-pap. Nga im hangne ha Iingsiem nga im nongwei, nga long nongwei bad nga sngew nongwei. U lek jong nga u dei u Syiem, um dei u lok bad ka jingmut jingpyrkhat jong u baroh ka leit lut sha kata ka jinglongsyiem.

Shani: Haba phi la jied hi te yn ia ong shuh kumno keiñ, Mahadei.

Shainimon: Ban ong 'jied' te ngam ong phi; ka shu long ka jingkohnguh kmie kohnguh kpa bad kohnguh ba ha Iing. Ka shu long bym nud ban kyrngah. Ki ia ong ba haba kohnguh kmie kohnguh kpa shem bha ha ka Pyrthei hynrei nga pat nga lap ba kam long kumta. Ha ka jingshisha shem jynjar pynban.

Shani: Tip seh, Mahadei, ngin ia ong shuh kumno. Lada lah te pynsuk keiñ ialade haba phi la kohnguh

Shainimon: Yn shu pynsuk khlem suk?

Shani: Nga mut ban ong ba phin sa suk keiñ hadien habud. Ne nga bakla ne Mahadei?

Shainimon: Ym nang ong shuh phi, Kong Shani. Lada mynta ym lah ban ioh ia kata ka jingsuk, kaba shadien lei ka ban long kumno.

Shani: Da kaba ong 'pynsuk' nga mut ba phin pynpalei ialade keiñ.

Shainimon: Yn shu pynsuk kumno bad yn shu pynpalei kumno ialade haba ka jingim kaba shu tmang bad kynjah sha ba palat. Pynioh kwai biang phi, Kong Shani; kata ka sngi kaba da sngewtynnad palat ban shong kai shabar.

Shani: Ba pyngngad ka bnong phi, Mahadei. Naduh ba phi wan ha kane phi la shait bam kwai palat. Hynno

ruh nga la dong kwai shikatdei ha ka pliang hynrei tang shi por phi la bam lut.

Shainimon: Shu pynmyllen ialade da u kwai keiñ phi. Ynda la poi lei ka por miet bad ynda la wan ki sur jong ka sharati u Manik nangtai na iing jong u katta nang tmang bad katta nang kynjah ka mynsiem. Ki don ki por ba ki sur jong u ki pyntngen ia ka mynsiem namar ki iathuh ba ym dei tang ma nga kaba jynjar ha Pyrthei hynrei ki don kiwei ruh.

Shani: Tip sch, Mahadei, phin shu pyniasyriem noh ialade bad u Manik shu long hi mo phi?

Shainimon: U bad nga ngim ia pher ei ei ruh. U ruh uba tmang bad kynjah, nga ruh kaba tmang bad kynjah. Don, Kong Shani, ka jingjynjar ia u briew kaba kham khraw ia ka jingtmang bad jingkynjah? Ka jingtmang bad jingkynjah ka dei ka jong ka mynsiem; hapdeng kiba bun hangta phin tmang bad kynjah bad katta katba nang bun u paitbah katta nang kynjah.

Shani: Ba phin da ong kumta te, Mahadei, nga ruh nga la mad ia ka jingtmang bad jingkynjah bad kata ka long ha ka por ba iap u lok bad u khun shynrang jong nga. Ha ka por ba ka khlad lei ka khun kynthei nga sngew kumba ngan shu phet wir kat sha ba lap.

Shainimon: Phi kaba la mad te phi la sngewthuh keiñ, lehse phi kham sngewthuh kham bha ma phi ban ia nga. Dei na kata ka daw keiñ ba nga sa ong ba haba u Manik u kynud ia la ka jingshompap um kynud tang na ka bynta ialade hynrei na ka bynta jong nga ruh bad haba u kynud ia la ka jingtmang bad jingkynjah um kynud tang na ka bynta ialade hynrei na ka bynta jong nga ruh. Yn ñai ia myllen shuh phi, Kong Shani, la dei ka por ban ia shot ia tiew noh.

Shani: Ka dei keiñ, Mahadei, ngan leit sliew ding noh ma nga.

ACT — IV
SCENE — II

Ha ling u Manik. Kumba ka ju long ka rukom u Manik u put la ka sharati harud dpei. Ynda la kham slem hadien la don mano re mano ba tied jingkhang; ka jingtied ka la long kaba jem. Ynda ka jingtied ka la long slem slem, u la leit sha jingkhang.

Manik: Mano? Nga la iohsngew ia ka jingtied jong phi naduh hynne hynrei nga sngewsih ban ong ba ngam lah ban plie. Ngam ju plie iano iano ruh. Ia phi ruh ngam lah ban plie, sngewbha leit noh.

Shainimon: Plie seh, Manik. Hynnin ruh nga wan bad nga la tied ruh slem hynrei phim man plie satia.

Manik: Nga la ong ia phi ba ngam ju plie iano iano ruh. Phi kaei kaba wan katta miet?

Shainimon: Plie seh. Phi sheptieng lei ka sa ia nga ka kynthei briew?

Manik: Ym dei ba nga sheptieng hynrei nga la iathuh ia phi ba ngam ju plie iano iano ruh.

(*U Manik u la leit shong biang harud dpei.*)

Shainimon: Plie seh, Manik. (*Ka la khum pynjam ia ka sur.*)

Manik: (*U Manik u la leit biang sha jingkhang.*) Em, ngam plie. Sngewbha map ia nga bad khie leit noh, wat pyndik shuh ia nga.

Shainimon: Em, Manik. Ngam leit katba phim pat plie.

Manik: Phi kwah aiu bad donkam aiu ba phin wan katta miet?

Shainimon: Plie shwa, ngin da la kren da ka ktien.

Manik: Nga da nguh nga da dem ia phi ba phin leit noh

Shainimon: Lada phim plie ngan leng hangne haduh pat da shai bad ngan tied sah ia kane ka jingkhang.

(Da ka jingbym-banse u Manik u la plie ia ka jingkhang Ka Shainimon ka la rung bad u Manik u la shu peit sah ia ka shipor. U la shu peit ia ka naduh khlieh haduh kjat khlem kren shi kyntien ruh)

Shainimon: Balei phim tyrwa tang ka jaka ba ngan shong

Manik: Em. Ngam kwah ba phin shong. Iathuh kaei phi kwah bad khie leit noh.

Shainimon: Ka kam aiu kane haba wan rung ki briew ha ling ruh tang ka jaka shong ruh phim tyrwa shuh. Imat ka akor Khasi kam don shuh mo?

Manik: Shong. *(U Manik um banse ban ai jaka shong)* Iathuh kaei phi kwah bad sa leit noh. Ngam kwah phin shong slem khyndiat ruh. Nga ithuh ia phi, phi dei ka Mahadei u Syiem Kyllong hynrei la katta ruh nga sngewsih ban ong ba ym don jaka ia phi hangne.

Shainimon: Ngan sa iathuh, ngan da syaid ding shwa. Nga iaid thot thot ha ka jingkhriat ka miet ban wan khnang sha phi shane hynrei tang ka ding ruh kam pat jynhaw phi la da beh. Lada ka long kumno kumno ruh la dei ban da ia kren sngewthuh da ka ktien. Ka kam aiu kane ka ban shu beh kumba beh ma phi.

Manik: Syaid bad katba phi nang syaid iathuh artad phi wan lei hangne.

Shainimon: Ngam tip, Manik, ba phi long u briew uba banjakhlaid katne katne. Ka law law bad ka kyrkieh kam dei ka long u rangbah. Phi tip ne em, Manik, ba u Khasi u dei u Jaitbynriew u bym iu kyrkieh?

Manik: Nga tip ia katta tang ba phi rah phi dei ban tip ba kane kam dei shuh ka por ba phin dang shang shnong ma phi ka kynthei briew. Katta por ba phin dang don hangne—lada don ba ioh, lada don ba tip lane laua ka khubor ka poi sha u Syiem, kumno kan long ia phi bad kumno kan long ia nga.

Shainimon: Lada ka long kumno kumno ruh ia mynta shisien ym dei, Manik, ba ngin ia kren shgewthuh da ka ktien. Hato ka shong ka nia ba phin shu beh kumba beh ksew?

Manik: To ngan kohnguh ia phi. Ngam pat ju lap ka briew kaba eh-rang kaba heh nia bad kaba khraw jutang kum ma phi kane ka briew. Man ba nga sei nia ma nga phi shu tylliat kumba tylliat tungtap.

Shainimon: Phim ia song kwai, Manik?

Manik: Ka apot sngi aiu mo kaba kum kane kaba la dei ban ia song kwai ma nga u shynrang ia phi ka kynthei!

Shainimon: Diang uto u shang kwai ngan ia song ma nga.

Manik: Koit ym lei lei, ngan ia song ma nga. Yn nai ia bun ktien shuh; katba ngi nang ia bam kwai phi ruh iathuh keiñ baler phi dang wan hangne katta por.

Shainimon: (*Ka Shainimon ka la kner ia u kwai ba ai u Manik*). Nga wan hangne ba ring eh ki sur jong ka sharati jong phi. Ki miet ki lent bad ki miet ki wan bad nga shu plie ia la ka khalki ban sngap ia ki sur ba thiang bad ba myllung jong phi.

Manik: Nangta pat?

Shainimon: Ngam ju iohthiah bad ngam ju ioh dem, nga shu ksaid lynga marwei marwei ha jingthiah bad katta katba nga hangsngap ia ki sur jong phi katta ka mynsiem ka kyndeh bad ka kwah hir hir ban wan shane sha phi.

Manik: Ngam sngewthuh ba lei kan leit long kumta.

Shainimon: Ngam tip, Manik, ba nga la pynwit bad ba nga la pynsngewsih ia phi hynrei nga phla ba nga dei ka briew kaba tmang bad kaba kynjah tam ha ka pyrthei.

Manik. Kumno ka lah ban long ba phin ud ia ka jingtmang bad jingkynjah haba phi don ha lingsyiem?

Shainimon: Nga nang iathuhkhana ia kawei ka shakri syiem ha kiba ki sngi, nga nang ong ba ka jingtmang bad ka jingkynjah ka dei ka jong ka mynsiem. Phi lah ban don hapdeng ki phew bad ki spah ki briew lane ki hajar ki briew, phi lah ruh ban don hapdeng u paitbah uba bun hynrei hangta phin lap ba phi tmang bad kynjah.

Manik: Phi don kein bad u Syiem.

Shainimon: Ha ka jingieit um dei u syiem bad ngam dei ka mahadei.

Manik : Nga mut ban ong ba phi don la u lok uba phi ieit

Shainimon : Em, Manik ngam shym ieit. La shu pynbor ia nga ba ngan shong kurim ia u. U roh um shym ieit ia nga. U kham ieit ia ka jinglongsyiem ban ia kano kano kawei pat ha ka pyrthei. Ngam tip, ko Manik, kaei kata ka jingieit, nga tip tang ia ka jingtmang bad jingkynjah.

Manik : Haba phi mih kumne na lingsyiem u Syiem pat u don shano?

Shainimon : Nga tip, Manik, ba phi la ot iulade thuh na ka Pyrthei. U Syiem jong phi um don hangne ha Raitong; u la leit sha Dkhar ban leit lum khajna bad ka la long myntta da ki bnai.

Manik : Ngam kwah ba phin shong kai slem. Phi tip hi katta miet ba phin dang don kumne hangne ha ling jong nga kam dei kaei kaei kaba sngewtynnad. Pyrkhat lem keiñ na ka bynta jong nga.

Shainimon : Shuwa ba ngan leit sngewbha seh, Manik, put kawei lane ar ki sur jong phi. Wat ibeiñ keiñ ia nga bad wat kyntait ruh ia ka jingkyrpad jong nga.

Manik : Ngan pynhun ia ka jingkwah jong phi.

(U Manik u la put katto katne ki sur kiba sngewsynei bad kiba mylliung palat haduh ba u ruh um lah shuh khlem jaw ki ummat. U peit ia ka Mahadei bad u iohi ba ka la iohthiah, nguh shane bad nguh shatai. u la kynsiew ia ka).

Shainimon : *(Ka la kyndit bad ka la kyrjiaw la ki khmat).* Nga la leit Manik, bad to nang shong suk bad nang thiah suk. Ia ki jingduna jong nga wat thew bad ia ki jingbakla jong nga wat ñiew, bad nga bad phi kan sah tang ka jingbha. *(Ka Shainimon ka la leit bad u Manik u la shu shong marwei ha dpei kum u briew uba dang wan na ka jingphohsniew).*

ACT—IV

SCENE—III

Ha ling u Kyllong Syiem. Ka la wan ka jingtied jingkhang; ka Shainimon ka la leit ban plie bad la rung u Tawat Lakor bad u Muken Lar. Ka Shainimon ka la ai jaka shong ia ki.

Shainimon : Phi ia khlaiñ bha, Myntri?

Tawat Lakor : Ia khlaiñ hi phi, Mahadei. Ngi shu wan mih ban tip kumno phi long bad ba ioh phi donkam ei ei. Peit ho phi, Mahadei, ioh phi thew akor ia ngi lada phi donkam ei ei sa shu phah bthah lane phah khot ia ngi, ngi la ia wan hi. Ngi ruh, ngi kham ia bun kam ba la dei ka por pynnoh symbai.

Shainimon : To Myntri, ngan sa leh ia kata lada nga donkam ei ei.

Muken Lar : Ioh ha ka por ba phi donkam ei ei ma phi ngi pat ngim ia poi te kan long bieit ia ngi keiñ.

Shainimon : Ha ka jingshisha te tang ka ktien ruh ka la biang.

Muken Lar : Biang kumno, Mahadei?

Shainimon : Biang kumta keiñ. Don hi mo phi kaba kham kordor ban ia ka ktien, bha ruh ma ka bad sniew ruh ma ka, thiang ruh ma ka bad jew eh ruh ma ka.

Tawat Lakor : Katta ngi la ia ithuh ithaw ngim pat ju ioh ka lad ban ia shong kai tang shisien ruh. Baroh ki iathuh ba phi long ka briew kaba heh bha ka nia ka jutang. U Syiem ruh, nga kynmaw, shisien u iathuhkhana ba um ju lah nia ia phi.

Shainimon : Tip seh uta u Syiem jong phi u ban shu iathuhkhana ia phi kumta kumno keiñ. Haba um don hi la ka nia te un shu lah kumno keiñ. Phi ki shynrang kiba iasiat, wat haba phi la ioh u nongkam uba nang ruh hynrei haba kam shah ka nia un kam u bapli ia ei keiñ lane un pynieng nia hi kumno.

Muken Lar : Nga te imat ngan shitom phi, Mahadei, ban ia kren bad phi. Ym sngew ia kot khlieh shuh.

Shainimon : Phin leit tieng ma phi sa ia ka nia kynthei jong ngi.

Tawat Lakor : Kynjah bad tmang mo, Mahadei, bym don u Syiem?

Shainimon : Kynjah shane phi, Myntri. Ba bun la ka kam ym sngewthuh ba ka iaid ka por. Shu myllen bad ki nongtrei bad ki shakri hangne ha lingsyiem. Kiba

la don la ka-kam ruh kito bad ki bym pat don ruh kito. Ia kiba la don la hap peit kumno ki ia trei bad ia ki bym pat don la hap ai kam ba kin ia trei. Shu lut ka por kumta keiñ khlem sngewthuh.

Tawat Lakor : Sha ïing pat kumno, Mahadei ? Kumno I Mei, kumno I Pa, Phi ioh khubor na ki ?

Shainimon : Naduh ba nga wan ha kane ngam pat ioh khubor haduh mynta. Kyrmen ba ki ia shait ia koit hi keiñ.

Muken Lar : Phim ju kynmaw ïing, Mahadei ?

Shainimon : Phi lah, Myntri, ban klet ia ka 20 snem ha ka shi sngi ?

Tawat Lakor : Shano phi, Mahadei. Nga lei lei uba dang klet ia ka ïingkmie haduh ban da kha ia u khun uba lai hynrei nga uba thew shi thew sha ïingkmie.

Muken Lar : Shu kum kylli hynrei nga lei lei uba kham palat. Khlem ioh leit sha ïingkmie khlem hun syndon bad haba la poi pat khlem ioh bam ja khlem suksyndon. Ba lap miet sha ïingkur la bun ba ia kajia sa bad ka lok.

Shainimon : Kita baroh kiba phi ia kren ma phi ki long tang ki kam rit ki kam ria kiba ngim pat dei ban ia kren. Ym leit sha ïingkmie te yn leit shano pat. Ia u briew u bym leit shuh sha ïingkur lane sha ïingkmie kum ia uta ngin ia ong uei ? Kiba pynshitom jingmut te ki dei ki jong ngi seh - ki bym ju leit ïingkmie shuh.

Tawat Lakor : Shisha mu ! Tang ba kum ia phi te ioh ka pher seh, Mahadei. Phi la don la ka kyrdan bad la ka burom kum ka Mahadei bad ki khun jong phi ruh ia ka kyrdan khun-syiem bad kaei kaei ruh ka bym duna shuh.

Shainimon : Ki dei ki juh, ki kdien ba kren kiba ka ïing jong nga ka ka por ba ki pynisbuh ia nga bad u Syiem jong phi.

Tawat Lakor : Balei kam dei seh kumta ?

Shainimon : To ngam pat kren ia ngi shi met kiba phi ong ma phi kita ki Mahadei hynrei ngan kren, shuwa ia ki khun jong ngi kiba phi ong ba ki dei ki khun-syiem. Ngan kylli ia phi kawei ka jingkylli - Phi ju iohi ba don ki khun-syiem kiba long briew?

Muken Lar ; Tip seh, Mahadei phin ia jubab kumno ia kata,

Shainimon : Ma phi, Bah Muken, u kpa jong ki hynriew ngut, nga tip bha, haba lait ka ban um ha pynthor ba khlong ka tham, phi jalam la ki khun ban leit set, ym dei?

Muken Lar : Kata te kaba ngi ju leh hi keiñ, Mahadei.

Shainimon: Phim hikai ia ki ha ka por kaba kumno kata kat kum ka jinglong u kba, ba phin pyllait um ia ki hali?

Muken Lar: Ia kata te ngi hikai keiñ, Mahadei.

Shainimon: Haba pyllait um ma phi kumta ki pat kim ia pynap shrip ban ia ioh dohthli ban ia ioh jyntah bang ha ling? Ha kti ha kjat phim la ialam la ki khun, phim hikai ba kin tip la i duk la i suk, ba kin tip la ka trei la ka ktah, ba kin nang ban lum ia i barit baria, ban kynshew ban kyndiap, ban kunai ban kunop ban ia ioh la ka ja ka doh-kha bad ban nym ia iap thngan?

Muken Lar: Ia kata te ngi leh phi, Mahadei. Lada phim hikai ia ki kin ia nang hi ki bapli?

Shainimon; Ki khun-syiem pat! Mano ban hikai?,

Tawat Lakor: Ym sngew nang pyrkhat shuh du,, Mahadei.

Shainimon: Ki shu iaid ba heh ba sngew khun-syiem, ki shu phuh kum ka tiew-eit. Katba ki dang, ia shong ha ling

shu long hi kumno kumno ruh, ynda ki la leit sha ling ka briew ki khmat ki briew sa ban shu suh kynriang sha ki.

Muken Lar: Phi tharai ka long haduh katta seh, Mahadei?

Shainimon: Ngan tharai lei! Phim la iohi ka? Tang ba ngam kynnoh ia ki kiba pli. Ia u kpa ruh kim ju ioh bad u bapli u kpa ruh un ioh por shano ban hikai ia ki; uba shu lap miet bad la ka kam hima ha lingkur bad ia kata ia ka kam pat lada u dei ban hikai ruh u dei ban hikai ia ki khynnah syiem, kata ia ki para bad ia ki pyrsa jong u. Um tip hi ki khun ki im kumno ne ki ia long kumno; u shu shim beit ba ki la ioh ka ja ka dobkha kata ka la biang. Ka bapli ka kmie kan leh aiu kan peit ia ki ne kan pynbiang ia u ne, ha kaba kut kim don jaka hangno hangno ruh.

Tawat Lakor: Ngim ju poi pyrkhat phi, Mahadei, ia kita baroh. Shu sawa khlem tip ba ka thylli.

Shainimon: Ia ngi ki mahadei pat la kum ki mraw. Ka kam jong ngi ka long ban shu pynbiang ia u ba u dei u syiem. Lada kam bang ka jyntah ba shet ki nongtrei u la kynther ia ngi ba ngi khlem peit. Shu ap tad lano ba un wan ban ioh bam ja noh. Ynda thngan ruh ym long bam ba ka ja khlieh khiew ka dei ka jong u. Tang shu pher tiak u la kyrhuh, u long syiem ha ka hima bad u wan long syiem haduh lingshetja.

Tawat Lakor: Haba pyrkhat bad bishar ia kita kiei kiei baroh ba phi kren ki long baroh kiba shisha; ka jingbakla ka dei ka jong ngi.

Muken Lar: Bakla bym ia tip bad bym ia pyrkhat jngai hynrei kumno kein, Mahadei, ba phi treh ia u Syiem haba phi tip ia kita kiei kiei baroh?

Shainimon: Nga la ud phi Mynsiem, ia kita kiei kiei baroh haduh kaba sdang hynrei nga lap bad nga iohi ba ka Pyrthei

kam burom khyndiat ruh ia ka jingsngew jong ngi ki kynthei bad ka pyniaid tang katba ka sngewbit. Ka Pyrthei ka dei ka jong ki shynrang.

Tawat Lakor: Ym nang ong shuh phi, Mahadei, kumno kumno ruh. Kiba ha ïing jong phi haba ki pynbor ia phi ki la shu leh la ka leh khlem da pyrkhat bha. Ka long kumta keiñ iano iano ruh: haba dang leh sngew kumba ïa leh ia kaba dei. Ha kiba bun ki bynta jong ka jingim jong ngi imat ngim da pyrkhat jngai ia kiei kiei bad la shu leh la ka leh.

Muken Lar: Haba ia kren kyllum te imat ka long kumta hynrei ha kane ka liang ba ngi ia kren ma ngi te imat ka la tyllep eh ka spah bad ka burom.

Tawat Lakor: Ka burom te la ioh bad ka spah ruh la ioh hynrei haba sngap ia kita kiei kiei bad haba buh dor bha ia ki, ka ktah shawei pat. Ka ktah ia ka longïing longsem bad ka ktah ia ka longbriew manbriew bad kumta ter ter.

Shainimon: Ha ïing ha sem ki ia shait, Myntri? La klet ban kylli ia kata naduh hynne, la long khlem akor noh pynban bad kam ia dei dur shuh bad ka Akor Khasi.

Tawat Lakor: Ia bit hi phi, Mahadei. Ngi ia shait ia nang hi baroh shi ïing.

Muken Lar: Ngi ruh ngi ia shait phi. Mahadei.

Shainimon: Kaba sngewtynnad hi ruh ka dei kata. Haba ia shait ia nang bad ia koit ia khiah bad la ia ioh ka ja ka dohkha tam kaei pat ha ka Pyrthei.

Tawat Lakor: Ngin ia leng noh phi, Mahadei. Ngin ia ia wan mih pat sa seng teng. Phi ruh haba phi donkam ai ar sa shu phah bthah.

Muken Lar: Peit ho, Mahadei, ioh phi sngew nongwei na ngi.

Shainimon: Em Myntri, ngam sngew nongwei ei ei. To khie kata, donbok tang ban ia koit ia khiah.

ACT - IV
SCENE - IV

Ha ling u Manik. Ynda la kham miet katba u Manik u dang phyrnop talade ha la ka sharati ha ki sur kiba ih bad myllung, ka la wan ka jingtied jingkhang kaba jem bha. U la shong pyrkhat shi por la un leit plie ne un nym leit. Ka jingtied ka iai sawa jem bad u ruh u la ieng joit ban leit plie ia ka jingkhang.

Manik: Balei pat phi dang wan?

Shainimon: Manik! Phim shah ba ngan shong kai bad phi shi por?

Manik: Ngam shym mut shuh ba phin dang wan. (U Manik u la ai jaka shong) Ngam tip shuh balei ba phin dang wan.

Shainimon: Ngam shym mut ban wan. Nga thiah ha jingthiah bad haba nga iohsngew ia ki sur jong ka sharati ngam lah khlem da khie ban leit plie ia ka khalki. Phin da tip, Manik, ki sur ba myllung jong phi ha ka jingkynjah jong ka miet ki nang pyntmang bad nang pynkynjah shuh shuh ia ka mynsiem jong nga. Nga la ieng ha khalki shi por bad khlem pyrkhat ei ei shuh nga la shu mih na ling ban wan shane sha phi. Lada ka long ta, Manik, shah seh ngan shong kai bad phi shi por, bad phi ruh put seh ia kito ki sur ba phi put hynne.

Manik: Ngam lah keiñ, Mahadei, khlem pyrkhat ia ka jingwan jong phi hangne ha ling jong nga. Phi kaei bad nga uei ba phin wan ma phi hangne. Nga dei tang u

raitong u bym ia dei dor shuh bad kane ka Pyrthei bad u bym ia dei kyrdan shano shano ruh bad phi ka Mahadei bad ka ling jong nga ka dei ka bym bit shuh hi ruh ba phin luh kjat ma phi. Phi la tip hi keiñ bad kam dei shuh ia nga ba ngan dang bun ktien.

Shainimon: Nga sngewthuh, Manik, ia ka jingsngew jong phi, phim donkam ban dang iathuh ia nga. Nga la tip lut shaphang jong phi bad nga la tip lut kaei kaba jia ha ling jong phi.

Manik: Phi khlem pyrkhat jngai tang khyndiat ruh. Phi ialehkai bad ka ding hapoh kti. Nga da nguh nga da dem ia phi ba phin leit noh bad ba kane ka jingwan jong phi kan long kaba khadduh.

Shainimon: Nga nang pyrkhat ba ka jaka jong nga ka don bad phi hangne. Ia ka jingtmang jong phi ngan pyngshngaiñ ma nga bad ia ka jingtmang jong nga phin pyngshngaiñ ma phi. Ka jingtmang bad jingkynjah jong nga kan ioh jaka shongthait keiñ bad phi hangne.

Manik: Mahadei ! Ka jingim jong nga ka la kthang than ba ngan dang pyrkhat ia kita kiei kiei baroh. Shong, Mahadei, shong. Lada ka long ban pynshngaiñ: kata ka long ia phi ym dei shuh ia nga. Ym don shuh, ko Mahadei, kano kano ka bor ha kane ka Pyrthei kaba lah ban pynshngaiñ ia nga bad ym don shuh kano kano ka dawai ha kane ka Pyrthei kaba lah ban pynkoit ia ka dohnud ba la mong bad ba la pait jong nga.

Shainimon: Lada ka long haduh katta te, yn ia kren iaei pat. Na ka liang jong nga te nga wad keiñ ia ka jingjah-thait ka mynsiem ba ioh ka don ba ngam tip ngan shem ne em ia ka. Put, Manik, put; ia nga ka dei tang ha ki sur jong phi ba nga ioh ia ka jingtngen ka mynsiem.

Manik: Haba phi ud eh haduh katta ngan leh keiñ ia-kata bad baroh ka shu long na ka byntä jongphi. Kumba

nga la bng hynne. lada ka long ban pynshngain ka long ia phi ym dei shuh ia nga.

(U Manik u la put da ki sur kiba myllung bad ym slem hadien ka Shainimon ka la kohnguh samthiah-shuh-nguk-sha ne bad shu nguk shatai. U Manik un leh kumno kumno ruh um nang shuh. Ynda u la iohi kane 't kumba kan tur sha ding, u la pyndem la ka ha la ki khohsiew. Hadien kata u la pyniaid iala ki jong ki sur. Ka Shainimon ka la iohthiah shi por bad hadien kata ka la kyndit).

Shainimon: Nga la iohthiah slem, Manik?

Manik: Nga nang put la ka sharati, ngam tip ba phi la kohnguh samthiah. Lada ngam kynrup ma nga phi la tur sha ding. Ynda nga la iohi ba phi la shoh samthiah palat nga la shu pyndem noh ia phi ha la ki khohsiew.

Shainimon: Imat ba kynoi eh ki sur jong phi bad syaid artad kane ka ding bad imat ba la kynoi artad ka miet ka shu wan ka jingshoh-samthiah kyndit kyndit.

Manik: Balei, Mahadei, phim shu shong noh khop ha iing, nga mut ban ong ba wat pynking khlieh keiñ ialade kumne. Ynda phi la ioh la ki khun ki kti phi la ieit hi keiñ ia uta u kpa ki khun.

Shainimon: Nga la pyrshang, Manik. Nga la pyrshang ban ieit ia u kum la uta u lok hynrei ngam lah. Nga lap mynta ba ngam lah ban pynbor ialade ha ka jingieit. Naduh kaba sdang ruh ngam shym don hi kata ka mon hynrei la shu pynbor ia nga. Ngam tip, ko Manik, ba nga dei ban long haduh katne. Ngam ju suk ka mynsiem. Ki don ki por ba la wan ka jingpyrkhat ba ngan ieit noh iap noh.

Manik: Ym sngew nang shuh kumno kumno ruh ban ong bad ngam sngewthuh hi ruh balei kan ieit long haduh katta.

Shainimon: Ngan leit noh Manik, bad ngan ia wan pat lashai.

Manik: Ngam nang shuh, Ko Mahadei, ban ong to wan ne to wat wan.

Shainimon: Lada ngam long ka jingpynwit ia phi, ngan wan. Nga sngew tngen ka mynsiem bad nga klet noh ia la ki jingjynjar haba nga don bad phi hangne. Phim sngew ei ei Manik, lada nga wan? Ngam pynbor keiñ ia phi namar mynta hi nga la sngewthuh ba kam long kaba bha ban pynbor iano iano bad ym dei ban pynbor wat ialade ruh.

Manik: Nga ruh nga phla ba ngam pat ju mad ia ka jingtngen ka mynsiem kumba phi ong, ha ka jingim jong nga kumba nga la mad ha ine i por iba khyndiat ba phi don bad nga. Ngam nang shuh, ko Mahadei, ba ngan pyrkhat ne ngan buh dor ialade.

Shainimon: Nga la leit Manik. Ngin ia kren kham bha lashai.

Manik: Ngam ong shuh wat wan, ka shong ha ka mon jong phi. Ngan leit buh lynti ia phi ba la miet.

(Ki la ia mih baroh ar ngut bad u Manik u la shu khyrdep ia ka ling

---

ACT—V
SCENE—I

Ha ting u Kyllong Syiem bad kiba ia don ki long tang ka Shainimon bad ka Shani bad ki ia shong kai tang ar ngut hi.

Shainimon: Kong Shani, Wat rah leit ia shang kwai, ngin ia bam kwai noh.

Shani: (*Ka la wan rah ia u shang kwai*) U don phi Mahadei, u kwai uba nga la dong ha ka tyndong.

Shainimon: Kong Shani! Pynpeit lem seh kata ka khlieh jong nga, ka jingdait ka bym don jaka shuh. Phin ong kumno kumno ruh imat ka khlieh jong nga ka don ksi.

Shani: Tip seh, Mahadei, kum phi phin bit ksi hangno ne kane ka ksi ka mih sha nangno?

Shainimon: Ka wan mih na ka doh em? Ngi ki Khasi lei lei ngi ia ngeit ba lada shah ia uto u 'lap-ñiup-ñiup ruh hana ngi ia boi ksi.

Shani: Shisha mo, ia u 'lap ñiup-ñiup ngi ia ong u 'lap-boiksi. Ym don phi, Mahadei, kata ka ksi. Tang kawei ka pylleng ruh ngam 'lap, shu khuid plain plain.

Shainimon: Da peit bha phi. Kum nga kane tip ngan bit nano; nga tharai ka mih na ka doh phi.

Shani: Phi leit tip shuh.

Shainimon: Da wad bha phi. Tang ba phi plaid kumta ruh la sngew jah dait. Nga sngew phi la don khun, ym dei, Kong Shani?

Shani: Nga la don kein, Mahadei. Uba hyngkong u shynrang, bad kaba ar ka kynthei. U shynrang u iap noh ym slem hadien ba iap u kpa bad ka khun kynthei ka iap ynda ka la khie samla. Nga kaba sniew la ka bok te ngan leh shuh kumno.

Shainimon: Hadien kata phi shu shong marwei? Phim shym pyrkhat shuh ia ka ioh briew biang?

Shani: Phin leit pyrkhat shuh sa ia kata baroh. Nang ruh ym nang shuh phi, Mahadei, sngew kum ban tim pap u lok bad sngew kumba kin tim lei khun na kawei

pat ka Pyrthei. Haba pyrkhat pyrkhat shu sngewnguh ia ka Pyrthei bad la shu wan shong shakri noh kumne tang ban ioh ia ka jakpoh.

Shainimon: Ha ka Pyrthei imat ym ioh jingsuk phi Kong Shani.

Shani: Imat kiei kiei ki long kumba la ia pan phi.

Shainimon: Kam dei phi kumta, Kong Shani. Ki don kiei kiei ha ka jingim jong ngi kiba long shabar na ka bor sngewthuh jong ngi bad haba ki wan kum kita ngi sngew kum ban ong ba la thoh ia ki ban wan kata kaba phi ong ba la ia pan. Hynrei ki don kiwei pat kiba wan na ka jingleh jong ngi hi, lah ban ong ba ki wan na ka jingbieit jong ngi hi.

Shani: Ynda phi ong kumta te wat ha ka khlieh bieit jong ngi ruh sngew kumba ka dei. Katno ba jynjar ei ba shu leh khlem sngewthuh ne khlem pyrkhat.

Shainimon: Ka jynjar jong nga te ka wan ha kata ka dur phi, kong Shani. La iohi lypa ban jynjar hynrei la shu tur ia ka tur bym bânse. Leh kwai biang phi.

Shani: Nga kynmaw ba phi iathuhkhana ia nga.

Shainimon: Nga te ngam lah ban pynhun ialade ban ong ba ka dei ka nusip. Ia ka jingbakla dei ban pynbeit.

Shani: Haba lah ban pynbeit kumta kumba ong ma phi te long hi.

Shainimon: Ngi dei ban pyrshang bad haba ngim lah ka long da kumwei pat bad dei hangta ba ngi lah ban pynhun ialade.

Shani: Phi mut aiu, Mahadei, da kaba phi iathuh-khana ia nga ia kita kiei baroh?

Shainimon: Kumba nga ju ong ba nga shaniah ia phi lada nga iathuh noh ruh ka long hi. Nga te ngam shong phi, Kong Shani, hangne ha ïingsyiem, ynda ka la dei la ka por nga la mih.

Shani: Phin iehnob kat ia kine kiei kiei - ka spah ka phew katta, ka kyrdan bad ka burom ruh kaba katta bad bun kiwei kiwei pat.

Shainimon: Kine baroh ki long tang ka rongphong jong ka jingim bad ngam lah ban kñia ia ka jingsuk ha ka duwan jong ka.

Shani: Phi la ju ong barobor ba phim suk.

Shainimon: Ngam suk phi, Kong Shani. Ngam pat ju mad kaei kata ka jingsuk. Kumno hi ruh ngan suk haba ngam iohi ia ki dak jong ka jingieit. Nga ong ia phi shisien ba nga long kaba shu shah dob kumba dob sniang.

Shani: Nga kynmaw ruh ba phi ong ba kam myntoi ei ei kata ka kyrdan, ka spah ka phew, ka ksiar ka rupa bad ka ïingsyiem hi haba ka jingsuk kam don.

Shainimon: Phi khlaiñ bha ka bor kynmaw. Kynmaw ho, Kong Shani, ba kita kiei kiei baroh kin sah tang ha phi bad ha nga. Nga long ka khynnah ha khmat jong phi, phi la long ka riewtymmen. Wat ibeiñ keiñ ia nga bad wat shet ruh ia nga.

Shani: Ngam shet ia phi da lei lei ruh. Ngam don ei ei shuh ha kane ka Pyrthei bad ngam kwah ei ei shuh hi ruh. Ha ka jingshisha ngam kwah phi, Mahadei, ba phin iathuh ia nga ia kita kiei kiei baroh hynrei haba phi la iathuh ngan kdup keiñ ia ki ha ka shadem jong nga ba kin nym mih shawei pat. Nga la ong ia phi ba ka jingshaniah jong phi ka long ka burom ia nga.

Shainimon: Ki ju ong ba haba don kaei kaei kaba shlei lada tang ioh iathuh hano hano ka suk ka mynsiem. Nga

lap la kata mynta. Shu pynthaiñ noh phi Kong Shani, ngam sngew mon shuh ban sad ban khyllong. Nga nang pyrkhat ba nga don ksi; ngam tip balei ka dait ka khlieh jong nga katto katto hynne.

Shani: Dait na une u thyllieh phi, Mahadei, tang ba une ruh um da bun.

Shainimon: Phi dang don ki kur kiba ia jan bha?

Shani: Ki dang don kiba ia jan bha tang ba haba dang shait dang khlaiñ kumne nga kwah ban trei namar ngam sngewsuk ba ngan ap ja kyntien na kiwei. Katba nga ioh ei bad iba tam salit sakhai nga kynshew nga kundop tang ban ioh bam tymmen.

Shainimon: Ka dei keiñ kata kaba phi pyrkhat ma phi. Balei hi ngin leit long ka jingkit ia kiwei pat lane ban shah isynei ha kiwei. Nga don kajuh ka rukom pyrkhat bad phi.

Shani: U Syiem imat un jah slem phi, Mahadei?

Shainimon: Phi leit tip shuh. Ka jingbymialam jong u ia nga ruh ka pynpyrkhat ia nga bun kiei kiei. Ia u kynja shynrang lymda phi la iohi da ki soh ym ju dei ban shaniah da lei lei ruh. Ngin ia leit shet leit tiew noh phi, Kong Shani.

(*Ki la ia ieng baroh ar ngut*).

ACT — V
SCENE — II

Ha ïing u Mular Sing, Tymmen Shnong bad ki ia shong kai lai ngut — u Mular Sing, Roba Tamor bad u Sami Riang. Ha kata ka jingiashongkai la wan poi u Tawat Lakor bad u Muken Lar.

Mular Sing: Kine ki Myntri baroh ar ngut ki la ia wan mih na shano kumne? Ka jingithait ka bym don jaka shuh.

Tawat Lakor: Balei kumne baroh lai ngut — balei don ki kam shnong kiba da eh palat?

Roba Tamor: Em phi. shu ia shong kai myllen. Phi pat phi ia wan na shano?

Tawat Lakor: Ngi ia wan na sha pynthor tang ba ngi iaid lynti artad na ïing ka Mahadei. Ka phah bthah ba ka kwah dohthli bad shalynnai eh bad ngi ia wan ai ia ki. Imat kata ka briew ka threw phi.

Roba Tamor: Phi mut ban ong ba ka armet?

Tawat Lakor: Nga shu ong keiñ.

Roba Tamor: Lada ka ar met phi tharai u Syiem un shu ieh ia ka marwei bad kat ma u ba un shu leh khyllung kumta? Ka long kumno mynta?

Tawat Lakor: Ka shait ka khlaiñ bad ka saw kyrang sawhuiñ. Ka nia ka jutang jong ka ruh wow kaba la shyrkhei palat.

Mular Sing: Don kiba iathuh ia nga ia kata. Ki ia ong baroh baroh ba sniewbok ba kam dei u shynrang.

Muken Lar: Phin ong kumno kumno ruh ngi kiba la lap te ka khlieh jong ka kaba shyrkhei palat. Ka khlieh ruh katta bad ka nia ruh kaba katta.

Tawat Lakor: Katba nga peit ma nga imat ka dei ka briew kaba da bniah, kaba da khan bad bishar ia kiei kiei baroh. Kaei kaei kaba kan leh kan da thew thik pa thik. Ki dei ki riew khraw pyrkhat.

Mular Sing: To ngin ia keiñ noh phi kaba ia kren shaphang jong ka. Ngin ia leh kumno sha ia une u Manik? Naduh ba wan ka shem pap ha une u snem ba la dep, um ju wan dorbar shuh bad um wan shuh ka trei shnong trei thaw bad um ju ia don bynta shuh bad ka shnong ka thaw.

Tawat Lakor: Ngin ia kren pat ban leh aiu haba la dep rai ha ka Dorbar?

Mular Sing: Hadien ka jingjia kumto la wan ka jingiakren ha ka Dorbar hynrei hadien ba dang jia kumto ym don uwei ruh uba nud ban ong ei ei, khamtam na ngi ki tymmen. La shu ia rai ba na bynta jong u yn pynsynjor ia ki adong shnong.

Roba Tamor : Rai te la ia rai tang ba ngam iohi ba la ia rai hun mynsiem lang. Haba dang shu jia eh kumto te ym sn :ewnud keiñ ban ong ei ei ruh bad nga iohi ba ia baroh la shu tyllep ka jingsngew synei. Kata te kaba ju long hi keiñ. Ha ka jingpyrkhat jong nga kan bha ban ia rah biang ia ka ha ka Dorbar.

Mular Sing : Ka la pynking khlieh wat ia ngi ki tymmen ruh, imat ba ka dei ka jingjia bym pat ju don koit. Nga ruh nga phla phi ba kato ka jingiarai kam shym pynhun mysiem ia nga hynrei ban kren ei ei pat ym nud. Nga kynmaw ba nga ong ba kan long ka rai kaba ngin hap ia pyrkhat biang ha kawei pat ka por.

Samu Riang : Ka jingkhñium ka'ba jur ka mih mynta na ki samla. Ki ia ong ba ka kam aiu kaba mynsngi mynsngi un leh rynjaiñ bad mynmiet mynmiet pat ba un leh khynraw. Lada u sngew ba ka la long haduh katta balei ba um shu iaid pukir noh. Ki ong ba ki sngewthuh eh ia ka jingshem jong u hynrei ka mut aiu pat ba un phong da ki jain jot bad sleh da u dpei mynsngi mynsngi bad tang shu poi ha ïing na lum ne na pynthor ba un sum un sait, ba un riam bha riam miat bad ban put ia ka sharati haduh ban da miet da miet.

Roba Tamor : Ka jingjia pat ruh ka bym ia nang pyrkhat shuh bad ka bym nang ia kren shuh kumno kumno ruh. La shu sah ha ka bieit bad ha ka shaiong. Ka jingleh jong u pat ruh kaba nang pynlyngoh shuh shuh. Yn iaroh ruh ym sngew nang bad yn beiñ ruh ym sngew nang. Kaba bha ka long, kumba nga la ong hynne, ban ia kren biang ha ka Dorbar.

Tawat Lakor : Kum ban shu pynbud, ki ia kren keiñ mynta. Ki ong ba ka shna lynti shnong ruh um ju mih hynrei u iaid pat na ki lynti shnong thew shi thew; ka shna um-bam um-dih ruh um ju mih shuh katba dei ma u pat uba tong um nyngkong eh dang step phyrngap.

Muken Lar : To Bah Mular, ia song noh da u kwai, ngi ruh ngin ia ieng noh. Kaba bha ka long ban nym ia bun ktien shuh. Lada phi ngeit ia nga, ai kan iaid shwa kumto kumba la ia rai.

Tawat Lakor: Kata kaba ong I Bah Muken ruh kaba sngew dei. Ngi la ia ieng phi. Ngi shu ia rung iaid lynti. Ban dang ia shong kai ruh ym long namar ngi la ia kut ban leit ia thang dkhew.

Mular Sing : Kata te ka ban ia wan bam dkhew noh shibit. Ka por te ka dei ha mar ba bang bha.

Tawat Lakor : Sa ia wan keiñ. Ki la kyrkieh ki lok ban ia thang noh, ki ia ong ba ioh kloi noh kiwei bad ban poi sha ka duh.

Muken Lar : To ho, nang ia shong ma phi.

Mular Sing : To. Ngi la ia wan ho shibit.

———

ACT — V
SCENE — III

Ha ïing u Manik. La wan ka jingtied jingkhang kaba jem; u Manik u la leit ban plie ia ka jingkhang bad ka la rung ka Shainimon.

Shainimon : Nga la ap slem ban iohsngew ia ka sharati jong phi bad nga la ieng slem ruh ha Khalki bad ynda ngam iohsngew shuh katno katno ruh, ka la wan ka jingpyrkhat ba la jia aiu re aiu ia phi bad nga la shu wan mareh shane.

Manik : Nga la shim ia ka sharati ba ngan put hynrei ngam sngew nang. Kiei kiei kiba la jia kim lah khlem pynpyrkhat ia nga. Phi tip hi keiñ, Mahadei.

Shainimon : Nga ruh ngam tip shuh phi, Manik. Ngam tip shuh kumno phin sngew bad kumno phin mut ia nga. Ka mynsiem jong nga ka shu her shane sha phi bad ka tngen ruh haba ka don hangne bad phi. Nga klet lut ia ki jingjynjar bad nga klet lut ia ki jingsngewtmang bad jingsngew kynjah haba nga don bad phi.

Manik : Nga phla, Mahadei, ba baroh shi katta ka Pyrthei ia nga ka shu dum hi ngaiñ ngaiñ. U Bnai ruh u la dum bad ka Sngi ruh ka la dum. Shu tyllep ka jingsngew sangsot bad ka jingsngew synei ialade bad ka shu dum ka bneng bad ka shu dum ka khyndew. Kaba phylla ka long ba naduh ba wan rung ma phi hangne ha ïing jong nga ka wan ka jingshai - ka shai ka jingmut bad ka shai ka jingpyrkhat bad nga la sdang ban iohi ia katai ka lawei. Baroh shi katta ngam iohi ba ka jingim jong nga, ka dang don ka dor, nga la kwah ba ngan iap noh tang ba ngam tip kumno ngan leh.

Shainimon : Phi la ju ieit iano iano, Manik?

Manik : Em, Mahadei. Ngam pat ju tip kaei kata ka jingieit samla. Shwa ban wan kane ka lanot ha nga, nga peit

ia ki samla ka shnong baroh nga shu i ieit ia ki kumba nga i ieit ia la ki jong ki para; ngam pat pyrkhat khyndiat ruh ia kata ka jingieit samla. Shu hai hai ka Pyrthei bad shu jai jai ka mynsiem, kat sha ba nga phai nga iohi tang ia kaba bha bad kaba phyrnai suda. hynrei kyndit kyndit shu wan ka eriong erngit bad shu dum ka bneng ka khyndew. Ynda phi la wan ma phi mynta nga sngew u lyoh u la kynting na ka jingim jong nga, nga sngew ba ka la wan kata ka jingrhem ha ka mynsiem jong nga.

Shainimon : Phi kynmaw, Manik, ba u khawai u Syiem shwa ba ngin ia mih nangne ban leit noh sha Iawdaija bad ba u phah khot ia phi ba phin put sharati hangtai ha Iingsyiem?

Manik : Nga kynmaw.

Shainimon : Katba phi nang put, ngam tip phi iohi ne em, nga pat nga nang peit ia phi na kawei ka jingkhang. Ki sur jong phi ki ring palat ia nga. Katba phi nang put, ngam tip balei, ka mynsiem jong nga shu um ba ka isynei ia phi. Haba nga iohsngew lei ia ka jingjia ba la jia ha Iing jong phi ka mynsiem jong nga ka shu pang.

Manik : Nangta pat?

Shainimon : Nga tang shu wan poi biang shane sha Raitong nga tang shu iohsngew ia ka sharati jong phi nga shu jaw ki ummat bad nga shu pang ka mynsiem. Nga kwah tang ba ngan wan noh shane ban pyntngen ia phi.

Manik : Phi la wan bad phi la pyntngen.

Shainimon : Manik! Lada nga plie ia ka shadem jong nga phin rung ha dohnud jong nga?

Manik : Ngan rung, Mahadei, bad ngan synshar hangta.

Shainimon : Hoid, Manik, kum u syiem jong nga.

Manik : Mahadei!

Shainimon : Oi!

Manik : Lada nga ong ba nga ieit ia phi ka pher aiu kata, bad kata ruh lada ka mih kum na nga u raitong une?

Shainimon : Manik! Lada nga ong ba nga ieit ia phi ka pher aiu kata, bad kata ruh lada ka mih kum na nga ka shempap kane?

Manik : Em, Mahadei, kam pher ei ei namar ha ka Hima jong ka Jingieit ym don jingbuh kyrdan ei ei.

Shainimon : Manik! Ngam tip ba phi nang.

Manik ; Lada ngam nang hikai ia nga ba ngan ieit ia phi haduh ba ngan da khlad noh na kane ka pyrthei.

(*Ka Shainimon ka shim bad ka bat ia ka kti u Manik.*)

Shainimon ; Manik! Lada nga bieit phi jyrwait ia nga na ka ngab ba ngan nang ban ieit ia phi baroh shi lynter ka ka jingim jong nga. Manik!

Manik : Oi!

Shainimon : Tang ba kynmaw wat jyrwait eh ba ioh nga pang.

Manik : Em, Mahadei, ngan shu sud na ka khmut. Mahadei!

Shainimon : Oi!

Manik : Tang kane kawei nga kyrpad ia phi.

Shainimon: Kaei, Manik?

Manik: Shim ia nga kumba nga long.

Shainimon: Hoid, Manik. Phi ruh shim ia nga kumba nga long.

Manik: Mahadei ! Nga kum pyrkhat ia kawei kaei kaei.

Shainimon: Kaei Manik?

Manik: Ynda wan u Syiem un leh kumno, Mahadei, ia phi bad ia nga?

Shainimon: Un leh aiu uta u Syiem ia phi bad ia nga. Ym don aiñ ha ngi ki Khasi ba un leh ei ei ia phi ne ia nga. Kaba un leh ka long ba un beh ia nga bad dei ia kata hi ruh ba nga kwah. Ym dei tang ma phi uba shim ia ka lok jong uwei pat, bun bun kiba leh kumta wat hangne ha Raitong ruh nga tip ba don bun kum kita.

Manik: Ki don bad kaba ki trai lok ki leh ka long ban shu phet noh. Don ki bym phet bad kiba shong la ka shong hynrei ia kum kita ka shnong ka thaw ka shu kynïi beiñ. Phim tharai, Mahadei, ba u Syiem u lah ban pyndonkam ia la ka bor Syiem?

Shainimon: Manik, u syiem Khasi jong ngi um dei u syiem Dkhar.

Manik: Balei Mahadei, phim wan shong noh bad nga? Phi tang shu wan ngan sdang thymmai ia la ka jong ka jingim. U dpei bad ki jaiñ jot kin nym kiew shuh ha ka met jong nga bad ka sharati ruh kan riew pat da kawei ka sur. Ngan long u briew uba thymmai nadong shadong.

Shainimon: Ngan don bad phi, Manik, tangba ngam pat wan bad phi. Ngan ap tad haduh ban da wan u Syiem na Dkhar. U la ieh ha nga ia ka Ingsyiem ba ngan nang peit bad nang pyniaid ma, nga; lada nga mih noh yn nym don shuh ki ban peit ia ka. Ngan nym pynkheiñ ia kaba nga la ong hoid. Ap, Manik wat kyrkieh shuh, ka por ba ngan wan bad phi kane la·jan.

Manik: Mahadei! ka mynsiem jong nga ka shu shlei da ka jingsuk.

Shainimon: Nga ruh, Manik.

ACT—V
SCENE—IV

Ha ïing u Kyllong Syiem bad kiba ia don ki long ka Shainimon bad ka Shani bad ki ia shong kai tang arngut hi.

Shainimon: Wan rah u shang kwai hangne, Kong Shani.

Shani: (*Ka la wan rah ia u shang kwai.*) U kwai u la lut ho, Mahadei. Tang ban bam lashai ruh ym don shuh.

Shainimon: Nga la phah bthah ba kin wan pynrah kwai lem lashai na iew. Pynkhem lem seh, Kong Shani, ia kine ki kjat jong nga, nga sngew tyrsaiñ kumno re kumno. Haba nga peit nga peit nga i kumba ki at.

Shani: Diang, Mahadei. Tip seh, Mahadei, ngam iohi phi ba kin at. Imat ba phi la shu shong eh ha ïing khlem mih shuh shano shano ruh. Mih noh phi teng-teng-teng-teng-; kane kaba set kut eh ruh ka bym pynbha.

Shainimon: Ka dei keiñ, Kong Shani.

Shani: Mahadei! Map ia nga lada nga bakla; nga mut ban kylli ia phi, mynta la kham slem hynrei ngam sngew nud.

Shainimon: Kaei, Kong Shani? (*La saw kyrang ka Shainimon.*) Kylli keiñ kaei phi kwah ban kylli, ngam sngew ei ei ruh em. Nga nang sngew ia phi kum la ka kmie.

Shani: Haba peit ka khmat tymmen jong ngi te phi la bun bnai phi Mahadei.

Shainimon: Ka dei keiñ, Kong Shani. Nga la mut ban iathuh tang ba nga ong ieh phin da kylli hi. Hato antad ma phi, nga la katno bnai?

Shani: Kumta hi, saw san bnai ei ei.

Shainimon: La kham palat ia kata khyndiat. Tip ba tyrsaiñ ki kti ki kjat na kane ka armet ne phi, Kong Shani?

Shani: Ba phin da long kum ma nga te, Mahadei, nga shwa ban kha ia kito ki khun kiba la khlad noh nga at noh baroh shi met bad ka jingtyrsaiñ kaba khlem kut trai: tang mar ia dep kha ka shu jah la ka jah. Kaba phylla ka long ba phim prie.

Shainimon: Ka met jong nga kaba phylla phi, Kong Shani, ngam kynmaw ba ngan kynroi prie tang shisien ruh

Shani: Nga ruh nga lap ba don ki para kynthei ki bym prie katba nga pat haba ka wan ka wan sngew kum ban duh mynsiem bad ka shadem ruh sngew kum ban bthei.

Shainimon: Kong Shani! Nga kwah ban kylli ia phi kawei — phi la ju iarap kha khyllung ïano ïano ?

Shani: Shi phi, Mahadei, kiba la pynkha khyllung ma nga te phin ñiew ruh ym lah ñiew shuh. Ha shnong te phi nga kaba iaid kam bha ha ka kam pynkha khyllung. Ym dei ba nga kob hynrei nang ruh nga da nang shisha. Nga ioh jinghikai na i Mei.

Shainimon: Ban kumta te la iadei. Baroh shi katta nga la shu khuslai marwei marwei bad nga ong ngan wad nongiarap nangno. Mynta ka sngi shu hiar ka mynsiem kdum.

Shani : Ngin ia dwai ia U Blei keiñ, Mahadei, ba phim kha suk kha saiñ bad ba phin kha bha kha miat. Lada phi kha bha kha miat hi ym donkam ba phin khuslai ia kata. Tang bad nga ruh ka la long hi.

Shainimon : U khun nyngkong te phi kum khuslai hi. Ym tip te phi iaei iaei ruh.

Shani : Ha bym tip te kum khuslai hi keiñ. Ba suk kito kiba dang ia don kmie te dei na kane ka daw keiñ. La tip hi ka kmie nadong shadong. Ar bnai lai bnai shwa ban kha ki kmie ki la ap bad phikir kyndong, ki la sumar bad ialade ruh ki syndong khop.

Shainimon : Ka kmie te ia don hi tang ba naduh kane ka Pyrthei shano yn ia leit wad kmie. Ban leit wad kmie ruh ym sngew kwah hi, ngan sah noh hangne ha Raitong bad ka Raitong kan long noh ka shnong jong nga.

Shani : U Syiem te un shah ka ïa phi ? Tang la wan ma u phim leit bad u sha lawdaija?

Shainimon : Balei ka, Kong Shani, da phi ka tymmen ruh phi kren bieit kumta ? Phi mut ban ong ba une u khun jong nga u dei na u Syiem ? Em. Nga la íathuh ia phi ba ngam sah shuh hangne ha Ïingsyiem bad ba tang shu biang la ka por nga la mih. Ki don shibun kiei kiei kiba nga kwah ban iathuh ia phi tang ba ngam pat iathuh ia phi mynta. Ngan sa iathuh ia phi ha kawei pat ka por. Tang phi marwei ha ka por ba kha la biang, Kong Shani ?

Shani : Ki don kiwei kiwei ruh ki shakri syiem kiba la ia long riewtymmen. Tang bad ki la biang phi, Mahadei.

Shainimon : Ia kita baroh sa peit bad sa pynbeit hi ma phi. Nga lei lei ka bym tip ei ei ruh. Ha kane ka lynti iaid jong nga nga lah ban ia kyndoh bun ki jingeh — phim ieh em ia nga, Kong Shani ?

Shani : Ngam ieh ia phi da lei lei tang ba kum ma nga kane ka raitoi nga lah ban leh aiu keiñ ban iarap ia phi. Phi dei pynban ma phi ka ban iarap ia nga lada nga poi kumno kumno sha ka jynjar.

Shainimon : Nga ruh ngan nym ieh ia phi bad phi ruh wat nym ieh ia nga ; ai ngin bat ia kata.

Shani : Ia nga ruh ka biang tang katta. Palat ia kata ngam kwah shuh ban tip. Ynda wan u Syiem ngan nym don ei ei ban pynkhuslai ialade.

Shainimon : Phi dei ka briew kaba sngewthuh bad kaba sian palat.

Shani : Phim sian te ym iap mo phi ha ka Pyrthei, khamtam kum ia nga lei lei kane.

Shainimon : Ka dei. Khie phi leit shet leit tiew noh.

ACT — VI

SCENE —I.

U Manik u shong marwei ha dpei. Ka la wan ka jingtied kaba jem bad u ruh u la leit sha jingkhang ban leit plie.

Shainimon : Manik ! Plie kloi ka ïing. (*U Manik u la plie*) Manik ! Plie kloi, nga wan bad u khun.

(*U Manik u plie Pynheh ia ka jingkhang bad ka la rung ka Mahadei bad u khun. Ynda la rung ma ki u Manik u la khang ia ka jingkhang, u la kyrup ia ki bad u lo kdup ia ki slem slem.*)

Manik : Ale. ha dpei, ngan da peit bha ia ka khmat u khun jong nga.

(Ka Shainimon ka la shong ha dpei bad u Manik ruh u la shong hajan jong ka. U la shim ia u khun bad u thum ia u. U doh u dait bad u peit slem slem ia ka khmat u khun bad u ktah ia ki ngab da ka kti.)

Shainimon : Manik !

Manik : Oi !

Shainimon : U long kumno ?

Manik : U saw doh bad u heh u plung. *(U peit ieit ia la u jong u khun bad ka shadem ka dap ka kyan.)* Mahadei !

Shainimon : Oi !

Manik : Ngam pat ju mad ia ka jingtngen ka mymsiem kumba nga mad ha kane ka por. Ngam pat ju tip ba ka jingsuk kaba khraw tam ia u briew ha ka jingim jong u dei ka jingieit, ka jingkmen kaba khraw tam dei ka lok bad ka spah kaba khraw tam dei ki khun.

Shainimon : Ia nga pat, Manik ? Ka jingsuk ha ka jingim dei ka jingieit, ka spah kaba khraw tam dei ma phi bad une u khun.

Manik : Ia ngi pat ? Phi dei ka Mahadei, nga dei u Syiem bad une u dei u khun u hajar.

Shainimon : Shisha mu ! Une u dei ka spah bad ka hajar jong ngi.

Manik : Shuh shuh phi ngan da pynshad noh ia u kumba pynshad ki Nonglum shatei sha ki Rngi u Lum Shillong —

Heh tymbuong tymbuong ho phei, | *Lai sien.*
Bin tynruh khiwja la dei, |

Shainimon : Ki dei ki ktien kiba ngam pat ju iohsngew ; kiba da sngewtynnad bad sngewhun palat. Peit ho ioh kheiñ sa ki khohwah u bapli uba dang jem ki shyieng.

Manik : Sha khun, ong ka Mei phi dang jem i shyieng? Peit peit i kumba u shri iam ! Ban da iam une u khun bad kin iohsngew ki briew tip kin ia ong kumno mo ?

Shainimon : Em, phi. Une u khun jong ngi u bym ju iam. Ynda u shri iam kumto phi tang shu ai da ka buiñ u la en. Diang noh hangne.

(*U Manik u la ai noh ia u khyllung ha ka Shainimon.*)

Manik Shisha mu ! U tang shu ioh buiñ u la en. Ym sngewnang thum hi phi ba u dang rit eh.

Shainimon : Phi pynban uba nang. Nga kynmaw ia i Pa jong nga, i katba ym pat dap snem ki khun im ju treh thum ; i ong ba sngew kumba kin hap. Phi pat uba da ipnah palat.

Manik : Ym pnah la u khun te yn pnah iano. Thum la ka thum ; ynda pyrkhat lei ia kata ka nang ne khlem nang.

Shainimon : Haba peit ma nga te une u khun uba da khong tylli ia phi — ym dei shuh tang ka khong hynrei ka khlong. Peit ne phi — haduh ka khmut, haduh ka shyntur, haduh ka khlieh bad haduh ki shynriah-ti bad shynriah-jat.

Manik : Phi tharai haduh katta ?

Shainimon : Ngan tharai lei. Tang shu peit te phim la iohi hi. Tang ba ki tymmen te ki ong te phi bym ju bha. Phi ngeit ia kata, Manik ?

Manik : Um khong la u kpa te un khong iano, phi kaba shu kren khynnah palat. Nga te ngam sngew ba ka don ei ei ban da buh mynsiem tieng eh kum phi.

Shainimon: Shu kum ong keiñ, Manik, haba tip ba ki ong kumta hynrei kata baroh ka long kaba sha lyndet ka bor briew jong ngi.

Manik: Katno ngut mu kiba tip ba une u dei u khun jong nga?

Shainimon : Ba u dei u khun jong nga baroh kiba tip hynrei ba u dei u khun jong phi dei tang ma nga kaba tip tang ba ym slem shuh ba baroh kin sa tip. Tang ba katba ngam pat pynbiang kiei kiei baroh ngam pat iathuh iano iano ruh.

Manik : Nga te nga kwah ba kin ia tip noh.

Shainimon : Em phi, Manik, wat pat kyrkieh. Ap haduh ba kiei kiei kin da wan kum ba ngi la ia pyrkhat.

Manik : Ngam poi pyrkhat ba ngan long pat kumne. Ka mynsiem jong nga mynta ka shu shlei da ka jingkmen. Ngam tharai ba ngan nang shuh ban put ia ki sur kiba nga ju put.

Shainimon : Phi dang dei hi keiñ, Manik, ban kynoi ia ka Pyrthei da ki sur kiba phi ju put. Kiei kiei mynta ki don ha ka jingpynkhreh ; ngi la dei ban pyrkhat thymmai ia kiei kiei baroh. Ngi la ia don lai ngut, ym dei shuh tang bad phi bad nga. Lada jia ei ei ia nga phin peit ma phi keiñ ia une u khyllung bad lada jia ei ei ia phi ngan peit ma nga. Une keiñ, Manik, u dei u symbai, u soh bad u syntiew jong phi ha kane ka Pyrthei.

Manik : Kan leit jia lei phi, Mahadei kata baroh. Ngin da seng la ka ïing ngin da seng la ka sem bad un da iar u tnum u tyndai na ka kpoh jong phi. Kane baroh kaba la

don ka dei ka jong phi bad ka jong ki khun bad ngin nang pynheh shuh bun shah ia kane. Lada phi sngew salia ban shong ha kane ka ïing, ngan thaw da kawei pat bad ngan seng thymmai ia kiei kiei baroh bad phi. Ngan da ieng rangbah bad ngan da kamai rangbah bad ngan da pynlong briew ia la ki khun. Ngam don shuh kiwei kiwei ha ka Pyrthei bad nga don sa tang ma phi bad ki khun.

Shainimon : Manik ! Nga um ka mynsiem ba phi kren ia kita ki ktien. Katba nga dang im ngan da ieit hok, ngan da burom hok bad ngan da sumar hok ia phi bad ngan leh ia kano kano ruh tang ban pynhun bad pynsuk ia phi. Nga la angnud ia kane baroh shi lynter ka jingim jong nga.

Manik : Mahadei, balei phi jaw ummat ?

Shainimon : Ki jaw ki ummat imat ba shlei eh ka jingsuk ha ka dohnud jong nga. Manik ! Mynta bad ngi nga sngew ba ka long kum ka jingphohsniew. Naduh ba la kha lei ia une u khun nga sngew ba dei tang ma nga ka briew kaba suk tam ha ka Pyrthei. Nga peit ia une u khun bad nga iohi ia ka dur jong phi bad haba nga kynmaw ia phi ka wan beh kata ka lyer jong ka jingsuk ; nga sngew kumba ka Pyrthei ka dei ka jong nga.

Manik : Nga tip, Mahadei, ba ki don ki ummat jong ka jingkmen bad ka bha keiñ haba shlei ka dohnud ba kin tuid ma ki. Balei hi ba kin wan ki ummat jong ki jingsngewsih. Pyneh keiñ la ka bok bad pynieng la ka daw.

Shainimon : Hoid, Ieit, jong nga.

ACT — VI
SCENE — II

Ha ïing u Kyllong Syiem bad kiba ia don ki long tang ka Shainimon bad ka Shani. Ka Shainimon ka thum ia u khyllung bad kyndit kyndit la wan rung u Kyllong Syiem.

Kyllong Syiem : Kong Shani ! Mih shwa ma phi, ngam kwah ba phin don ma phi. (*Ka Shani ka la ai noh ia u khyl-*

lung' ha ka Shainimon bad ka la mih). Nga tang shu poi hynnin ki iathuh ba phi la ioh khun shynrang. Nga la sah noh hangtai ha Ïing-heh, ngam shym wan shuh hangne ba dang jur eh ka jingdom bad ka jingbitar bad ba ka dang kthang eh ka mynsiem. Nga la kheiñ ia ka por ba nga mih bad ia ka por ba nga sah sha Dkhar.......

Shainimon : Phim donkam ban kheiñ shitom, une um dei u khun jong phi.

Kyllong Syiem : U dei u khun jongno ?

Shainimon : Kata ka dei ka kam jong nga bad ka jong u khun jong nga. Wat sngew ei ei keiñ ia......

Kyllong Syiem : 'Ia' ia kaei pat? Kat kane kaei kaei ba phan leh ba phan pynjah burom bad pynlehrain ia nga bad ia ka ïing jong nga katne ha ka Pyrthei bad ba phan dang nud ban ong, "Wat sngew ei ei".

Shainimon : Ia kita baroh ngan kit ma nga.

Kyllong Syiem : Phan kit ma pha ia kaei pat. Ynda pha la dep leh ba phan dang ong pat ngan kit ma nga - phan kit ma pha pat ia kaei ?

Shainimon : Phi tharai nga leh tang ma nga? Shi snem shi teng phin jah bad ia nga ruh phim ialam, phi tharai ngan ngeit ba phin shong tipsngi kum u pukir blei?

Kyllong Syiem : Ia kaei ba phan shu tharai ma pha khlem tip?

Shainimon : Phi tharai ngam tip ma nga kiei ki syiem ?

Kyllong Syiem: Pha shu sei ki nia marshak ia ei tang ba phan pynksan ialade. Nga don bok ba ngam shym pynsah ia pha hangtai ha Ïing heh. Kane ka ïing ka dei kaba nga dang shu lah shna bad mynta nga la dei ban khynra noh ia ka ba pha la pynbyrsieh byrsang ma pha.

Shainimon : Phim donkam ban pynkhuslai ia kata. Ngam shym pynjakhlia ei ei ia kane ka ïing jong phi. Lada phim ngeit ka shong ha phi.

Kyllong Syiem: Uei uta u briew jong pha ba phan leit wad hi?

Shainimon : Kata ka dei ka kam jong nga. Nga kyrpad ia phi ba phin nym pynkhuslai ialade na ka bynta jong u.

Kyllong Syiem : Pha tharai ngan dang map ia uta u briew uba la knieh ia ka lok jong nga bad uba la pynlehrain bad pynjemdaw katne ia nga ha ka Pyrthei? Lada pham iathuh ruh ngan wad ia u haduh ba ngan da shem.

Shainimon: Ynda phi la shem phin leh kumno ia u?

Kyllong Syiem: Ngan khnoit kumba khniot ja.

Shainimon: Ia la ka lok phim lah ban set ha ïing phin leit ktah kti ia u briew?

Kyllong Syiem: Pha tharai ia pha ruh ngan map?

Shainimon: Phin leh aiu ia nga?

Kyllong Syiem: Pha dei ka lok jong nga ngan leh katba nga mon.

Shainimon: I mat ba phi dang wan eh na Dkhar phi kren kum u Dkhar. Hajar ka Pyrthei Khasi jong ngi haba ym ia bit ia biang ka shong ka sah ryngkat bad haba ym ia long ban ia long ïing long sem la ia khlad bad la ia iaid la ka lynti lynti. Haba ka briew ka la ioh da uwei pat ka kam jong u trai lok ka long ban phet noh ne ban beh ia ka bad ka leit kat shaba ka mon.

Kyllong Syiem: Pha dei ban tip ba nga dei u Syiem; nga don ia ka bor syiem bad ngan pyndonkam katba nga mon.

Shainimon: Ia u syiem Dkhar ngam ong hynrei u syiem. Khasi u dei uba da iaid kat kum ka aiñ ka riti bad kat kum ka dustur. Ki kynja syiem lei kiba bun lok ki ioh jaka rieh bha ha ka.

Kyllong Syiem: Haba pham mon shuh ia nga balei pham da kren da ka ktien kaba shai bad ba phan shu leh lyngdet haduh katne?

Shainimon : "Pham da kren"—ban phi uba sngewthuh te naduh ka sngi shuwa ban mih ban leit sha Dkhar ruh phi la dei ban sngewthuh. Kam myntoi shuh ban ia kren ia kita kiei kiei baroh. Ba phi la wan kumne nga kwah ban a kren sngewthuh ia kiei kiei baroh khnang ban ia shai ba nga ruh ngan ioh mih noh nangne. Kam dei shuh ia nga ba ngan dang shong hangne, nga la shu ap tang ba phin wan ma phi.

Kyllong Syiem : Pha mut ban leit noh bad uta u briew jong pha?

Shainimon: Ka myntoi aiu ba phi kylli ma phi ia kata.

Kyllong Syiem: Em. kumba nga la wan ia lam ia pha na Iawdaija, ngan leit ialam biang ia pha sha Iawdaija, sha la ki kmie ki kpa na kiba nga la shimti.

Shainimon: Ka kam ban leit sha la ki kmie ki kpa ka dei ka kam jong nga kam dei ka kam jong phi. Lada nga donkam ban leit sha ki ngan leit hi, ym donkam ba phin da leit ialam ma phi.

Kyllong Syiem : Nga la shimti na ka kti jong ki bad ngan leit aiti ha ka kti jong ki, hadein kata pha lah ban leit pat kat shaba pha mon.

(Kyllong Syiem u la mih bitar. Ka Shainimon ka la shu dem ki khmat sha khyndew bad ki jaw ki ummat—ki shu tuid khlem niad ia ki.)

ACT — VI
SCENE — III

Ha Iingsyiem ha Raitong. U Kyllong Syiem u la phah khot ia ka Shani bad ia ka Duimon bad u la ong ia ki baroh ar ngut ba kin shong.

Kyllong Syiem: Phi tip hi katno nga ieit bad burom ia phi ba phi la ia long riewtymmen. Nga phah khot khnang ia phi ba nga donkam. Nga don kiei kiei kiba nga kwah ban tip; nga ngeit ba phi ia tip bad nga ngeit ruh ba phin iathuh hok ia nga bad ba phin iathuh lut ruh kat kaba phi tip. Peit nga ai lypa ka jingmaham ba ioh phi ia len na nga.

Duimon : Syiem kynrad, ngan len lei na phi uba lah uba iai ia nga katne. Ngan iathuh lut kat kaba nga tip.

Kyllong Syiem : Phi pat, Kong Shani?

Shani : Syiem Kynrad, shi hajar nguh ia phi. Nga long tang ka shakri barit jong phi; ngan len lei na phi bad ngan iathuh hok katba nga tip.

Kyllong Syiem: To ngan poi noh sha ka kam. Phi ia tip uei u briew ka Shainimon?

Shani : Ngam tip phi, Syiem.

Kyllong Syiem: Phi tip! Phi tharai nga lah ban ngeit ba phim tip? Phi ia len na nga.

Shani ; Tip seh, Syiem, haba ngam tip hi te ngan ong kumno.

Kyllong Syiem; Phi pat, Kong Dui ?

Duimon : Syiem Kynrad! Nga lei lei ka bym shym long ka shakri ka Mahadei te ngan tip shano. Lada ka tip te ka tip ka Shani.

Kyllong Syiem: Nga tip ba ha ka por ba kha ka Mahadei dei ma phi bad ka Kong Shani kiba iarap ia ka Shainimon ym dei?

Duimon : Ka dei, Syiem kynrad. Ia nga ka wan khot ka Shani bad nga la leit iarap bad tang shu dep kha, dang dep ot sohpet bad tang shu dep pynsum nga leit noh. Ka kha bha kha miat phi, Syiem, bad u khyllung ruh uba heh bad bhabriew.

Kyllong Syiem: Sngap khun ka! Ngam kwah ban tip ia uta u khyllung, u mat heh u mat rit, u mat bhabriew u mat sniewbriew, nga kwah ban tip uei u briew ka Shainimon.

Duimon : Map, Syiem kynrad, nga la bakla ma nga.

Kyllong Syiem : To ym lei lei, bakla hi mano mano ruh. Nga kwah phin pyndonkam bha ia la ka khlieh bad jubab ia nga ruh jai Kong Shani! Phi don bad ka Shainimon khlieh la ka sngi ym dei?

Shani : Hoid, Syiem, naduh dang step haduh ban da miet.

Kyllong Syiem : Phi thiah hangtai bad ka Shainimon?

Shani : Em phi, Syiem; nga leit dang step phyrngab bad tang shu poi ka por thiah nga la leit thiah bad la ki para shakri syiem.

Kyllong Syiem : Kata naduh ba phi poi hangtai haduh ba phin da leit thiah phim shym leit shuh shano shano ruh ?

Shani : Em, Syiem.

Kyllong Syiem : Haba kumta don mano mano na Iawdaija ne nangno nangno nawei pat kiba wan poi ne kiba wan peit ne wan kai sha ka Shainimon?

Shani : Ngam kynmaw phi, Syiem, ban don mano mano.

Kyllong Syiem: Phi mut ban ong baroh ki sngi ba nga don ma nga sha Dkhar? Da kynmaw bha, Kong Shani.

Shani: Ngam kynmaw, phi, Syiem ban don mano mano ruh.

Kyllong Syiem : Don mano mano nangne na Raitong uba ju wan ju leit hangtai ha ling ba sah ka Mahadei?

Shani : Ym don phi, Syiem, lait noh tang ki Myntri kata i Bah Tawat bad i Bah Muken,

Kyllong Syiem; Ki ia wan barobor?

Shani: Em phi, Syiem, teng khat lano re.

Kyllong Syiem: Phi ong ba phi thiah bad ki para shakri syiem—phi thiah marwei ne phi thiah badno?

Shani: Ngam ju thiah badno badno ruh lait noh tang bad ka Dui.

Kyllong Syiem : To, Kong Dui, ngan kylli noh ia phi — Haba phi ia thiah kumta tang ar ngut hi bad ka Kong Shani, phim ju ialap khana ei ei ha jingthiah shaphang ka Mahadei bad uta u briew?

Duimon : Ialap hi phi, Syiem.

Kyllong Syiem : Phi ialap ia ka badno, Kong Dui ?

Duimon : Ngi ia ong keiñ ba haba u khyllung u heh bad bha briew katto katto te u kpa jong u u la dei ban long uba heh bad bhabriew.

Kyllong Syiem : Nga sha kwah ban tip—ong mano, Kong Dui, ia kata ?

Duimon : Ong ma nga phi, Syiem.

Kyllong Syiem : Phi ong kumta ! Ka long kumta seh, Kong Dui ?

Duimon : Tip seh. Syiem, ioh long kumta seh.

Kyllong Syiem : Kum ka khlieh jong phi te, Kong Dui, ban da wad ha Ri Khasi baroh kawei ruh la eh ban shem. Ka khlieh kaba da bha palat.

(Ka Duimon ka wiat samrkhie).

Kong Shani ! Ngan kylli noh ia phi - phi kaba don tang bad ka Mahadei kumta khlieh la ka sngi, haba ka la kha kat u khun, phim ju kylli kai uei u kpa jong u khun jong ka ?

Shani : Ka don shisien ba nga kylli.

Kyllong Syiem : Ka ong kumno ?

Shani : Kam iathuh phi, Syiem, ka ong ba kan sa iathuh ynda dei ka por.

Kyllong Syiem : Hadien kata phim shym kylli shuh ?.

Shani : Ngam nud phi, Syiem.

Kyllong Syiem : Nga sngewthuh ia kata, to kam pher ei ei. Haba phi ia don tang ar ngut hi, phi shu ia sngap ? Phim ju ia khana kai ia kane bad ia katai kumta keiñ para kynthei te phi ia khana keiñ ban ia myllen.

Shani : Para ma ngi te nga ia khana phi, Syiem. Ngi ia bnop ia ine bad ia itai. Para kynthei te phi, Syiem, ngin ia lah shano ban shu ia sngap.

Kyllong Syiem : Phi ia bnop iaei ?

Shani : Ym lah kynmaw shuh phi, Syiem, ba la bun than.

Kyllong Syiem : Nga mut ban ong ba ka Mahadei ka ju iathuhkhana ne em shaphang ialade ne shaphang jong nga ne shaphang uta u briew — ha pyrshang kynmaw.

Shani : Ka don sbisien ba ka ialap khana shaphang ialade bad shaphang jong phi bad ka dei ka khana kaba slem bha.

Kyllong Syiem : Hato shu iathuh lyngkot.

Shani : Ka ong ba ka shong kurim ia phi dei na ka jingpynbor kiba ha ïing. Ka ong ba ka la pyrshang ban ieit ia phi hynrei kam iohi pat ba phi ieit ia ka Phi kham ieit ia ka longsyiem ban iano iano ne ia kano kano kawei pat ha ka Pyrthei. Ka ong ba ia ka luh phi sngew ialade kum u syiem ym dei kum uta u lok. Ka ong ba kam ju tip hi ruh kaei kata ka jingieit ; ka jingim jong ka bad phi ka long tang ka jingtmang bad ka jingkynjah bad ba ia ka phi shu dob kumba dob sniang.

Kyllong Syiem : Phi ong ba ka ong kumta ! Nangta pat ?

Shani : Ka ong ba kam donkam ia ka spah ia ka phew, ka jingdeng ka jingkup, ka ksiar ka rupa lane ka ïingsyiem phi haba ka jingieit kam don. Nga kynmaw ka ong ruh ba kam lah ban kñia ia kita kiei kiei kiba long tang ka rongphong ha ka duwan jong ka jingieit ne ban kñia ia ka jingsuk ha ka duwan jong kine, kumta hi ngam da kynmaw shuh.

Kyllong Syiem : To kam pher, nga la ioh ia ka jingmut. Nangta pat, Kong Shani ?

Shani : Ka ong ba tang shu wan ma phi na Ri Dkhar kan mih noh nangne na ïingsyiem bad kan nym treh shuh ban shong bad phi.

Kyllong Syiem : Ka ong kan leit badno ?

Shani : Kam shym ong ban leit badno badno ruh. Ka ong ban kan shong noh ha Raitong bad kan nym leit shuh sha Iawdaija Ka ong kan pynlong noh ia kane ka shnong kum ka shnong jong ka.

Kyllong Syiem : Dang don shuh, Kong Shani, nalor kata kaba phi la iathuh?

Shani : Shaphang ŭtă u briew jong ka te kam ju iathuhkhana ei ei ruh.

Kyllong Syiem : La biang phi, Kong Shani. kata. Ban da kumta te ka la jop ka khlieh i Kong Shani; ka kham bha ka khlieh jong i shibun ban ia ka jong i Kong Dui. To Kong Dui, pyni ma phi la ka jong ka khlieh, ban jop eh da ka jong i Kong Shani te kan leit long shano. Ka kam jong phi, Kong Dui, ka long ban peit ia ki sniang ki blang bad ki syiar bad ban sar ia ka ing ka sem. Phi kham ioh por ma phi bad phi kham ioh lad ruh ban ia kynduh ia ki para shakri syiem ban ia i Kong Shani. Phi kham ioh ka lad ban ia shong kai ban ialap khana kai ia kane bad ia katai, ym dei, Kong Dui?.

Duimon: Ka dei phi, Syiem.

Kyllong Syiem: Haba ka dei kumta, haba ka Mahadei ka la kha kat u khun te para shakri syiem phim la ialap khana shaphang ka Mahadei, shaphang u khyllung bad shaphang u kpa jong u khyllung?

Duimon. Ialap keiñ, Syiem.

Kyllong Syiem: Ialap kumno, Kong Dui?.

Duimon: Ki ia ong keiñ ba ka Mahadei ka kha khun khlem kpa.

Kyllong Syiem: Ka khlieh jong phi te Kong Dui, kaba da kat ka khlieh. Ban wad kum ka phin nym shem hangno hangno ruh. Ban da dei ma nga ka kynthei ngan takra ia pha baroh shiphew. Phet te phet kloi lym kumta ngan sangoh ha une u rishot.

(Baroh ar ngut ki la nguh ia u Syiem bad ki la ia her khynrad).

Khun Ka ! *(U Kyllong Syiem u la kren marwei.)* Ka la ia mih ka jait pa ka jait. Tang ka khlieh ruh kam ia don.

ACT — VI
SCENE—IV

Ha ïingsyiem ha Raitong bad kiba ia don ki long u Salong Sing, u Tawat Lakor, u Muken Lar, u Mular Sing, u Roba Tamor bad u Samu Riang bad ka por ka long janmiet.

Tawat Lakor: U Syiem u bapli ! Haba u dang poi mynshisngı u dang shu ithait, ynda hynne u la ring raikhoh haduh bym i long shuh, la tokor sa ki reng-ngab.

Salong Sing: Unc u Bah Tawat te uba da nang kren ktien sha ba palat.

Mular Sing: Phi shu ong seh; nalor ba la ban ka thait, ynda poi pat ha ïing sa kat kane kaei kaei ka ba jia - la dei hi keiñ kumba ong une u Bah Tawat ban takor sa ki reng ngab.

Muken Lar: Ha la ka jingshem jingshem yn ia ong shuh kumno. Haba dang ia lait te ban ia kren sahuh ruh long hi.

Tawat Lakor: Ban ong ba nga kren sabuh te ngan kren, ka shu long ba la shu kren khlem pyrkhat tang ban shu hiar dor ka long rangbah. Tang ba kato ka Maha-dei ruh ka briew kaba la shyrkhei palat. Ka ktien ruh katta bad ka kam ruh, katba ka paw mynta, kaba katta.

Salong Sing: Nga ialade te nga la shu dum ka khlieh; ban peit ia u Syiem ruh la isynei palat.

Muken Lar: Haba peit kumne te la lah ki lok bieit jong ngi.

Tawat Lakor: Shu long bym thaw ia kynduh hynrei bieit ia kane ka kam te ym don ba ngeit phi. Ban nym long kumta.

(La wan rung u Kyllong Syiem, baroh ki la ia ieng bad ia nguh kti ia u).

Kyllong Syiem: Ia shong, ia shong. Hynne i wan i Bah Tawat hangne bad nga la ong ia i ba nalor ki Myntri nangne na Ri Bhoi nga da kwah eh ban ia kynduh ia phi ki Tymmen Shnong bad Rangbah Shnong. Nga la ong ia i ba in pynbthah lem ba lada ka long kaba lah ban ia kynduh lang mynta ka janmiet. Nga da sngewburom eh ia phi ba phi la ia wan lang kumne.

Mular Sing: Nga tang shu ioh ka kyntien ba bthah ma phi lyngba i myntri Tawat, nga la phah ktien mar mar sha i Bah Roba, Bah Samu bad donbok ba ki ia don ha ing, ki ia trei jingtrei ha kper. Ngi sngewsih keiñ, Syiem, ban tip ia kiei kiei kiba la jia hynrei ban ong ne ban kren pat kumno kumno ruh ym sngew nang.

Kyllong Syiem: Dei na ka bynta kata hi ruh ba nga kwah eh ban ia kynduh ia phi namar nga kwah ban iasyllok bad phi bad ban ia pyrkhat lang ruh ia kiei kiei. Ngam tip shuh kaei kane kaba la wan jia ia nga - shu dum bad khlieh bad jingmut jingpyrkhat bad shu dum ka bneng ka khyndew; ngam nang pyrkhat shuh kumno kumno ruh. Ban mih tang na iing ruh ngam sngew kwah shuh bad ym sngew nud shuh hi ruh. Duh bad thiah duh bad dem bad tang ka ja ruh kam rung shuh.

Salong Sing: Dei haba wan kum kine kiei kiei keiñ, Syiem, ba sa ong ki briew ba ai phin stad sanphew ba

-stad ynda la ia kynduh ha la ka met phin da *bleit* -shaduh ba palat.

Kyllong Syiem: Ba phi la ia don lang kumne, nga kwah ban poi noh sha ka kam kata ba ngan iathuh ia phi ia kaei kaba nga don ha ka jingmut. Kaba nga kwah ma nga mynta ka long ban tip ia une u briew uba la kheiñ beiñ briew ia nga haduh katne. Nga da kyrpad eh ia phi ba phin iarap lem ia nga ba ngan tip uei une u briew.

Tawat Lakor: Ngi te ngim sngew ioh lynti du, Syiem, ban iarap ia phi. Ngi nang ia pyrkhat ba lada ka lynti ka plie, kan plie nangne na Iingsyiem.

Kyllong Syiem: Nga la pyrshang, Myntri, hynrei ngam lap dien shano shano ruh. Kat na ba twad naugta ka set.

Mular Sing: Phi la kylli, Syiem, na ka trai?

Kyllong Syiem: Kata te kaba nyngkong eh keiñ, Tymmen Shnong, kaba nga la leh hynrei ka len ting-ting tang-tang.

Muken Lar: Haba phi la tohkit kumta, Syiem, phim ioh ei ei kum ka kynja sabut?

Kyllong Syiem: Na ka jingtohkit jong nga nga lap ba une u briew u dei uba nangne hi na Raitong bad nga pynshong nongrim ia kata ha ki lai tylli kiei kiei:—

> **Kaba nyngkong** - Kane ka briew jong nga ka iathuh ha ka shakri syiem kaba nga la buh ban peit ia ka ba nga tang shu wan ma nga na Dkhar kan mih noh na Iingsyiem bad ba kan nym leit shuh sha Iawdaija hynrei kan shong shnong noh hangne ha Raitong kum ka shnong jong ka.

Kaba ar - Ym shym don uno uno u briew uba la wan na shawei pat kum na Iawdaija ne nangno nangno nawei pat. Ia kane la iathuh da baroh ki shakri syiem bad ba la pynskhem da ka Kong Shani, ka tymmen kaba nga shaniah bad nga ieit bad kaba don khlieh la ka sngi bad kane ka briew jong nga.

Kaba lai - Ka Kong Shani ka iathuh ba ym shym don mano mano nangne na Raitong kiba la wan kai wan uiñ sha ling ba sah kane ka briew jong nga, ngan ong noh ka 'mahadei' kumba phi ia ong lem ma phi baroh, lait noh tang i Myntri Tawat bad i Myntri Muken.

Tawat Lakor: Wow! Kata te, Syiem, ka ban iap; ka ban shah kit krah ei.

Muken Lar: Nga te em ho, ba ia leit sha ling ka mahadei ruh ka long kaba ia leit ryngkat tang bad une. Ioh u leit marwei te ngam tip. Ia leit ruh ba ong ma phi, Syiem ia leit mih teng teng.

Roba Tamor: Hangta te la ia thaba hi lain.

Kyllong Syiem ; Ka bha ba ngin ia sangeh noh tang hangta.

Tawat Lakor : Dei ma phi phi, Syiem, uba pynkyndit ka ia ngi.

Samu Riang : Nga don ei ei phi, Syiem ban kylli: Haba ka ong ba kan mih noh na lingsyiem kam phawer ei ei ba kan leit badno badno?

Kyllong Syiem : Em, ia kata kam iathuh.

Samu Riang : Sa kawei phi, Syiem ngan kylli: Haba phi ong ba ym don ba leit ba wan kumta sha ling ka Mahadei nangne na Shnong ne nawei pat te kumno phi tai ba uta u briew u dei uba nangne na Raitong jong ngi?

Kyllong Syiem : Nga poi sha kata ka rai na ka jingiathuh ka Kong Shani. Ka Kong Shani ka ong ba ka poi ha iing ba sah ka Mahadei naduh dang step pyrngab bad ka sah haduh ban da miet haduh ban da poi ka por thiah; ynda la poi ka por thiah ka leit thiah bad la ki para shakri syiem, hadien kata ka Mahadei ka sah marwei.

Salong Sing : Ban kumta te la sngew shai khyndiat. Kata kaei kaei ka pynpyrkhat ba uta u briew ka Mahadei u wan ynda la miet bha kata hadien ba la leit ka Kong Shani. Ka long ka jingleit kaba jar jar bad kaba buhrieh bad u la jied ia ka por kaba biang bha kaba ju buhrieh ia ki kam sniew baroh.

Kyllong Syiem : Ka don kawei kaba nga dei ban iathuh: Haba nga ong ia ka ba ngan khynra noh ia katai ka iing kaba nga dang shu dep tei ba la pynbyrsieh byrsang ma ka, ka ong ba ngam dei ban pynkhuslai ialade na ka bynta kata namar kam shym pynjakhlia ei ei ruh ia ka.

Salong Sing : Ban kumta pat ki jingkren jong nga kim poi shano shano ruh.

Muken Lar : Lah, Syiem, ban ia ngeit ia kata kaba ong ma ka?

Kyllong Syiem : Ka ong, "Lada phi ngeit"

Salong Sing : Lada ngi ia ngeit ia ka te dei ma ka kata kaba leit sha uta u briew jong ka.

Kyllong Syiem : Halor kita kiei kiei ngam tip phin ia rai kumno. Nga te nga rai ba uta u briew jong ka u dei uba nangne hi na Raitong.

Salong Sing : Nga ialade te nga sngew ia hap jingmut bad kata ka rai jong phi. Ban shem ia uta u briew te lada ka trai hi kam iathuh, kan long ka kam kaba eh bad jwat. To, Bah Mular, ma phi.

Mular Sing : Ynda la ia iohsngew kumta te imat la ia lah hi ban ia ai jingmut.

Salong Sing : To keiñ khyrwit noh ma phi ban kloi ka kam.

Mular Sing : Ka Mahadei ka ong ba tang shu wan i Syiem na Dkhar ka ka la mih: te ai kan leit bad ngin sa ia peit shano ka leit. Ka la don la u khun bad nga ngeit kan leit sha u ta hi u briew jong ka.

Tawat Lakor : Nga sngew kata ka jingai jingmut kaba da dei bha. Ym long, Syiem, ban ia leh noh kumta?

Salong Sing : Imat ym don shuh phi, Syiem, da kawei pat ka lad lait na kata.

Kyllong Syiem : Ka jingai jingmut te kaba la biang palat hynrei phi tip hi ba ngam lah ban sah slem hangne ha Raitong. Ma nga bad u Myntri Rangbah ngim lah shuh ban dang sah slem bad ngi la dei ban leit noh. Ka jingbat ka kam hangthie ha Ri Dkhar ka long kaba la slem palat bad nga ngeit u Syiem Rangbah ruh u la sahnud palat. Kaba nga kwah ka long ban ialam ia ka bad ban leit aiti ha ki kmie ki kpa bad kiba ha ïing ha sem na kiba nga la shimti ia ka. Lada mar ia phah ka la leit sha uta u briew te ka biang hynrei phim lah tip ia ka khlieh jong kane ka briew.

Salong Sing : Lada phi ong pat kumta te ym sngew don nia da kumwei pat.

Kyllong Syiem : Wat la ka la leh ia nga katne ruh ngam sngew suk ka mynsiem ban shu ieh noh ia ka shane. Ki kmie ki kpa jong ka ki dei ki briew kiba donburom bad nga dei ban burom ia ki. Nga kwah ban leit aiti ia ka ha ki ban ia shai bad ki. Hadien kata ki lah ban leh pat ma ki katba ki sngewbit. Pyrkhat lem ma phi la kata kaba nga ong ka shong nia ne em.

Tawa Lakor : Ym sngew don nia phi, Syiem, ban ong da kumwei pat.

Kyllong Syiem : Lada jia ei ei ia ka shane ngan jubab kumno ia ki. Ki bapli kim tip ei ei ruh em: kiba nang ieit bad shaniah ia nga. Ynda nga la dep aiti nga ruh nga la khuid ka jingiatiplem.

Salong Sing : Ka biang phi, Syiem, kata ka nia jong phi. Ngin ia pyrkhat biang keiñ da kiwei pat ki lad.

Muken Lar : Ym long mo, Syiem, ban iathaw noh da ki ban pynphla ia kane ka briew?

Salong Sing : To ai jingmut ma phi ngin ia leh kumno.

Muken Lar : Sympat haduh ba kan da sat syllang, haduh ba kan da phla hi wo.

Salong Sing : Tip seh, Bah Muken, kum kata eh te long hi mo phi.

Kyllong Syiem : Kam shah phi ka nia ban leh kumta, Myntri Muken.

Muken Lar : Shisha mo! Ba la jur eh ka dom la shu kum kren ruma. To ia bret noh phi, ngin ia pyrkhat da kawei.

Roba Tamor : To phi mo, yn ia ai jingmut lem.

Kyllong Syiem : Wa, Bah Roba! Ngn nang phah khot khnang ia phi baroh baroh lai ngut khnang ba phin iarap lem. Haba phi don kano kano ba phin ai jingmut ngan da sngewbha.

Samu-Riang: Nga sngew kane ka jingiakynduh jong ngi ka long tang ka jingiasyllok, ha nga shi met ngam sngew ba ka da don eh kano kano ka jingpher ban ia ai jingmut lang.

Roba Tamor : Ngan shim ba kane ka jingiashong pyrkhat kam, ka long hapdeng jong phi ki syiem bad ki Myntri, ki nongsynshar ka Hima, bad ngi kiba long ki

nongsynshar ka Shnong. Lada phi la ia sngewskhem ba uta u briew u dei uba nangne na Raitong nga shi met nga sngew ba ka dei ka kamrain jong ngi ka Shnong ban sei ia une u briew namarkata nga ai jingmut ia I Bah Mular kum u Tymmen Shnong bad ia I Bah Samu kum u para Rangbah Shnong ba ngin ia pan bor na u Syiem bad kine ki Myntri ba ngin shimti shwa ma ngi ia kane ka kam. Ngin da lum da ka Dorbar shnong bad ngin rah ia kane ka kam ha ka Dorbar ba ngin da ia pyrkhat shwa kum ka Shnong bad ngin sa ia peit kaei kaba ngi lah ban leh.

Samu Riang: Syiem kynrad bad phi ki Myntri: Tylli nga kyrshan ia kata ka jingai jingmut i Bah Roba iba long uwei na ki rishot ha ka synshar shnong! nga ruh nga kyrpad ia i Bah Mular, u Tymmen Shnong jong ngi, ba in ia mynjur lang bad ngi ba ngin rah ia kane ka kam sha ka jingpyrkhat ka Shnong.

Mulai Sing : Syiem Kynrad ma phi u Myntri Rangbah ka Hima bad ma phi ki Myntri jong ngi nangne na Ri Bhoi: Ialade shi met nga sngew khia palat ia kane ka kam. Na kiei kiei kiba nga la iohsngew ngam sngew artatien shuh ban ong ba une u briew u dei uba nangne hi na Raitong. Nga da sngewrem palat ban mih kum une u briew uba khlem khein briew shuh ia la u Syiem. Nga la ai jingmut hynne ban shu pyllait noh ia ka Mahadei ba kan mih noh na Iingsyiem bad ba ngin ia bud dien pat hynrei haba kata kam long kaba pynhun ia u Syiem jong ngi, nga ruh nga pdiang ia ka. Te kumba la pynpaw kine ki lok jong nga, nga ruh nga ia mynjur ba ngin rah ia kane ka kam sha ka Dorbar Shnong. Ngim ong ba ngin lah hynrei ngin ia pyrshang bad ngin sa wan iathuh pat ha phi kumno ka long. Nga ngeit phin ai bor ia ngi ban leh ia kata.

Kyllong Syiem: Nga da sngewhun hi jrut ia ki jingkren bad jingai jingmut jong phi baroh lai ngut; nga ai ka burom ia phi. Ka long ka jingkwah jong nga bad khamtam jong u Syiem Rangbah ba shano shano ba ngi leit ngi dei ban leit sha ka Dorbar shnong bad ha kiei kiei

baroh ngin iaid ryngkat bad ka. Ia kane ka kam ruh to shimti ma phi bad phi la tip hi kumno ban pyniaid ia ka.

Muken Lar: Ngi te ngi ia hun phi, Syiem, bad ka shnong sa tang ha u Myntri Rangbah.

Salong Sing: Symboh hi jun bad hun hi jrut: nga rah kti ba nga mynjur.

Kyllong Syiem: Na ka liang jong ngi ki syiem ngi shim ba ka shnong ka dei ka tynrai jong ka jingsynshar; ryngkat bad ki Myntri bad ki Lyngdoh bad ki Basan ngi long tang ki nongpeit bad ki nongiada.

Salong Sing: Dei kata kaba u Syiem Rangbah u pyniaid kum ka nongrim jong ka jingsynshar.

Kyllong Syiem: Dei ia kata ruh ba u kren ia nga ha kane shwa ba ngin ia mih na Iawdaija ban ia wan shane ban leit sha ka Hima shathie sha Ri Dkhar. Nga ngeit katto ka la biang; ngin ap ia ka kyntien jong phi ka shnong shwa ba ngin ia mih nangne.

Salong Sing: Ngi la ia ieng phi, Syiem, ngin sa ia kynduh pat.

(Baroh ki la ia ieng, ki la nguh kti ia u Syiem bad ki la ia leit

---

ACT — VII
SCENE — I

Ka Dorbar shnong ka la shong dangstep kumba ka ju long ka rukom, ha kawei ka madan phlang kaba la ker na shaphang sepngi da ki mawbynna.

Mular Sing: Hei ! Ia sngap noh, ngin ia plie noh ia ka Dorbar. Ki lok baroh ha Raitong, para trai shnong, haba la ieng ka kynto ka kynhot kumba long ka rukom ban long kane ka Dorbar, ym shym iathuh ia phi ia ka daw. La leh ia kata namar ym sngew dei ban da iathuh ia ka daw bad la shu ong ba ki don ki kam kiba donkam bad kyrkieh. Te kaba nyngkong eh kaba dawa ia nga ban leh ka long ban iathuh iaphi ia ka kam. Ka long hynnin ba u Syiem u phah khot ia ngi baroh lai ngut. kata ia nga, ia i Bah Roba bad i Bah Samu ban leit sha Iingsyiem. Ngi ruh ngi la ia leit bad kiba ia don hangta ki long u Syiem, u Myntri Rangbah ryngkat bad i Myntri Tawat bad i Myntri Muken, kiba long ki Myntri jong ngi nangne na Ri Bhoi. Ia kine ki ar ngut ki Myntri kiba la long ruh ka bynta jong ka Dorbar shnong, nga kyrpad ba kin ia pynshai lem ia ka kam. Phi ia tip hi ba katba u Syiem u dang leit lum khajna sha Ri Dkhar ka Mahadei jong u pat hangne ha Raitong ka la nang ioh briew da uwei pat bad ka ioh khun shynrang. Na ki jingiathuh jong u Syiem hadien ka jingtohkit kaba sani bha jong u bad kumba u la lah ban pynsabut, une u briew u don hangne hi ha Raitong bad ka kam jong ngi ka long ban sei ia une u briew.

(La mih ka jingwin ha ka Dorbar).

Nga tip balei phi ia win hynrei nga kyrpad ia phi baroh hangne ba phin nym kyrkieh bad ngan'khot mynta ia kine ki Rangbah kiba phi la ia thung kata ia i Bah Roba bad ia i Bah Samu, ba kin ia pynshai ia kane ka kam : nga kyrpad ba phin ia shah shkor bha.

Roba Tamor: Ka Dorbar bad ki lok baroh ha Raitong, nga ieng ha khmat jong phi mynta kumba la ong da u Tymmen Shnong, ban iathuh ia phi ia ka kam kaba don ha khmat jong ngi. Kaba nyngkong eh kaba nga kwah ban pynshai ka long ba kane ka jingwan rah jong ngi ia kane ka kam sha ka Dorbar ka dei ka jingkwah bad ka jingpyrkhat jong ngi hi kum ki Tymmen shnong bad ki Rangbah shnong kiba la jied ma phi hi. Peit ioh phi ong ba ka dei ka hukum u Syiem ne ka jingkwah kiwei pat. Ha ka jing-iakynduh bad ki Syiem bad ki myntri hynnin dei ma nga hi uba ai jingmut ia u Tymmen shnong bad ia u Bah Samu ba ngin ia wan rah ia kane ka kam sha ka Dorbar bad ka daw ka long kane : Ngan iathuh lyngkot katba lah bad nga ngeit ba ka Dorbar kan shah ia nga ban leh ia kata. Nga iohi ba phi ia khih bad ia pasiaw para ma phi ; phi lah ban ong ba kum kane ka kam kam dei ban wan sha ka Dorbar hynrei nga ong ap ngin da ia kren. Kynmaw ba ngim dei ka Jait-bynriew kaba kyrkieh, wat ban pynpait tang kawei ka pylleng ruh ngi da shim ia ka por ne phi ia ong kumno?

Nongshong shnong No. 1 (*U la pyrta.*): Ka dei kaba ong u Rangbah shnong jong ngi. Ngin iaid da ka ain, balei ngin iakyrkieh.

Roba Tamor : Ka long ka jingkyrpad u Syiem ba ngin iarap lem ia u. Ki lok, nga ong ia phi ba ngin shu ia peit ruh ym lah bad ban shu ia sngap ruh ym nang. Ba phin da iohi ia u Syiem phin da i sang-sot ; la ring tyrkhong bad raikhoh khait. Ban sngap pat ba iaid ka khana ha shnong ha thaw ruh kaba la sngewlehraiñ bad jahburom kum ka shnong. Para rangbah, la ia tip hi ba haba la shet kane ka 'mat-pylleiñ, kum itynnad sa ia ka jong u briew, ym dei tang katta, kum tuh ruh (*La risa ka Dorbar shaw*). Kaba kum kata ka jia hi hangno hangno ruh, phi lah ban ong ba ym don jingphylla shuh. Hynrei ka jingkylli kaba mih mynta ka long—Yn da leh lyndet lei ia kata bad yn ia buhrieh lei haduh katne : haba la kha lei sa bad u khun te ym la dei ban ia shai ha madan ne phi ia ong kumno?

Paitbah : Ka dei.

Nongshong shnong No. 2: Dorbar bad ki Para rangbah nga pan bor na phi ba phin shah ia nga ba ngan buh tang iwei i jingkylli i barit. Haba kumta balei bym kylli naka Mahadei uei uta u briew jong ka?

Roba Tamor: Nga pan bor na u Tymmen shnong bad ka Dorbar ba ngan jubab ma nga ia kata ka jingkylli. La lah leh ia kata hynrei na ki daw kiba ngim ia tip kam iathuh hi tdot.

Nongshong shnong No. 2 : Ban kumta te ka la ioh khun khlem kpa. Map ia nga lada nga la kren khlem akor.

(*La risa u paitbah shaw*)

Samu Riang : Ka Dorbar bad para rangbah, nga kyrpad ba phin ai lad lem ia nga ba ngan kren khyndiat kumba la ong hynne da u Tymmen Shnong jong ngi khnang ba kan shai ka kam. Ngi lah ban ong ba kane ka long ka kam shi met jong u Syiem lane ka long ka kam-ïing kam-sem jong u Syiem: nga ong ia kata namar nga iohi ba lada u Syiem hi um kwah lane um khyllie stap ka kam ka la shu kut la ka kut. Kumba ka long mynta pat nga iohi ba u Syiem um suk jingmut kumno kumno ruh ha ka jingiadei jong u bad kane ka kam bad ha ka jingiadei jong u bad ka Shnong jong ngi. Dei ba u shaniah ia ngi kum ki khun ki hajar bad dei ba u shaniah ia ngi kum ka Shnong ba u ieh ia ka Mahadei ba kan nang sah bad ngi. Haba ka long kumta kam la dei ka kam jong ngi ban nang ia sumar bad nang ia peit ia i ia ka ne phi ia ong kumno kum ka Dorbar?

Nongshong shnong No. 3 : Ka Dorbar ryngkat bad u Tymmen Shnong, nga kyrpad ia phi ba phin ai lad lem ia nga ba ngan pyni la ka jong ka jingmut bad la ka jong ka jingsngew. Da kaba burom ia u Syiem, nga te nga ong ba kane baroh ka mih na ka jingbieit jong u Syiem hi. U pyrkhat kumno hi ba un shu ieh ia ka marwei da ki bnai bad ki

snem bad ba un shu jah shata sha Ri Dkhar? Balei hi ka um ialam ia ka ha kti ha kjat? Ia ka tymmen shi rukom hynrei ia kaba daug kum ma ka, ngam tip shuh u pyrkhat kumno hi ruh.

(*La risa biang ka Dorbar shaw*)

Tawat Lakor: Tymmen shnong, para rangbah bad ka Dorbar: Nga kyrpad ba phin shah ia nga ban ia kren bad ai jingmut lem. Kaei kaba la kren une u para rangbah myntan ka long kaba shong nia bad ban ia kren pat palat na kaba la kren ruh kan long khlem akor noh. Shaphang ka jinglehbieit u Syiem ba u ieh ia ka Mahadei marwei nga don ei ei ban iathuh ia phi ka Dorbar. Ka la wan ka khubor ba la don ka jingkhih hangthie ha Ri Dkhar bad u ong ba kam long kaba shngaiñ ban ialam kynthei khynnah. Kumta u sngew ba u dei ban ieh noh ia ka Mahadei bad ngi hangne ha Raitong. Ka jingjah bun bnai jong u ruh ka long ba ka bat ka kam. Haba ka long kumta nga sngew ba u Syiem um shym leh bieit ei ei ruh. Nalor kata nga kwah ban iathuh ha khmat ka Dorbar ba shwa ba un mih nangne ruh u la ong ia nga bad ia i Bah Muken, kum ki myntri jong phi nangne na Ri Bhoi, ba ngin nang ia pynpeit lem ia ka Mahadei. Ngi ruh ngi la leh ia kata hynrei kane ka kam kaba la jia pat ka la long shabar u pud jong kata ka jingpynpeit jong ngi.

Nongshong shnong No. 4: Ka Dorbar bad u Tymmen Shnong bad ki para Rangbah : Nga ai ka burom ia ka Dorbar. Haba iohsngew kumta na I Myntri jong ngi, ngam sngew shuh ba ka long kaba shong nia ban dang tharai bieit ia la u jong u Syiem. Hynrei kaba nga don ma nga ban kylli ka long kane : Kumno phin shu tharai pat ba uta u dei uba nangne na Raitong?

Mular Sing: Para trai shnong bad ka Dorbar : La mih kata ka jingkylli na une u para rangbah na ka jingburom ia ka kam bad ka dei ka jingkylli kaba shong nia bha. Ngi la ia kren sani bha ia kita kiei kiei hynnin. U Syiem

u la pynlong ka jingtohkit ia baroh ki shakri syiem bad ia baroh ki nongtrei ha ïingsyiem bad baroh ki ai tang kawei ka jubab bad kata ka long ba yni shym don uwei ruh u barshnong uba la wan poi bad uba la wan kai wan jngoh ia ka Mahadei ha ïing ba ka shong ka sah.

Samu Riang : Ka Dorbar bad ki para rangbah : Nga kyrpad ba phin shah ia nga ba ngan pynshai lem halor kata kaba la kren da u Tymmen Shnong. U Syiem u la tohkit ruh ioh don kiba nangne na Shnong kiba ju leit ju wan sha ïing ka Mahadei hynrei ia kata ruh um lap sabut. Ka don kawei ka shakri syiem kaba don khlieh la ka sngi bad ka Mahadei kata naduh mynstep haduh ban da miet hynrei kata ka shakri syiem kani shym thiah miet ha ïing ba sah ka Mahadei bad ka leit thiah bad la ki para shakri syiem. Kaba pynsuba ia ngi mynta ka long ba dei ha kata ka por ba sah marwei ka Mahadei ba la jia kine kiei kiei Dei ha kata ka por ba ka la pyndonkam ban leh ia ki kam bymman jong ka baroh bad u briew namarkata u la dei ban long uba nangne na Raitong.

Nongshong shnong No. 3 : Ka Dorbar badonburom bad ki para rangbah. Nga la ïeng hynne bad nga kyrpad ba phin shah ia nga ba ngan ïeng biang. Kum ka Dorbar nga ngeit ngi la ia shai kata ba ka Mahadei bad uta u briew ki dei ki briew kiba da stad palat, kiba tip kaei ka sngi bad kaei ka miet bad kaei ka kam ba ki don ban leh (*La risa u Paitbah shaw*). Hynrei kaba nga don ban kylli ka long kane : Phin shu tharai sniew lei ka tang ia ngi ki Raitong? Ki shakri syiem ki don, ki nongtrei syiem ki don - phi tharai ki ki bym ....nga mut ban ong, don ba lah ban bah khlieh ia ki?

(*La risa biang u Paitbah shaw*)

Mular Sing: Ka Dorbar bad ki para trai shnong : Nga sngew ka jingkren une u para rangbah kaba da shong nia palat bad haba ngi ia kren ia kane ka kam hynnin hangtai ha ïingsyiem, kata kaei kaei kam shym wan ha ka jingmut jong ngi. Na ka liang ka Dorbar nga sngew ba ngi dei ban

ai jingmut ia u Syiem bad ban ai bor ia I Myntri Tawat ban leh ia kata.

Paitbah : Ngi ia mynjur ia kata. Ngi ong ia i Myntri ban ong ia u Syiem ba un da peit ia kata.

Roba Tamor : Ka Dorbar bad ki para rangbah : Nga kyrpad ba phin shah ba ngan iengbiang. Kaba nga don ban ong ka long ba nalor kaba pynsngew ha u Syiem ia kata ka kam jong ngi kum ka shnong pat ka long ban ia khuid ia kane ka kam bad u Syiem. U Syiem u ong ba tang ha kine ki shi sngi ar sngi u la dei ban mih noh nangne na Raitong ban leit sha Iawdajia bad u ong ba u sahnud ban mih khlem pat ia shai bad kane ka kam bad ngi ruh ngi ong ba ngi kwah ban da ia shai bad ia khuid bad u ha kane ka kam khnang ba haba un mih noh nangne ruh kan nym don ka jingsahnud ne ke jingbuhkhoh na ka liang jong u bad ba bad ngi bad u kan sah tang da kaba bha bad ka burom suda. Nga tyrwa namarkata ba kum ka shnong ngi dei ban ia pyrkhat noh ia kane ka kam ; ngin ia pyrkhat kaei kaba ngi dei ban leh na ka liang jong ngi.

Mular Sing : Ka Dorbar bad para rangbah : Nga sngew ba kita ki ktien ba kren i Bah Roba ki long kiba shong nia palat. 'Ban ia khuid' ki long ki ktien kiba ktah ia nga ; haba ka don kano kano kaba ka Shnong ka sngewrit balei bym dei ban pynkhuid ia ka. Kawei pat kaba i ong ka long 'ban ia shai', hangne ruh nga iohi ia ka ktien rangbah bad ia ka nia rangbah. Mano bym kwah ban ia khuid bad mano bym kwah ban ia shai - ngam ngeit ban don kiba kwah da kumwei pat. Balei hi uta u Syiem un sngew buhkhoh ia ka shnong jong ngi—shwa ba un leit ngi kum ka Shnong ngi dei ban da ia shai bad ban da ia khuid bad u ne phi ong kumno kum ka Dorbar?

Paitbah : Ngi ruh ngi ia kwah ia kata; balei ngin ia kit pap ma ngi kum ka Shnong?

Mular Sing: Peit ho ioh don mano mano na ngi hangne uba la iadei kti iadei kjat bad ka Mahadei, iathuh. Haba

ka jingkylli ka la mih kumne haba shai ka Sngi ha khmat ka Dorbar, ioh don u ban len pynban. Haba la kha lei lei sa kat u khun ban len ia kata ka long kumba iheiñ ia la ka jong ka longrynieng. Ban len ia la u khun ba la mih na la ka longrynieng jong phi jong nga, shah mo ka nia, hato kam dei ka kam kaba sang? Hei, para rangbah! nga ong ia phi kaba kum kata kam dei ka rukom u Khun Khasi u Khun Khara. To iathuh, mano.

(*Ki la ia ap shi por*).

Nongshong shnong No. 5: Ka Dorbar bad para rangbah: Nga kyrpad ba phin shah ia nga ba ngan kren ban pynpaw ia kaba nga don ha ka jingmut. Haba leh ia kane ka kam ym poi pyrkhat keiñ ba kan poi haduh ka Dorbar.

Paitbah : Balei, dei ma phi? Kata te la dei une u jong ngi.

Nongshong shnong No. 5: Ngam ong ba dei ma nga, nga ong ia uta uba dei. U bapli lehse u lah ban sngew kyndit bad haba kyndit shu shoh bieit bad haba shoh bieit kum sngap. Hei ! nga ong wat ia sngap. Haba la kha kat u khun hato dei ban nym kam khun? U bym kam ia la u jong u khun um dei uba isih ia la ka jong ka longrynieng? Uba mih na nga hato um dei ka hok jong nga? To iathuh, ioh don mano mano hangne, ban lait ka luri ka lura ha Shnong, ban lait kane ka ia bun kam, ban lait kane ka lut sngi lut ia bad ban shai kiei kiei ha madan.

Nongshong shnong No. 6: Dorbar badonburom: Ka jingsngap imat ka mih na ka jingtieng Syiem namarkata nga shu kwah ban kylli: Ynda lap ia uta u briew ngin ia leh kumno ia u?

Mular Sing: Nga sngewsih ba kata ka jingkylli kam pat dei ban mih mynta. Nga kyrpad ia ka Dorbar ban ia bud ia ka phang ba la plie bad ba la ia kren. Ia' ka

ba leh kumno ia uta u briew ka dei kaei kaei kaba ngi dang dei ban pyrkhat bad ban dang ia kren.

Nongshong shnong No. 6: Nga pan map na ka Dorbar.

Nongshong Shnong No. 7: Dorbar badonburom: Nga kyrpad ba phin shah ban ia kren lem bad ban ia ai la ka jingmut. Haba peit ma nga i kumba la ia don lut nangne bad ym don shuh u ban pep Dorbar. Ka jingbymnud ban iathuh imat ka mih na ki ar tylli ki daw kawei ka long na ka jingtieng syiem bad kawei pat na ka jinglehraiñ. Ban kloi ka kam nga ai jingmut ban khot noh uwei pa uwei bad ban pynieng hangne ha khmat ka Dorbar - uta uba la leh ia ka kam u la lip hi la ka khmat bad tang shu peit la ia ithuh hi.

Tawat Lakor: Ka Dorbar bad ki para rangbah: Nga sngew, ha ka jingpyrkhat jong nga, ba kata ka jingai jingmut jong une u para rangbah ka long kaba ngim lah ban pdiang. Ka jinglip ka khmat ka lah ban long na kiba bun ki daw; wat lada ka dei na ka daw kaba ngi ia kren hangne hato ka biang ia ngi ban pynsabut ba dei uta.

Roba Tamor : Ka Dorbar bad para rangbah: Nga ruh nga sngew ba ban pdiang kum ia kata ka jingai jingmut kan long pynban tang ka jingpynlehrain kai para ma ngi khlem nongrim.

Nongshong shnong No. 8: Dorbar badonburom: Nga don kawei ka jingtyrwa lada phi ia pdiang bad kata ka long ba haba la khot kumta ia uwei pa uwei ngin ong ruh ia u ba u dei ban kren hok.

Muken Lar: Dorbar badonburom : Kaba nga don ban ong ka long kane - ngin ia tip kumno ba uta uba ngi la khot ba u la kren hok.

Nongshong shnong No. 8: Ong un smai hok keiñ.

Muken Lar: Kumno ka Dorbar kan tip ba u la kren hok.

Nongshong shnong No. 8: Nga pan map na ka Dorbar; nga kyrpad ia ka Dorbar ban bret noh ia ka jingtyrwa jong nga. Ynda la ong i Myntri kumta nga sngewthuh ba ka jingtyrwa jong nga ka la bakla.

Samu Riang: Ka Dorbar bad ki para rangbah: Phai shano shano ruh ym long. Ka kam imat ka la eh palat. Nga peit ia ka khmat jong baroh ki para rangbah ha ka Dorbar nga iohi ba ka shu dum. Nga ai jingmut ban ia pynwai noh shwa ia ka Dorbar bad ban ai por ban ia ioh pyrkhat bad ngin sa ia kynduh biang lashai.

Ma Luh: Nga ai ka burom ia ka Dorbar baroh kawei: Hangne ha Raitong nga long ma nga uba tymmen tam. Ki lok baju ia shong dorbar bad kiba ju ia said dorbar lang kim Jon shuh bad ha khmat kane ka kam kaba khraw bad kaba jwat kumne ngam lah khlem kynmaw ia ki. Nga la tymmen katne ngam kynmaw ba kum ka Dorbar ngi dei ban ia kynduh kum kane ka kam kaba da eh shisha. La dei hi ba i Bah Samu in ai jingmut ban ia shongthait shwa ban da ia ioh pyrkhat kham bha. Nga la dung kwai lai kyntien, katba nga nang dung bad katba nga nang bam nga nang sngap ia ki nia ki jutang baroh kiba la mih ha ka Dorbar. Nga sngewburom ia ka Dorbar ba baroh baroh ngi la ia ieng ban kren bad ban ia ai la ki jingmut. Na ka liang jong nga katba nga nang sngap katta nga nang khia ka jingmut jingpyrkhat bad katta katba nga nang pyrkhat katta ka nang dum ka khlieh. Khadduh khadwai nga ong ialade ba ka dei ban long tang katne - ka hok ka dei ka hok bad kan ieng bad kan jubab ruh ia ngi lada ngi pyndem ialade ha ka

Paitbah : Pynrai noh ma phi, Ma Luh.

Mular Sing: Ka Dorbar bad para rangbah: Shah ia nga ba ngan kren tang shi kyntien ar kyntien halor i Ma Luh bad halor kaei kaba i la kren. I Ma Luh i long iba la tymmen tam ha ka Shnong jong ngi, na ka liang jong ngi tang na ka rta jong i ruh ngi la dei ban burom. Nalor-

kata i la long u Tymmen Shnong jong ngi ruh la bun bun snem bad i ieh noh ia ka kam tymmen shnong haduh ba ka met jong i kam shah shuh. Nga phla ba nga la long uba la ioh jinghikai shibun na i. Nga la peit ia i naduh hynne; i dung shi khylliat, i bam bad i pyrkhat. Nangta i dung biang sa shikhylliat, i bam bad kumjuh i pyrkhat bad ka jingpyrkhat jong i kaba la i jylliew palat. I dung biang sa shi khylliat bad i pyrkhat pa pyrkhat biang kumjuh. Na ka khmat jong i nga iohi ba ka kam ka la long shisha kaba eh. Ialade ngam nud shuh ban kren lane ban bun ktien bad nga la shu sngap; nga iohi ba ki para rangbah ha ka Dorbar ruh ki ikhia ka jingmut jingpyrkhat. Kum ka Shnong ngi donbok ba i don i Ma Luh bad ngam artatien ei ei ba i lah ban pyllait ia ngi ka Dorbar bad kumjuh ruh ia ka Shnong na kane ka jingeh.

Ma Luh: U Tymmen Shnong, ki Rangbah Shnong, ki para Rangbah bad ka Dorbar pyllun: Nga ngeit ba U Blei Trai Kynrad Un pynpaw ia la ka jong ka Hok haba u Khunbynriew u pyndem ha ka. Ka hok briew ka dei ka Hok Blei ka bym ju iehnoh ia u haba u pyndem ha ka; ka maia briew ka dei ka maia Blei bad haba u briew u pan U Blei U jubab. U khun ka Mahadei u dei uba dang hok, dang khuid bad dang riewblei bad un pynpaw ha ngi uei u kpa jong u. Ym don ka aiñ briew bad ym don ka aiñ Blei ba mano mano, shynrang ne kynthei, in wan mih bynriew sha kane ka Pyrthei khlem u symbai ne u rnai na u kpa bad ym don hukum iano iano ruh ban shu kheiñ dew thala iano iano iba la wan long mynsiem sha kane ka Pyrthei; i dei ban da tip kano ka kmie bad uno u kpa. Pynkhreh kawei ka kait bad ai ba uwei pa uwei na ngi un ai ia kata ka kait ha u khyllung bad na ka liang jong ngi ngin ia pan na U Blei Trai Kynrad ba Un pynpaw ma U ia kata ka hok. Haba u kpa un ai ia ka kait u khyllung un kner bad kata kan long ka jubab.

(*Shaw la risa u paitbah*).

Mular Sing : Kumno kum ka Dorbar ! Phi la ia hun ban ia rai noh?

Paitbah : La ia hun; rai noh (*La pyrta u paitbah*).

Mular Sing : Haba la ia hun pyllun ngin ia rai ruh pyllun kum ka Dorbar bad kum ka Dorbar ngi ai ruh ka burom ia I Ma Luh. Shuwa ban ia wai ngan buh beit ia ka rai kumne:-

"Baroh kat ba ia don khmat shynrang hapoh shnong, naduh uba la bit ban shim ia ka longrangbah haduh u tymmen u kro, ngin ia mih lashai ka sngi ha ka por mynstep haba la ieng ka Sngi ha madan Iingsyiem. Haba la ia tip bad la ia rai lang kumne yn nym don shuh ka kynto ka kynhot bad ngi la dei ban tip la ka kam. La ia rai ruh ban kyrpad ia u Syiem ba un ai ka hukum syiem jong u ia ka Mahadei ba kan don ryngkat bad ngi lashai ryngkat bad u khun jong; ka bad ia kata ka jingpynbeit bad u Syiem yn aiti ha I Bah Tawat Myntri bad Bah Muken Myntri. La ia rai ruh ba yn pyniaid ia kane ka kam da i Ma Luh kat kum ka jingsngewthuh bad jingstad jong i ba kiei kiei kin iaid kat kum ka jingiapan na U Blei Trai Kynrad. Phi ia mynjur ia kata?

Paitbah : Mynjur.

Mular Sing : Ka Dorbar ka la wai, ia leit suk sha la ïing bad ngin ia kynduh pat lashai.

ACT—VII
SCENE—II.

Ha Ïingsyiem ha Raitong bad kiba ia don ki long u Kyllong Syiem, u Salong Sing, u Tawat Lakor bad u Muken Lar. Ki, ki nang ia shong ha Iingsyiem bad ha Madah Iingsyiem pat u don u Paithah ba bun uba la ia wan noh kat kum karai ka Dorbar Shnong. Ki ia don ruh ki kynthei khynnah kiba la ia wan khnang ban wan peit kai.

Kyllong Syiem : Kumno, Bah Tawat, ka ïaid ka kam hangtai ha Madan?

Tawat Lakor : Nga dang wan nangtai; la tyrwa mano mano ruh ia ka kait, u khyllung tang ka khmat ruh um peit bad tang ka kti ruh um khih.

Kyllong Syiem : Mano ba thum ia u khyllung?

Tawat Lakor : Thum ka Kong Shani phi, Syiem

Kyllong Syiem : Imat kine ki jingpyrshang jong ngi baroh kin nym long kam; tang ba long ne ym long nga te nga la leit ialam ia ka sha Iawdaija bad nga la leit aiti beit ha ki kmie ki kpa jong ka. Haba pyrkhat pyrkhat ban lei shuh ban dang pynbun kam tang ban nang pynngiah bad nang pynjlep pynban.

Tawat Lakor : Ka Dorbar shnong kaba shong hynnin ka ai jingmut te phi, Syiem, ba phin da tohkit bha ba ioh uta u briew jong ka u dei pynban nangne hi na Ïingsyiem - u kynja shakri syiem ne u nongtrei syiem aiu re. Ka Dorbar ka ong ba kum ia kane ka kam te ym lah tip bad ym don hi ruh uba lah ban kit khlieh.

Kyllong Syiem : Ka dei keiñ kata kaba ai jingmut ka Dorbar hynrei phi uba tip bad ithuh lut ia ki shakri syiem bad nongtrei syiem phi i don hi uno uno u ban leh kum kata ka kam lane uba ka Mahadei kan itynnad noh ia u?

Tawat Lakor : Ym nang ong phi, Syiem kumno kumno ruh.

Muken Lar : Tip seh, Syiem, ban ong ba kat ka Mahadei kan dang itynnad ne ibha kum ia une u shakri syiem lane nongtrei syiem te yn dang ia nang pyrkhat shuh hi mo phi.

Salong Sing : Nga ia lade naduh ba poi hangne na Ri Dkhar bad nga tang shu tip ia kaei kaei kaba la jia, tang pyrkhat ruh ngam nang pyrkhat shuh bad kren ruh ngam nang kren shuh. Ha ka jingshem jong nga nga lap ba ki kynthei Khasi jong ngi kiba da donburom palat; ngam nang ban pyrkhat ba ka Mahadei kan hiar kat shaduh kane ka jinglong.

Kyllong Syiem : Phin ong shuh kumno, Myntri Rangbah! Kaba bha ia nga bad ia phi ka long ban pynbeit noh la ka jingleit. Kaba bha ka long ban ia mih noh la shisngi. Kaba la jia ai kan jia bad kaba la dep ai kan dep bad kaba bha ka long ban pyrkhat thymmai ban sdang thymmai ia kiei kiei. Mynta ki ia leh aiu, Bah Tawat hangtai ha Madan?

Tawat Lakor : Ki dang leit shaw ia u Manik na sha Pynthor. Ki ong ba dei sa tang ma u na ki rangbah ka Shnong kiba ia don, uba jah. Kiba bun ki ong ba ym donkam ban leit khot ia u; ki ong tang ban pynshitom kai ia u raitong u bapli bad ban shu pynlut kai ia ka por hynrei katto katne pat ki ong ba dei ban leit shaw. Ia uba la long rangbah ha Shnong ym dei ban ieh iano iano ruh.

Muken Lar : Ki lah ia leit naduh kham hynne, nga tharai ki la dei ban wan.

Salong Sing : Nga sngew kumba u paitbah u risa.

Kyllong Syiem : Ha khie, Bah Tawat, leit peit ma phi.

Muken Lar : Ia nga ruh ngan leit lang.

(Ki la ia mih baroh arngut).

Kyllong Syiem : Bah Salong ! Haba jia kumne bad ba phi don lang bad nga kumne, nga da sngew shisha ia phi kum la u kñiı bad u kpa uba nga ieit bad shaniah. Nga iathuh ia phi ba nga khlem iohthiah iohdem ha kine kı sngi imat ba bun eh ki jingpyrkhat. Baroh shi katta nga sngew kumba nga la rangbah bad haba jia kumne pat ka wan ka jingsngew khynnah kyndit kyndit.

Salong Sing : Lada ym ia kynduh pat kum kine ki jingeh ruh ngim tip hi kumno ban thew ne ban buh dor ialade. Dei kine pat hi ruh kiba pynrangbah ia ngi. Ia u briew yn thew ym ha ka jingkyllon bynrei ha kaba un ieng na kaba u la kyllon.

Kyllong Syiem : Ka dei, Bah Salong. Ngan sa nang puson ruh ia kita ki ktien jong phi. Haba nga phai dien ha la ka jingim nga sngew ki don bun kiei kiei kiba ngam shym lah ban leh bad mynta nga sngew sah nud palat. Ki don shibun kiei kiei ha ka jingim jong nga kiba nga dei ban buh beit buh ryntih.

Salong Sing : Nga la don ha kti ha kjat bad u Syiem Rangbah bad phi ruh phi la don ryngkat bad ngi kata naduh ka por ba phi dang samla lud. Ngi ju ia kren baroh ar ngut bad ngi ju ong ba phi dei u briew uba bun jingpyrkhat bad ba ha kiei kiei baroh phi iaid da ka nia; phim ju shah synshar ialade ha ka jingsngew. Ka dei kata ka jinglong kaba ngi ñiewkor eh ha phi. Nangta pat.........

(Ha kata ka por la wau rung u Tawat Lakor bad u Muken Lar--ki iaid sted baddap shadem)

Tawat Lakor : Syiem ki la lap phi ! U-dei u Manik. U tang shu ai ma u ia ka kait, u khyllung u la kner bad utai u rkhie shahe.

Kyllong Syiem : U Manik!...........U Manik!

(Ym don shuh ba kren; ki shu ia peit sah ia u syiem. U pat u dem sha khyndew slem slem bad ka khmat kaba khia bad kaba ijylliew palat bad kaba shn ring tyrkhong kyndit kyndit)

Bah Salong!

Salong Sing: Oi, Syiem.

Kyllong Syiem : Nga kwah ban mih noh na kane ka jaka. Ngam sngew lah sah slem shuh hangne.

Salong Sing : Kan bha kata ruh, Syiem. Katta katba nang kloi katta kan nang kham bha.

(Slem ki shu ia sngap biang khlem kren).

Kyllong Syiem : Ynda la tip kumne ngam phylla shuh tang ba ngam poi pyrkhat. Nga kynmaw ha ka por ba u Manik u put sharati ha kane hi ka kamra, u ieng hangtai ha ka syndah u rishot bad katba u u nang put ka pat ka peit ia u na katai ka jingkhang. Ha ka miet shwa ba ngin ia leit sha Ri Dkhar, ka tang shu iohsngew ia ka sharati jong u, ka khih i kumba ka lynga ka pisa bad ka leit sha ka khalki ban plie bad ban sngap ia ki sur jong u. Nga kynmaw ka ong ba kham juh hangne ha Raitong ban ia ha Iawdaija.

Tawat Lakor : Ynda phi ong kumta, ka pynkynmaw ia nga ruh phi, Syiem. Mynta ka la don kumba ar bnai ei ei, nga kynmaw nga ong ia ka Kmie ki khun, "Ka long kaei kaei kaba phylla ba ka sharati u Manik kam riew shuh kumba ka ju riew; kam don shuh ka sur ih bad ka sur myllung kaba ju don" Ki don bun ki miet kiba sawa ka sharati tang shi por bad ka jah noh. Mynta ynda nga la tip kumne ka pynpyrkhat ia nga.

Salong Sing : Lada ka long kumba iathuh ma phi. Syiem, ka la don kaei re kaei kaba kynto ia ka la slem.

Kyllong Syiem : Ka ud ba kam suk bad nga. Ngam shym shim khia; nga pyrkhat ba kita ki jingsngew kin sa duh hi suki suki. Nga la ai ia ka ia ka spah ka phew, ka jingdeng jingkup, ka jainkup jainsem, ka ksiar ka rupa bad ka burom bad ka kyrdan. Nga ju pyrkhat ba kiwei kiwei ki kynthei kim ioh kumba ioh ma ka. Ka ju ong ba kam donkam ia kita baroh bad ba ka donkam ia kata kaba ki para kynthei baroh ki ia kwah bad angnud bad kata ka long ka jingieit. Ngam shym kit khia ia kita baroh kiba ka kren.

Salong Sing : Balei, phim don ban ai ia ka ia kata?

Kyllong Syiem : Ka don, Bah Salong, ka don; ka don ha ka dohnud jong nga hynrei ngam nang ban ai ia ka. Bah Tawat, ki ia leh aiu ha Madan?

Tawat Lakor : U paitbah ba bun u ia lum ban peit kai ia u Manik. U thum bad u doh u dait ia la u khun bad na ka khmat jong u i kumba ka shat tang da ka jingkmen bad ka jingsuk suda, ka Mahadei ruh ka la wan, ka shong hajan u Manik, ka shu dem sha khyndew bad ka shu wiat sa markhie.

Kyllong Syiem : Nga ngeit ia kata.

Salong Sing : Ha ka mynsiem jong phi, Syiem. ka don ne em ka jingbitar.

Kyllong Syiem : Em, kam don. Kaba la jia ai kan jia. Ia ka jaboh ba leh ma ka ngan sait ialade bad na ka bynta jong u ngan nym pynjakhlia ia la ki jong ki kti. Ngan leit noh sha la ka kamra nga kwah ban don tang marwei.

(U Syiem u la ieng bad u la leit sha la ka kamra)

Muken Lar : Phi ai jingmut ngin leh kumno ia u, Myntri Rangbah?

Salong Sing : 'Ia u' phi mut iano, Bah Muken?

Muken Lar : Nga mut ia u Manik.

Salong Sing : Ia u la shimti da ka Shnong bad kaba bha ka long ban ieh katba ka sngewbit ka Shnong. Ia ngin ia leit shatai sha Madan shaba don u Paitbah.

(*Ki la ia mih lang baroh lai ngut na ïingsyiem*).

ACT-VII
SCENE-III

Ha Madan ïingsyiem ha kaba la don u Paitbah na Raitong uba ia ieng sawdong ia u Manik, ia ka Shainimon bad ka Shani kaba thum ia u khunlung bad uba la iohthiah ha ka pneh jong ka. Ynda la wan u Salong Sing, u Tawat Lakor bad u Muken Lar, kiwei kiwei ruh kum ki jong u Mular Sing, Roba Tamor, Samu Riang, Ma Luh bad kiwei kiwei ki Rangbah ki la ia tur hajan.

Tawat Lakor : Tymmen Shnong, Rangbah Shnong bad ma phi baroh ki para rangbah bad ha khmat u Myntri Rangbah ka Hima, ngi kum ki Myntri jong phi na Ri Bhoi, ngi tip ba ia kane ka kam la shimti ma phi ka Shnong bad halor kata ngim don ei ei ban ong. Kum ki Myntri, haba la jia la long haduh katne, ngi kwah ban shu ia shai khyndiat kumta na ka liang jong ngi ngi shu kwah ban kylli jingkylli khyndiat ia u Manik bad ngin leh ia kata ruh ha khmat jong phi lang baroh kum ka Dorbar kata ruh lada phi ai bor ia ngi ban leh ia kata.

Mular Sing : Ka Dorbar bad para Rangbah: Halor ka jingkren i Bah Tawat Myntri nga kwah ban ong ba ma phi baroh ar ngut ki Myntri shi ban phi la long ka bynta jong ka Dorbar Shnong namar ba phi la shong la sah hangne ha Raitong bad shi ban pat phi long ka bynta jong ka Hima namarkata ia kata ka jingpan bor jong phi ban kylli jingkylli ia u Manik ngim don ei ei ban ong haba ka long ka jingtrei lang ia ka kam, ne phi ong kumno kum ka Dorbar?

Paitbah : Em, ngim don ei ei ban ong.

Tawat Lakor : Ngi dap da ka jingsngew nguh bad jingsngewburom ia phi ka Dorbar. Ban poi noh sha ka kam ngi don ban kylli ia u Manik kumne:- Manik! Nga ngeit phi la tip mynta ba kane ka jingleh jong phi ka la ktah ia ka burom u Syiem, ia ka burom jong ka Hima bad kumjuh ruh ia ka burom jong ka Shnong. Da kaba phi leh kumne phi tip ne em ba ka dei ka Mahadei jong u Syiem?

Manik : Nga tip bad nga shu ia shim bynta bad ka, ka bym shym suk satia bad u Syiem. Phi lah ban kylli, ia ka.

Tawat Lakor : Haba phi la ioh kat u khun kumno phi shu sngap bad phi shu len ban pynduh sngi bad pynlamwir lamtham ia ngi katne?

Manik: Myntri badonburom: Ngam shym len; lada phim shym ia tip ka shu long bym shym don ba kylli.

Tawat Lakor : Haba phi tip ba ka dei ka Mahadei, phi tip ne em ba ka jingleh jong phi kan ktah ia u Syiem?

Manik : Nga tip hynrei ki don kiwei pat ki daw kiba ngam lah ban ialeh pyrshah.

Tawat Lakor : Kiei kita ki daw?

Salong Sing : Iehnoh, Bah Tawat, ym donkom ban buh ia ka jingkylli. Ka bha ba phin kylli noh da kawei.

Tawat Lakor : Phi tip ne em ba u syiem u lah ban pynsa-ja ia phi na ka bynta kane ka kam kaba phi la leh ?

Manik : Ia kata te ngam tip. Ki don bun ha ka Ri jong ngi wat hangne ha Raitong hi, kiba shim ia ka tnga jong uwei pat bad ngam iohi ba ka don kano kano ka jingpynsaja ia ki.

Tawat Lakor : Para ma ngi ka lah ban long kumta hynrei kaba phi leh ma phi ka long kaba ia dei ne ia tyngkhuh bad u Syiem.

Manik : Ka Aiñ Khasi kam pynkyrpang iano iano ruh.

Tawat Lakor : Phi tip ne em ba u Syiem u lah ban pyndonkam ia ka bor syiem jong u ?

Manik : Ngam ngeit ba u la lah ban leh ia kata haba kam shah ka aiñ bad ka riti.

Tawat Lakor : Tharai mynta u phah pyniap ia phi, phin leh kumno ?

Manik : U Syiem Khasi u dei u Syiem Khasi, Iano Iano ruh um lah ban long u syiem Dkhar. U Syiem Khasi jong ngi uba da iaid da ka lynti bad ka dustur. Lada kam long kumta, Myntri badonburom: Nga kwah ba phin tip ba nga dei uba la iap lypa; wat tharai ba nga tieng ia ka.

Tawat Lakor : Nga ong ba ka raiñ run phim don bad ka rem ruh phim don.

Manik : Nga don tang ba nga la thang ia ki ha ka por ba nga thang ia ki para jong nga.

Tawat Lakor : Haba ka raiñ ruh phim don shuh bad ka rem ruh phim don shuh ba phi la thang kumta, ka myntoi aiu pat ba phin dang im?

Manik : Ka dei, Myntri. Nga la ju pyrkhat ba nga dei ban pyniap noh ialade hynrei mynta kam long shuh kumta. Mynta nga la don kine (*u phai sha ka Shainimon bad sha la u khun.*) bad ngan im na ka bynta jong ki.

Tawat Lakor : Tymmen Shnong bad ka Dorbar Ngam don ei ei shuh ba ngan kylli. Lada dang don na ka liang i Bah Muken, ka shong ha i.

Muken Lar : Em, ngam don ei ei.

Mular Sing : Para trai shnong bad ka Dorbar: Ngi ia wan nangne ha Madan Iingsyiem kum ka Dorbar namarkata kano kano ka kam kaba ngi leh lane kano kano ka ktien kaba ngi kren ka long ha ka kyrteng jong ka Dorbar. Kane ka kam ka long kaba ngi la shimti ma ngi ka Shnong bad ka kam mynta ka long kaba dang shiteng. Ba ngin nym ia lut sngi lut ia shuh nga ai jingmut ba ngin ia leit bam ja sngi shuwa bad ngin sa ia kynduh biang kum ka Dorbar la shibit janmiet bad ngin ia bteng biang ia ka kam kata ruh lada phi ia hun lang.

Paitbah : Ngi ruh ngi ia hun ia kata.

Ma Luh : Dorbar badonburom : Nga pan map lada ngam ong ba nga ia hap jingmut bad kata kaba ai jingmut u Tymmen Shnong. Ia kaba la lut pa la lut sngi nga ai jingmut ba ngin ia shong pat lashai. Ka rukom bad ka riti shnong jong ngi ka long ba ka Dorbar ka dei ban shong mynstep. Nga la tymmen katne ngam pat ju kynmaw ba ngin ia shong dorbar janmiet. Nga ai jingmut ba ngin nym pynkheiñ ia kata. Ia kata ruh

kumba nga la ong, nga shu ai jingmut, ka shong ha ka mon u babun u balang.

Paitbah : Ban kumta te ngi ruh ngin ia hun lang noh hangta. Kata ka sngi ia kaba la lut pa la lut ai kan lut.

Mular Sing : Dorbar bad para rangbah: Ka dei kaba ong i Ma Luh hynrei kaba pynlong ia nga ban ai jingmut ba ngin ia shong noh shibit janmiet ka long ba ngi la duh sngi than. Haba phi ia ong ba kaba la lut pa la lut ai kan lut ka bha ba ngin ia shem pat lashai kum ka Dorbar. Haba la ia tip lang kumne kan nym don shuh ka kynto ka kynhot bad ngi la mih lang lashai na ka por kumba ka ju shong ka Dorbar. Ka Dorbar ka la wai, ia leit suk baroh.

(*U Paitbah u la pra sha la ïing la ïing*).

Roba Tamor : Ka bha phi, Bah Mular, ba ngin ia buh briew ban ap ia u Manik: phim lah tip uba kum une u jaitbriew un leh aiu pat.

Salong Sing : Ia pahara ma phi ia u Manik, nga ruh ngan phah briew ban pahara ia ka Mahadei. Ngam ong ba ka dei kaei kaei kaba ngi dei ban leh, ka shu long ba ngim kwah shuh ba kan don kano kano ka jingpynwit pynthut ba ka kam kan iaid noh shaid shaid.

Samu Riang : Kan bha phi ba phin ia leh ia kata. Katne ki la pynklumar pyrthei, phim tip shuh sa kaei pat ba kin dang leh.

Salong Sing : Ngi la ia khlad noh ho.

Mular Sing : To Myntri Rangbah.

ACT — VIII
SCENE — I

Ka Dorbar shnong ka la shong biang ha ka por mynstep kumba la rai ha Madan Iingsyiem. U Manik ruh u la don ryngkat.

Mular Sing: Ka la biang ka por ba ngin ia sdang noh ia ka Dorbar. Na ka liang jong nga, nga ngeit, ym donkam shuh ba ngan dang ai kano kano ka jingkren lamphrang lane ba ngan dang batai ia ka kam. Kum ka Dorbar ngi la ia lut sngi lut ia ha kaba pyrkhat bad ha kaba pyntrei kam ia ki jingpyrkhat jong ngi kumno ban wad ia uta u briew ka Mahadei. Mynta ngi la ia tip da kaba shai ba uta u briew u dei u Manik. Ka jingkylli kaba don ha khmat jong ngi kum ka Dorbar ka long kaei kaba ngi kum ka Shnong ngi don ban leh.

Nongshong shnong No. 1: Tymmen shnong bad ka Dorbar: Nga kyrpad ba phin shah ia nga ba ngan buh kawei ka jingkylli khnang ba ngi kum ka Dorbar ngin ia shai naduh kaba sdang haba ngi ia pyrkhat kumne ia kane ka kam. Ka jingkylli ka long : Ka don ne em ka Aiñ Khasi ne ka shah ne em ka Riti Khasi ban pynshitom ia u briew uba shim noh ia ka tnga jong uwei pat?

Tawat Lakor: Ka Dorbar bad ki para rangbah: Nga kyrpad ba phin shah ia nga ban jubab ia kata ka jingkylli une u para rangbah. Ym don kum kata ka aiñ ne ka riti. Kylleng ka Ri ki don kiba ia shong noh bad ka tnga uwei pat bad ym don ka Aiñ ka ban pynshitom ne pynsaja ia ki lait noh tang haba da don da ka ia shoh ia dat ne kiwei kiwei pat ki jingkulmar.

Nongshong shnong No. 2: Dorbar badonburom: Nga kyrpad ba phin shah ia nga ban kren. Haba kam shah kumta ka Aiñ ne ka Riti Khasi jong ngi nga sngew ba kam shah ka lynti ia ka Dorbar ba ngin ia tuklar ei ei ia kane ka kam u Manik. Ha ka Dorbar mynshisngi nga

kynmaw ngi la ia kren ba ka kam kaba don ha khmat jong ngi kum ka Shnong ka long ban iashai ne ban ia khuid bad u Syiem, mynta nga sngew ba kiei kiei baroh ki long kiba la ia shai. Ka kam u Manik ka long kaba ia tyngkhuh tang bad u Syiem, ngi ka shnong ngim ia don ei ei.

Nongshong shnong No. 3: Ka Dorbar bad u Tymmen Shnong bad ki para rangbah : Nga kyrpad ba phin shah ban kren lem bad ban ia pyni la i jingmut. Nga sngew ba ka jingiakren jong une u para rangbah ka long kaba da dei palat. Na kiei kiei baroh kiba ngi ia tip, ym shym pynkup bor ha ngi ka Dorbar lane kam shah hi ruh ka nia ba ngin pynshitom ia u Manik lane ban leh ei ei ruh ia u namar ba u leit tuh noh ia ka tnga u Syiem. Kaba nga don mynta ban kren ka long beit tang ia ka jing-iadei jongngi ka Shnong bad u Manik. Ka jingkylli kaba nga don ban buh ha khmat ka Dorbar ka long: Uei pat une Manik? Kum ka Shnong ngi shim ba u dei u shem-pap bad da ka jingsngewsynei bad jingsngewburom ia kata ka jingshem jong u ngi la pynkheiñ ia ki adong shnong baroh. Ngi la shah ia u ban pep dorbar, ngi la shah ia u ba un pep na ka trei shnong trei thaw, ba un pep na ka kam iap kam im ha Shnong hynrei u pat u la burom ne em ia ka Shnong kaba la kdup ia u katne?

Nongshong Shnong No. 4: Ka Dorbar ba donburom: Nga kyrpad ba phin shah ia nga ban kren ban pynpaw ia la ka jong ka jingsngew. Nga ruh nga pynban ia kaei kaba u ong une u rangbah myntan. Mynshisngi ngi la ia mut ban phah ieng uwei pa uwei ha khmat ka Dorbar ba ngi ia tharai sniew para ma ngi, u pat shano? kynjai ha la pynthor. Hynnin katno ba ngi la ia lamwir bym. kner u khyllung ia ka kait, u pat shano? - kynjai ha la pynthor. Ia ngi ki para marjan te tang ban plie ka ïing ruh u sang hynrei ia ka Mahadei pat u nang, ia ngi ki kher ki mer tang ka khmat ruh um ju khyllie shuh katba ia ka Mahadei pat u khyllie biang biang, ia ngi te tang ka` ktien ruh um ju kren shuh katba ha ka Mahadei pat wow ba u lait ryndang. Nga pan map na

ka Dorbar ba nga dom; nga te nga ong ba kum ia une u briew uba la leh khyllah katne ha shnong ha thaw bad uba la pynjah burom katne ia ngi dei ban beh shnong noh shisyndon bad ym dei shuh ban shah wat tang shi sngi ruh ba un dang sah ha Shnong.

Nongshong shnong No. 5: Para trai shnong bad ka Dorbar: Nga kyrpad ba phin ai lad lem ban ia kren ban ia ai la ka jingmut. Ki ong ba ha ka Dorbar ym iu dei ban pynpaw ia ka jingdom ne jingbitar bad kine ki rangbah baroh ar ngut ki la pynpaw ia ka jingdom bad jingbitar hynrei ki dom bad ki bitar ha ka nia bad nga ruh nga mynjur bad ka jingai jingmut jong ki ba dei ban beh shnong shisyndon ia une u briew.

Nongshong shnong No. 6: Ka Dorbar bad para rangbah: Nga kyrpad phin shah ia nga ban kren bad pynpaw la ka jingmut; ia ka dei bad ka lait ka shong ha ka jingpyrkhat jong phi. Kaba nga don ban ong ka long ba ka jingjynjar ne jinglut sngi lut ia ne ka lamwir lamtham jong ngi kam dei eh ha ka jingbakla tang ka jong u Manik hynrei ka dei ka jingbakla jong ngi ruh kum ka Shnong. Lada uba la long rangbah baroh ha Shnong u la dei u dkhot jong ka Dorbar shnong te balei na ka bynta jong u ba ngin pynkheiñ ia kata? Balei na ka bynta jong u ba ngin pynkheiñ ia ki aiñ bad adong shnong? Hato ym dei ma ngi kiba ai lad ia u? Ym la dei ba ngin kynnoh shwa ialade shwa ba ngin kynnoh ia kiwei haba kumta ka shah mo ka nia ba ngin ia beh shnong ia u Manik bapli?

Nongshong shnong No. 7: Ka Dorbar bad para rangbah: Nga kyrpad ba phin shah ia nga ban ia kren lem ban pynpaw la ka jingsngew bad ban ia ai la ka jingmut. Halor kiei kiei ba la ia kren nga kwah ban shu buh kum ka jingkylli. Wei, haba ngi ka Shnong katne ngi la ia burom ia u Manik katba u pat u pynjah burom ia ngi katneka pop ka dei ka jongno? Ar, Na ka bynta jong u ngi la pynkheiñ ia ki aiñ bad ki adong shnong katba u pat

u pynduh sngi pynduh ia bad pynlamwir lamtham ia ngi katne - ka pop ka dei ka jongno? Lai, Haba ha ngi u pynpaw ia la ka jingshempap da kaba im ruh kumta ha lyndet pat u leh da kumwei - ka pop ka dei ka jongno? Saw, Haba ngi katne ngi ia burom ia la u Syiem u Patsha katba u pat u ieh khlem khmat katne - ka pop ka dei ka jong-no? San. Haba katne u leh hynrei tang khyndiat ruh um pynpaw ba u sngewsih ia la ki jingbakla bad kum kito ki ktien un jubab ia u Myntri jong ngi hynnin - ka pop ka dei ka jongno? Phi tharai kum bad une u briew long hi ban ia long shnong long thaw bad ban ia im ia shong ia sah ryngkat? To pyrkhat hi ma phi ka Dorbar.

Mular Sing : Kum ka Dorbar ngi la iohsngew ia ki jingkren bad ia ki jingai jingmut ki para rangbah. Don kiba ai jingmut ia ka Dorbar ba dei ban beh shnong noh ia u Manik bad don pat kiba ia pyrshah ia kata. Nga kyrpad ia ka Dorbar ban kham pyrkhat sani bha. Lada ngi dei ban pynlut ia kane ka sngi baroh kawei nga sngew ka biang hi haba ka kam ka dawa. Ka Dorbar ka dei ban pyrkhat ba haba ka la rai kam dei shuh ban sahnud. Nga kynmaw ba kum ka Dorbar ngi la ia rai ban shah ia u Manik ban pep Dorbar bad ban pep na ka trei shnong trei thaw bad na ka iap ka im ha shnong hynrei hadien kata la mih ka jingbymhun na kiba bun. Nga la mut ban buh biang ia ka ha ka Dorbar hynrei lap ba jia noh kane. Mynta ruh kaba ngin ia rai ei ei ia ujuh hi une u briew nga kyrpad ba phin da ia thew pylla bha ia kiei kiei baroh ioh long biang kumba long ha kane ba la dep. Lada don mano mano ha ka Dorbar ba dang kwah ban kren ne ba dang don ei ei ban ong kan long ka jingiarap ia ka Dorbar hi khnang ban ia poi sha ka ban ia hun lang.

(Ki la ia ap shi por).

Nongshong shnong No. 8: Dorbar bad ki para rangbah, nga la ap shi por ioh don ba kren hynrei ym don shuh mano mano ruh u ban ieng. Ka daw ka long ba imat

-ngi la ia poi haba jngan hi tiang. Ban ia kren ruh la ia tieng. Ha ngi kiba sngap sngew kumba kane ruh ka dei bad kato ruh ka dei, ngim ia nang rai shuh; kane ruh kumba lait bad kato ruh kumba lait, ngim ia nang pyrkhat shuh. Ym long mo phi ban ia kyrpad noh ia i Ma Luh ba in ialam ia ngi kumba i la leh mynshisngi.

Mular Sing : Nga ruh nga nang mut ia kata; nga don ka jingngeit ba i Ma Luh i lah ban iarap ia ngi. Lada ka Dorbar ka shah ngan khot ia i.

Paitbah : Ngi ruh ngi kwah ia kata.

Ma Luh : Shi hajar nguh ia phi ka Dorbar. Ka long kaba bieit ba ka Dorbar kan da khot iano iano ban kren bad ban ai jingmut. Uno uno uba long u dkhot jong ka Dorbar u dei ban kren ban ai jingmut bad kata ka long ka kamram jong u. Ka jingshong jong nga bad ka jingsngap jong nga kam long ba nga kwah ba phin da khot hynrei ka shu long ba ka khlieh jong nga kam trei kam shuh. Ka long kaei kaei kaba sngewtynnad ban sngap ia ki nia pa ki nia babun syrtap ba ka Dorbar ka lasei hynrei katta katba nang sngap nang pyrkhing ki thied jabieng bad ym sngew nang pyrkhat shuh kumno kumno ruh. Haba nga lum lang ia ki jingkren jong ki para rangbah baroh naduh mynshisngi haduh mynta nga lap ia kine bad shwa ba ngan buh ia kita ha khmat jong phi nga kyrpad ba phin iai shah bad nga lada ka jingkren jong nga ka kham jrong. Kawei, shaphang kata ka jingpep dorbar u Manik lane ka jingbymwan poi shuh jong u sha ka trei shnong trei thaw lane sha ka iap ka im, ngim don ei ei shuh ban ia kren namar kata ka long kaba la dep rai ka Dorbar. Dei ka Dorbar kaba la shah ia u ban leh kumta. Nangta pat, shaphang kata ka jingpynlut sngi pynlut ia ne pynlamwir lamtham jong u ia ka Shnong, ia kata ruh ngim dei ban kynnoh ia u Manik. Ha ka kynto ka kynhot ban ia mih Dorbar myn arsngi ym shym iathuh ia ka daw namarkata u Manik um tip ba la lum ia ka Dorbar na ka bynta ka daw

kaba ia dei bad u. U briew uba la im marwei khlem ia kren briew shuh um tip hi ruh ia kaei kaba ka Dorbar ka la pyrkhat bad ka la rai; haba la ia mih ha Madan Iingsyiem ban ia tyrwa kait ia u khun jong u, u ei ei ruh um tip bad ka dei, kumba ong luwei na ki para rangbah, u pat kynjai ha la pynthor. Kane ruh ka mih na ka rai jong ka Dorbar Shnong hi kaba la shah ia u ban pynkyrpang ia lade na ka Shnong. Ngan shong noh shwa, nga kwah ban ioh sngew ka Dorbar ka don aiu ban ong halor kita kiei kiei baroh ba nga la kren.

Mular Sing : Kiei kiei kiba la kren i Ma Luh ki long ka jingshisha, nga ialade ngam don ei ei shuh ban ong. Lada don mano mano ba don ban ong ei ei nga kyrpad ba kin ia ieng.

Nongshong shnong No. 6: Ka Dorbar bad ki para rangbah: Nga la ieng hynne bad nga kwah ban ieng biang. Kaba kren i Ma Luh ki long kiba nga la kren hynne bad nga sngew ba haduh ban da beh shnong ia u Manik ngi dei ban da pyrkhat bha ba ioh ka long ka jinglehbor ne ka jingbanbeiñ bad ba ioh ka jingbishar hok kam don Nga dap da ka jingsngewnguh ia i Ma Luh bad nga kyrpad ia i ba in nang bteng ia ka jingkren jong i ban iarap bad ban btin ia ngi ioh ngi poi sha kaba bakla.

Paitbah ; Ngi ruh ngi ia hap jingmut bad kata.

Ma Luh : Nga ai biang ka burom ia phi ka Dorbar. Haba la weng noh ia kiei kiei kiba nga la kren hynne, kaba sah ka long sa tang kane ba ka jingiasaid thma jong ngi mynta kan long ka jingioh briew u Manik (*La risa ka Dorbar shaw*). Ia kata ka iohbriew te ngan ong kumno-uba jied da ka samla ruh uto, uba jied da ka tymmen ruh uto, uba leit tuh ia ka jong uwei ruh uto, uba khlem leit lingbriew ruh uto, bad uba iaid da ka sang ruh uto bad kumta ter ter. Wat ia uba shong sang ruh ngi ka Shnong ngim lah leh ei ei, u hi u kit la

ka pap bad dei ki kur ki jait ki ban peit ia kata. Ba ioh u Manik ia ka tnga u Syiem hato ka ktah aiu ia phi bad ktah aiu ia nga? Balei ngin jahburom ma ngi? Phi ia ong ba u khlem kheiñ briew khyndiat ruh ia u Syiem - haba um kheiñ ma u te ngin ia leh ma ngi kumno? Lah ban pynbor iano iano ban burom ia uta u Syiem? Phi ong ba ia ngi tang ka khmat ruh um khyllie kumno pat un khyllie ia ka Mahadei: phi ong ia ngi tang ka ktien ruh um ju kren, kumno un lait thylliej pat ha ka Mahadei, ban ia shai nga kwah ban kylli jingkylli ia u Manik.

Mular Sing : Manik! Sngewbha wan hangne hajan ban ia iohsngew lang baroh.

Ma Luh : Manik! Ha ka Dorbar ym ju shah ban kynme iano iano ruh hynrei mynta hangne ngan kynme ia me namar ia me nga la long kum u kñi u kpa. Ha khmat ka Dorbar nga kwah ba men iathuh hok, me iohsngew?

Manik : Hooid, Ma Luh.

Ma Luh : Me leit ma me sha ïing ka Mahadei ne ka wan ka Mahadei sha ïing jong me?

Manik : Ka wan ka Mahadei sha ïing jong nga.

Ma Luh : Haba ia kiwei ia ka ïing men ju plie kumno pat ia ka me plie?

Manik : Ka wan ynda la miet bha, ka tied sa tied bad nga kyrpad bad nga nguh nga dem ba kan leit noh hynrei kam leit. Da ka jingbymbanse nga la plie.

Ma Luh : Nangta pat?

Manik : Ka iai wan kumta, nga ruh nga kylla ieit noh ia ka bad ka jingieit ka la tyllep ia kiei kiei baroh.

Ma Luh : Ka Dorbar bad ki para rangbah: Kaei kaba phi la iohsngew, nga ngeit ka la biang ba kum ka Dorbar ba phin ia pyrkhat.

(*Ka Dorbar ka la shu sngap shi por, khlem don shuh ba kren.*)

Mular Sing : Ka Dorbar bad ki rangbah: Na kaei kaba ngi la iohsngew kata na ka jubab jong u Manik ia i Ma Luh ngi la lah ban sngewthuh shai ia kiba bun kiei kiei kiba baroh shi katta ki la shu sah dum na ngi. Nga ruh mynta nga kwah ban kylli ia me kawei ka jingkylli : Katne kiei kiei ki la iaid ha ka jingiadei jong me bad ka shnong, me kwah ne em ban kren shi kyntien ar kyntien ia ngi kum ka Dorbar?

Manik : Dorbar, ma phi ki Rangbah bad kumjuh ruh ma phi ki para samla hangne ha Raitong: Ngam nang shuh ban kren. (*U Manik u la shu sngap shi por.*) Nga dap tang da ka jingsngewnguh ia phi baroh bad khamtam ia i Ma Luh. Ngan ong shuh kumno ma nga. Nga la sngap bha ia kiei kiei baroh ba phi la ia kren ha ka Dorbar; nga la pyrkhat bad nga la puson bha ruh ha la ka mynsiem jong nga. Nga sngew mynta ba ngam lah shuh ban siew kylliang ia phi kum ka Shnong na ka bynta ki jinglehbha jong phi ia nga. Phi la kit ia nga bad phi la kdup ruh ia nga ha ka jingshempap jong nga bad phim shym tyngkai ban iarap ia nga ha ki jingdonkam jong nga baroh. Ka long ka jingshisha ba nga la im pukir marwei namar ngam sngew ia dei dor shuh bad phi baroh. Ngam sngew kwah im shuh bad nga la kwah ban pyniap noh ialade hynrei ngam nang pyrkhat kumno ngan leh. Nga la shu put myllen da ka sharati bad ha kiba bun ki bynta nga la shu leh ruma. Nga la im kyrpang jngai na phi ka Shnong bad kito kiei kiei baroh kiba phi kren bad kynnoh ia nga ki long kiba dei lut bad ba phi ia ong ba nga dei ban mih noh shisyndon na Shnong, ia kata ruh ngam sngew ei ei shuh namar ki jingleh jong nga hi.

Mular Sing ; Wat pat kren, Manik, ia kata ka beh shnong namar kam dei kaba ka Dorbar ka la rai.

Manik : To, nga la bakla ma nga. Ka long ka jingshisha, kumba ong i Ma Luh, ba ngam tip ba phi la lamwir lamtham ruh na ka bynta jong nga - ia kita baroh nga nguh nga dem ba phin map. Nga phla pat ha phi ba hapdeng ka iong-ngit jong ka jingdum ka la wan ka jingshai bad kata ka long ka jingwan jong ka Mahadei ha ka jingim jong nga. Lada phi ong ba ngan mih noh na Shnong ruh ngam sngew ei ei shuh hynrei tang kawei nga kyrpad ia phi bad kata ka long ba phin ap tad haduh ban da wan ka Mahadei bad u khun jong nga. Ynda la wan ma ki ngan sdang thymmai ia la ka jong ka jingim. Lada phi ia sngewsynei ngan nguh ngan dem ba phin ia map ia nga bad ngan long biang kumba nga ju long bad phi. Lada ka long ba phim ia lah shuh ban map nga ruh - ngam sngew ei ei shuh, ngan sa thaw keiñ la ka lad.

Roba Tamor : Manik! Nga sngew ba nga dei ban iathuh ia phi kumne ha khmat ka Dorbar ba u Syiem u ong ha khmat jong ngi, ha khmat ki Myntri jong ngi bad ha khmat u Myntri Rangbah ba un nym ieh ia ka Mahadei hangne ha Raitong bad un ialam ia ka sha Iawdaija.

Manik ; He!

Mular Sing : Ka dei ka jingshisha, Manik. U ong ba un leit ialam ia ka sha Iawdaija bad un leit aiti ia ka ha ki kmie ki kpa na kiba u la shimti ia ka.

Manik : Ngam ngeit ba ka Mahadei kan leit.

Mular Sing : U la kren shai ba kam shong ha ka mon ka Mahadei.

Manik : U leh khnang ia kata tang ba un knieh ia ka Mahadei na nga.

Mular Sing : Em, Manik. U la kren ia kata naduh ka por ba ngim pat tip ba phi dei u briew jong ka.

(*U Manik u la shu sngap bad baroh ki la shu ia sngap shi por.*)

Manik : Mahadei! (*U la kyang da ka sur kaba jam bad u la khmied la ki khmat sha suiñ.*) Nga tip ba ki tyrsim jong u Syiem ki long kiba nep bad ba un ksam ia phi. Kordit ia nga uba lyngkot ki kti u bym lah ban kner ban iada ia phi bad ia la u khun.

Tawat Lakor: Manik! Kan dei lei ka Mahadei jong phi.

Manik : Ka dei, ka dei! (*U la kyang biang.*) Ha ka Hima jong ka Jingieit ka dei ka Mahadei jong nga.

(*Baroh ki shu ia sngap shi por.*)

Muken Lar : Balei, Manik, phim leit bud ia ka sha Iawdaija ?

Manik : Sa kata pat! Sa ka iaid pukir ha kane ka Pyrthei? Em, nga la ngiah ia kane ka jingim bad ngam kwah shuh hi ruh ban im. Wat ia kren shuh na ka bynta jong nga bad wat ia kren shuh ia kata ka beh shnong. Ngan ym mih na kane ka Shnong lano lano ruh. Mynta ka miet hi ngan pyniap noh ialade.

Roba Tamor : Manik ! wat kren kum kita ki ktien; ki dei ki ktien jong ka sang ka ma.

Manik : Ia nga ka sang bad ka ma kam snoh shuh; ka niam ruh ngam don shuh. Ym don shuh mano mano ba lah ban khang ia nga. Mynta hi ka miet ngan phasi ialade bad phi ka Shnong sa shu wan khar ia ka met jong nga bad sa pynkhuid ia ka pyut ba ioh ka iwtung ka Shnong.

Mular Sing: Manik! Pyrkhat lem ia ka Shnong; wat pynjynjar shuh ia ka, phi la pynjynjar la biang. Lada phi dei ban leh kum kata leh ia ka shano shano shawei pat jngai na Shnong.

Manik: Em, na ka ïing kaba nga la wan sha kane ka pyrthei na kata ka ïing ngan mih na kane ka Pyrthei.

(*Ka Dorbar ka la shu sngap khlem don ba kren shuh.*)

Samu Riang: Ia kita baroh ngin ia ong shuh kumno, Manik. Kaba ngi don ka long tang ban kyrpad ia phi kata ruh lada ka long ka mon jong phi, ba phin pyllaït ia ngi na ka jynjar. Lada ka long bym banse shuh, mano ka ban thang ia phi, hato ym dei ma ngi?

Manik: Leh ia kata! (*U Manik u la kyang.*) Leh ia kata lashai ka sngi hi. Lashai ha ka por phai noh sngi nga la mih na ïing ban wan sha jingthang ba phin ia thaw bad ngan thang ialade bad ngan iehnoh ia kane Pyrthei sep sngi kaba la tim pap ia nga bad ia ka ïing jong nga.

Nongshong shnong No. 7. Dorbar bad ki para trai Shnong: Nga kwah ban kylli kawei ka jingkylli: ngin ia shna ma ngi ia kata ka jingthang hato ngim la don kti ha kata ka jingpyniap u Manik ialade?

Manik: Em, baroh ka long halor ka khlieh jong nga.

Mular Sing: Lada ka don kano kano ka jingsngew wit ne jingsngew thut na ka liang jong ngi kum ka Shnong, nga sngew kita ki ktien u Manik ki la weng bad pynkhuid lut. Kawei ruh, nga sngew nga dei ban kren, ba ia kata ka jingthang ngi dei hi ma ngi ban shna ia ka, lada ngim shna ba ngin thang im ngin hap shna hi ba ngin thang iap - baroh ar ki long, kiba u la jied hi bad ka pop kam dei ka jong ngi. Lada dang don mano mano ba dang don ban ong ei ei, sngewbha la ieng.

Paitbah: La ïa hun, sa tang ban ïa mih lashai ban ia shna ia kata ka jingthang.

Mular Sing: Ka kam aiu ka ban kyrkieh pat kumta! Tang rai ruh ym pat rai yn ia shna kumno ia kata ka jingthang. Lada phi ong pynban ban ia rai noh ka long pynban da kumwei.

Paitbah: Ngin ia rai noh phi. Katto la ia kren la biang, ngim tharai ban dang ia don ei ei shuh.

Mular Sing: Ioh dang don ho ki ban ong da kumwei pat.

(*Ki la ia ap shi por*)

Muken Lar: Imat, ha ka jingpeit jong nga, ym don shuh ki ban ia ong da kumwei pat. Nga ruh nga ong ba la biang ban ia rai noh lada ka Dorbar ka ia hap jingmut

Mular Sing: Shwa ban rai nga kwah ban kylli khadduh ia u Manik bad kata ka long: Manik! Kata la biang katta kumba phi la khlei la ka ktien ha khmat ka Dorbar bad ba phin nym kylla shuh.

Manik: Ha khmat ka Dorbar nga ong ba ka la biang bad ngan nym kylla shuh.

Ma Luh: Nga kyrpad ia ka Dorbar ba kan shah ia nga ba ngan kren sa tang shi kyntien. Para rangbah bad ka Dorbar, ngam poi pyrkhat ba kan poi haduh katne. Nga la kren hynne bad nga la kren shai hi ruh ba ym don kano kano ka bor kat kum ka aiñ bad ka riti Khasi kaba lah ban ktah kti ia u Manik. Nangta pat ngam iohi hi ruh ba ngi kum ka Shnong ngi lah ban beh shnong ia u, nga ong ba kam shah ka lynti. Nga iohi ba u Manik um shym leh kano kano ka kam ka ban pyrshah ia ngi ka Shnong bad kaei kaba u la leh

kam shym long kaba haduh katta haduh ba ngi la dei ban bah shnong ia u. Kiwei kiwei pat kiba u la leh ka long da ka jingmynjur bad jingtip jong ngi ka Shnong. Ia kata ka ioh briew jong u ruh nga la dep kren. Lada ka long haduh ba un da pyniap ialade kata ka long ka kam jong u shi met, ha ngi ka shnong kam snoh ei ei ruh. Khadduh khadwai, nga don sa tang kane ban ong ia me Manik! Da pyrkhat bha bad pyrkhat kum u rangbah. Lada me la kwah ban iap kumba me la ong, to tip hi ma me bad to kit hi ma me; lada ka long da kumwei pat kien ha ngi mynta da kaba shai ba ngi ka Shnong ruh ngin nym buhkhoh shuh na ka bynta jong me. Kum ka Shnong ngi ap mynta ia ka kyntien jong me.

Manik: Ma Luh bad ma phi ki rangbah bad ka Shnong: Wat ia sahnud lane wat ia buhkhoh na ka bynta jong nga. Kane ka jingiap kaba nga la jied ka long ka lynti kaba nga la jied da ka mon jong nga hi bad phi ka Shnong phim don kti ei ei ruh bad ka. To ia shong suk bad to ia shong saiñ kum ka Shnong; ia klet ia ki jingduna bad map ia ki jingbakla jong nga. Haba ngan leit noh ngan ieh thylli ia ka jaka jong nga ka ban nym pynjynjar jingmut shuh ia phi ka Shnong.

(*Ka dorbar ka la shu sngap shi por*)

Mular Sing: Kumta la ia rai mo, Paitbah?

Paitbah: Hoid.

Mular Sing: Shwa ban pynwai ia ka Dorbar nga kwah ban kren sa tang shi kyntien. Ki don kiei ha ka jingim jong ngi kiba maian than kiba ngim lah shuh ban ia kot bor. Ki don kiei kiei kiba ngim mon ban leh hynrei hap pynbor ialade bad nangta ruh halor kiei kiei ka don ka bor kaba pyniaid na sha lyndet. U Manik bad ki jingshem jong u ki long kiei kiei kiba ngi kum ki para briew ngim nang shuh teng ban pyrkhat ruh. Namarkata, kaei

ba la iaid ai kan iaid bad ia ka yn pyndep. Para rangbah ha ka Dorbar: Nga tip ba ha ngi kin wan ki jingsngew kiba syrtap pa syrtap kumjuh ruh ki jingpyrkhat kiba bun jait kin wan ban snoh ha ki jingmut jong ngi hynrei kynmaw tang kane kawei—Kiei kiei ki don la ki sngi jong ki. Lashai ka sngi ngi la ia mih lang baroh ban ia leit shna jingthang. Ka Dorbar ka la wai.

(U Palthoh da ka jingkhia ka jingmut bad ka mynsiem ki la ia pra ban ia leit sha la ïing)

ACT — VIII
SCENE — II

Ha ïing u Kyllong Syiem bad kiba ia don ki long tang ka Shainimon bad ka Shani. Ka Shani ka thum ia u khun ka Shainimon. Ka por ka long mynstep ha ka sngi ba u Manik u u thang ialade

Shainimon : Kong Shani!

Shani: Oi, Mahadei!

Shainimon : Nga don ei ei ban kren ia phi. Phi ong ba phin nym iehnoh ia nga lada jia kumno kumno ruh; nga ngeit phi kynmaw ia kata.

Shani: Nga kynmaw biang biang, Mahadei.

Shainimon : Nga tang shu tip hynnin janmiet ba i Manik in thang im ialade mynta ka sngi ka shu dum ka bneng bad ka shu dum ka khyndew bad ka shu dum ka jingmut jingpyrkhat. Ka pang ka doknud, ka dap ka shadem bad shu tyrsaiñ baroh shi met. Ka shim por slem ba kin hap ki ummat bad nga iam baroh shi miet.

Shani : Ki at bad ki saw palat ki khmat jong phi.

Shainimon : Ngam tip shuh, ko Kong Shani, ka jingim aiu kaba kum kane ia nga. Kat sha ba nga phai ym don jaka ia nga ha ka Pyrthei. Kong Shani! Nga......nga......

Shani : Kren, Mahadei.

Shainimon : Ngam iam shuh, em, ngam iam shuh. Nga la ong ialade ba ngam iam shuh. Ki jingiam jong nga bad ki ummat jong nga kim myntoi shuh. Kong Shani ! Nga......

Shani : Kren, Mahadei, kaei phi don ban ong.

Shainimon : Kong Shani! Nga......

Shani : Kren, Mahadei. Phi kwah aiu ia nga ban leh na ka bynta jong phi, to ong; ia kaba nga lah ban leh ngan leh.

Shainimon ; Kong Shani! Pynpeit lem ia u khun jong nga.

Shani : Ngam peit balei, kumne kumba nga ju peit bad kumne kumba nga ju ri ia u ngan leh kumjuh, phim donkam ban khuslai ei ei ruh.

Shainimon : Kong Shani! Ngam kwah im shuh, nga la rai ba ngan iap lang noh bad i Manik.

Shani : Ani wow, Mahadei! Kaba kum kaei kata ka jingpyrkhat jong phi! Ka Tyrut ka Smer aiu kaba la kynto ia phi. Phi pyrkhat lei, ko Mahadei, ia kum kata ka kam jong ka sang ka ma. Pyrkhat ialade, pyrkhat ia la ka jong ka ling, pyrkhat ia la ka jong ka kur ka jait ba ioh ka wan shong synri ka byrsieh ka byrsang bad ba ioh ka wan leh trai khlieh ka dawlum halor ka dawïing. Ani, Mahadei! Nga triem tang ba ngan pyrkhat ia ka ruh.

Shainimon : Kong Shani! Lada i Manik i iap na ka bynta jong nga phi tharai ngan dang don jingsuk pat ha ka jingim jong nga! Lada i im don shuh. phi tharai, dang don

jaka pat ia nga? Hangno pat ngan pynshet ia la ka jong ka jingim? Kan myntoi aiu shuh ia nga ba ngan im haba nga tip ba ka jingsuk kam don shuh. Khlem ma i ngan long tang ka jingbeiñ bad ka jingkrenbeiñ ha kane ka Pyrthei.

(Ka long slem ba ki shu ia sngap khlem kren).

Shani : Ngam tip shuh, Mahadei, kumno ngan ong. Nga sngewthuh ia ka jingsngew jong phi hynrei haduh ba phin da pyniap ialade ka dei kaei kaei kaba shyrkhei tam ha ngi ki Khasi; ka bym dei tang ban pyrkhat ruh ia ka. Ka dei ka pap ka sang ka bym don jingmap shuh.

Shainimon : Nga la tip ia kita kiei kiei baroh hynrei ym don shuh mano mano ruh ba lah ban pynphai ia nga na kaba nga la thmu bad na kaba nga la rai. Ngan kit ma nga ia kita kiei kiei baroh bad ngan kit ma nga ia ka pap ka sang baroh. Phim tip, Kong Shani, haduh katno nga ieit ia i bad haduh katno i ieit ia nga. Lada ka biang ia i ka biang ruh ia nga. Nga mut ban her sha i mynmiet ha ka por ba thiah u khyllung hynrei la ker kut ia ka ling jong nga.

Shani : Yn ia nujor ma phi bad i kpa jong une u khyllung kan leit long shano. I i la long lypa i bym don niam shuh bad i bym don kur don jait shuh, ia i lada i iap kumno kumno ruh ka biang hi hynrei ia phi seh. Map ia nga ba nga dei ban ong kumta.

Shainimon : Lada ngi la ia don lang ha ka jingim ngin ia don lang ha ka jingiap, ai kan long katba long ngam kwah shuh ia kane ka jingim.

Shani : Kaei kaba phi kwah ia nga ban leh?

Shainimon : Ri ma phi ia une u khun jong nga bad pynpoi ia u sha i Mei. Iathuh ia i ia kiei kiei baroh kumba ki long, phim donkam ban buhrieh ei ei ruh. Ong ia i ba ngam

kynnoh iano iano ruh hynrei nga kynnoh ia la ka jong ka nusip jot. Nga....(*Ka iam slem slem*).

Shani : Ia kaei kaba phi ong ngan leh, Mahadei.

Shainimon : Kong Shani! Shim kane ka jingdeng ka jingkup, shim kane ka jain ka nep, shim kane ka ksiar ka rupa bad shim baroh kat kaba nga don. Baroh kaba nga don ka long ka jong phi bad ka jong u khun jong nga bad sa sam ma phi. Peit ma phi ba un nym shah thngan bad ba un nym lyngkhuid bad katba phi dang im to long ma phi ka kmie jong u bad peit ma phi ba un suk un saiñ. Kynmaw ba phin nym pynsngewsih ne pyndiaw ia u, ai ia u kat kaba u donkam bad kat kaba u pan. Ynda u la tip briew iathuhkhana ia u ia kiei kiei baroh (*Ka iam slem slem*).

Shani : Ngan leh, Mahadei, ia kita baroh bad palat ia kita ruh lada nga lah.

Shainimon : Thaw da kano kano ka lad ba phin pynpoi ia u sha Iawdaija bad leit beit sha Ïing i Mei. Phin leh ia kata, Kong Shani?

Shani: Hooid, Mahadei, ngan pyrshang kaba lah ban leh ia kaba phi kwah bad ban pyndep ia ka jingkular. Ngam tip shuh, ko Mahadei, balei kan leit long haduh katne ia phi. Balei phin leit pyrkhat lamwir kumne; phi don la ki kmie ki kpa, la ki hynmen ki para bad la ki kur ki jait. Phi don la une u khun uba dang don kam ia phi. Pyrkhat, ko Mahadei, nga da kyrpad ia phi.

(*Ka Shainimon ka iam biang slem slem*).

Shainimon: Keiñ noh, Kong Shani, ngin nai ia kren shuh ia kata. Ia kaba nga la rai nga la rai. Phin leh ne em ia kaba nga la ong wat lada u Syiem u khang ia phi ?

Shani: Ngan leh, Mahadei, ia kaba phi ong. Shaphang uta u Syiem, kynmaw ba nga dei ka shakri, ngam dei ka mraw.

Shainimon: Nga ieit bad shaniah ia phi; nga iohi katno ba phi ieit bad sumar ia u khun jong nga bad nga iohi ruh katno u ieit bad u bud ia phi. (*Ka iam biang*). Ynda phi la poi ha iing I Mei kynmaw ba un don bad phi ha kti ha kjat, phin ri phin sumar hi ma phi, ngam kwah ba mano mano ruh kin lehbeiñ ia u

Shani: Ngan leh ia kaba phi ong bad lehse palat ia kaba phi khmih lynti.

Shainimon: Nga la hun, Kong Shani, wat nga la tip ba ngan iap.

——— ———

ACT —VIII
SCENE— III

Ha Lum Jingthang. Kiba ia don kham ha pajih khyndiat ha ka Jingthang ki long u Salong Sing u Tawat Lakor, u Muken Lar, u Roba Tamor, u Samu Riang bad kiwei kiwei pat ki rangbah ka Shnong Raitong. Sawdong ka Jingthang ki ieng ki kynthei, khynnah bad khyllung. Ka Raitong ka'khlem shong ïing shuh.

Mular Sing: Kumno, Myntri Rangbah, phi ruh phi wan?

Salong Sing· Nga wan ban iohi ia kaba kut jong kiei kiei. Lada nga pyndonkam ia ki ktien jong phi - ban iohi ia ka jingpyndep.

Mular Sing: Phi khlem ia wer ia u Syiem?

Salong Sing: Ngam shym iathuh ia u ba nga wan shane. Ka long kaba eh ban ia wer ia u. Ngam tharai hi ruh ba un wan wat lada ngi ia wer ruh.

Mular Sing: U sngew kumno u Syiem jong ngi?

Salong Sing: Hynnin janmiet ngi ia kynduh ia u. I wan i Bah Tawat bad Bah Muken sha ïing jong nga bad ngi la ia leit sha u. Ki la iathuh lut ia ki jingiakren ha ka Dorbar, ia ki ktien ba kren i Ma Luh bad ia ki ktien ba kren u Manik. Ki la iathuh hi ia kiei kiei kumba ki long.

Tawat Lakor: Ha ka jingiashong kai jong ngi hynnin te u i jylliew palat ki jingmut jingpyrkhat bad u i khia ruh ka khmat.

Salong Sing: Nga ia shong kai bad u hynnin mynstep. U ong ba u sngewsih ba u long ka daw jong ka jingpyniap u Manik ialade. U ong ia nga ba ngan thaw lad lada lah ban khang ba kan nym poi eh sha kat kane kaei kaei. Ngi la ia kren slem halor jong ka, nga ruh nga sngewshitom jingmut ba ngan ong kumno kumno ruh. Kiei kiei ki la tur palat haduh bym i long shuh ban phai dien bad khadduh khadwai ngi la shu pynwai ia ka jingiakren jong ngi da ki kyntien kiba phi ong ma phi ha ka Dorbar. "Kaei ba la iaid ai kan iaid bad ia ka yn pyndep".

Mular Sing; U ong kumno pat?

Salong Sing: U shu sngap. Phi da tikna seh ba u Manik un wan?

Roba Tamor: Nga leit hynne sha ïing jong u dang step phyrngab ban pyntikna ia kiei kiei; kiei kiei ki iaid kat kum ba la ia rai hynnin bad kumba la ia pynbeit. Ngam tip phi ia iohthiah ne em, nga te nga khlem iohthiah baroh shimiet. Shu kum pyrkhat haduh ban da duh sa ka thiah.

Mular Sing- Nga ngeit kane ka jingiap u Manik kan dang pynduh thiah ia ngi bun sngi.

Roba Tamor: Nga ruh nga ngeit ba kan long kumta.

Salong Sing: Ka dei kaei kaei kaba phim lah khlem pyrkhat bad khlem pynduh thiah ialade.

Nongshong shnong No. 1: Bah Mular, Bah Mular! (*Hadien ba u la sangeh na kaba mareh*). U Manik u la wan! U bud u paidbah ba bun nadien jong u. U riam ialade da-ka khor da ka khriam. U put la ka sharati, u tur sha khmat sha khmat bad u kynriah sha dien sha dien bad u shad phai met sawdong sawdong; ka khmat u dem sha khyndew.

Nongshong shnong No. 2: Bah Mular! (*La wan mareh sa uwei pat.*) Ka jingiam briew ki kynthei bad ki khynnah ka long ka bym tip shuh. Ki sur ki myllung than bad ki pynjem ban pynih ia ka dohnud. Ym lah peit phi, Bah Mular.

Mular Sing: U la poi hangno?

Nongshong shnong No. 2: U la poi hajan, tang hangtei ha lynndet utei u lum.

Tawat Lakor: Kitei la iohi ia ki khlieh briew.

Muken Lar: Utei u Manik, u lam na khmat na khmat.

(*Ki shu ia sngap shi por khlem kren bad ki khmat jong ki baroh ki phai sha sa liang na kaba wan u Manik.*)

Roba Tamor: Ka jingriam jong u kaba da pher palat. Imat u la sei lut ki khor ki khriam kiba bha tam bad kiba rem tam kiba don ha iing. Tang utei u kpieng ksiar ruh uba katno tula shuh.

Salong Sing: Ngam pat ju iohsngew ia ka jingiam briew kaba kat kane ha ka jingim jong nga; ngam ju phohsniew ruh ba ngan iohi kum kane kaei kaei.

Tawat Lakor: Ngam ju poi pyrkhat ba u Manik un long uba bhabriew bad uba i-khaiñ briew kattai kattai.

Salong Sing: Ka long ka jingleit onthang kaba donburom tam kaba nga la iohi ma nga. Nga ngeit ba ym pat ju don kum kane ka jingleit onthang ha ka Pyrthei.

Tawat Lakor: Peit ia ki kjat jong u ba ki thab ha khyndew bad ka iaid artad bad ba ki ia hap bad ki sur ki sharati.

Muken Lar: Kumno keiñ ka jingiap kan shu shim noh kum ia utai u briew ngam nang tang ban pyrkhat ruh.

Roba Tamor: Kaei ka jingmut ba u iaid tawiar ia ka jingthang lai sien?

Roba Tamor: Tip seh.

Salong Sing: Shwa ban leh ia kano kano ym dei mo ban ñiew lai sien?

Samu Riang: Utai u la sieh ia ka sharati ha khyndew da khongpong bad u ....la noh... ....ha ding.

(Ka jinglynñiar bad ka jingiambriew jong ki kynthei bad ki khynnah ka la long ka bym ia nang batai shuh, ym pat ju don kum ka hangno hangno ruh.)

Tawat Lakor: Balei mu, Myntri Rangbah ba, u sieh ia ka sharati da khongpong?

Muken Lar: Hooid, keiñ.

Salong Sing: Tip seh, Myntri, phin dang kylli ia kata; lada kim la khongpong kiei kiei kan jia mo haduh katno? Phi pat phi pyrkhat kumno, Bah Mular?

Mular: Kaei ba la iaid ai kan iaid bad ia ka yn pyndep.

Salong Sing: Nga ong ia phi baroh hangne ba u Manik u u la jop bad kane ka ding ba la thang ia u kan nym lip shuh lano lano ruh. Katba dang neh ka Sngi bad katba dang neh u Bnai ia kane yn iathuhkhana.

Tawat Lakor: Kaba phylla ka long ba ka khmat jong u ka phuh bad ka bhabriew palat.

Salong Sing: Nga ong ia phi—

Ka long kham khraw ban 'ap bad ban jied ruh ia ka,
Ka long kham khraw ban jied, ia kaba pyndem ha ka.

Nongshong shnong No. 3: Bah Mular ! Bah Mular ! Katei ka Mahadei ka wan mareh beit beit sha Jingthang.

Tawat Lakor: Bah Mular! Ong kin bat, ioh ka noh pynban ha Jingthang. Ong kin kynrup bad bat ia ka.

Mular Sing: Lada ngim bat ia u Manik balei ngin bat ia ka. Kaba la iaid ai kan iaid bad ia ka ruh yn pyndep.

Tawat Lakor: Peit! Nga la ong ne em ia phi? Katei ka la noh ha Jingthang.

(La mih biang ka jinglynniar bad ka jingiambriew ki kynthei ki khynnah sa shisien bad ka jingsawa jong ka jinglynniar ka par sha ki them bad ka kiew sha ki lum)

Salong Sing:

Katto ka la dep, ia noh sha la ling,
Mano pat ba lah ban khlad ia ki shyieng.
Lynti ka Jingieit ka eh ban shemphang,
Kam khein ia ka ma, kam tip ia ka sang.
Kaei ba la iaid, kaei b'la pyndep,
Katei kan sakhi shuwa ba kan sep.

Tawat Lakor: Ïa, Myntri Rangbah. Marwei phi jngi ha la ka jong ka Pyrthei katba ngi pat tang ban bud dien ruh ngim ia lah. Ia, Bah Muken, ngin ia leit mih sha u Syiem, tang la shai u la leit.

Salong Sing: Ïa noh, Bah Muken, iaei pat ngin dang ap. Ai ka ding kan pyndep la ka kam.

(Barah lai ngut ki la ia mih Jingthang ban leit sha Ïingsyiem.)

Act — VIII
Scene — IV

Ha Ïingsyiem ha Raitong bad kiba ia don ki long u Kyllong Syiem, u Salong Sing, u Tawat Lakor bad u Muken Lar.

Kyllong Syiem: Mano ba wan na Lum Jingthang?

Tawat Lakor: Ma ngi baroh lai ngut phi, Syiem.

Kyllong Syiem: Ka long kumno bad ka iaid kumno ka kam?

Salong Sing: Kaei kaba la long bad kaei kaba la jia ka long kaei kaei kaba tang ban ia mut dur ruh ym ia nang shuh. Phi la tip em, Syiem, ba ka Mahadei ruh ka la thang im ialade bad u Manik?

Kyllong Syiem: Nga la tip. Ki la wan mareh ki shakri syiem ban iathuh ia nga.

Salong Sing: Nga ong ia kine ba ka lynti jong ka Jingieit ka long kaba eh ban shemphang, kam kheiñ ia ka ma bad kam tip ia ka sang.

Kyllong Syiem: Ka dei.

Tawat Lakor : Imat ha ka jingieit ym don pud ban leh ia kano kano ruh.

Kyllong Syiem : Ka long kumta keiñ kumba ong i Bah Salong. Mano ba lah ban shemphang ia ka. Kaei kaba kan leh ruh phim lah tip bad haba phi la iohi ia ka ruh phim lah ban buh pud. Ha kata ka Hima jong ka Jingieit, kumba ong u Manik, baroh ngi long tang ki khyllung bad ki khynnah. Ïa nga naduh dang rit la hikai tang shaphang ka kam hima bad ka saiñ pyrthei hynrei ha kaba saiñ pat ia ka longïing longsem nga long uba shah rem. Shwa ba ngan mih na Iawdaija ha kane i Bah Rangbah i dang ong —"Ka kham suk ban synshar ia ka hima ban ia kaba synshar ia ka ïing". Nga ruh nga la lap ia kata mynta; mynta ka ïing jong nga ka la kyllon bad nga la long uba shah jop".

(*Baroh ki shu ia sngap bad ki shu ia dem sha khyndew*).

Bah Tawat ! Phim sngew ei ei lada nga phah kam jingrangbah ia phi ?

Tawat Lakor : Em. Syiem, ngam sngew ei ei; ka long ka burom ia nga.

Kyllong Syiem : Khie seh leit khot ia ka Kong Shani, ong kan wan hangne bad u khyllung. (*La mih u Tawat Lakor*). Bah Muken! Nga kwah ban iathuh ba ha kiei kiei baroh kiba phi la ia leh phim shym bakla khyndiat ruh. Phi la ïeng ha ka lynti bad ka nia, phi la ïeng ha ka synshar hok bad ka bishar hok bad phi bat bad phi pyniaid ia kiei kiei kat kum ka hok bad ka riti.

Salong Sing : Nga ruh nga iohi, Syiem, ia kata. Ka la don ka por ha kaba nga pyrkhat ba lehse kine ki briew hangne ki lah ban leh ia kiei kiei tang ban pynsngewbha ia phi u Syiem hynrei hadien nga iohi ba kam long kumta. Ki briew **kiba kum ki jong u Ma Luh ki long kiba tylli mlun kiba**

phim lah ban pynkhih. **Ha ki ka nia ka dei ka nia bad ka hok ka dei ka hok. Ha ka nia kim salia bad kim burom** iano iano ruh bad ki burom tang ia ka kam.

Kyllong Syiem : Phi knieh ktien noh ia nga, Bah Salong. Kita kiei kiei baroh kiba phi ong ki dei. Haba nga phai sha kane ka kam nga iohi ba ka jingbakla baroh ka dei ka jong nga.

Muken Lar : Balei, Syiem: ka jingbakla ka dei ka jong phi?

Kyllong Syiem : Nga la dei ban iehnoh ia ka Mahadei hangne ha Raitong ba kan don ha kata ka Hima jong ka Jingieit sha kaba nga hi ngam lah ban ialam ia ka. Ngam tip balei nga bieit katne katne.

(La wan rung u Tawat Lakor bad ka Shani. Ka Shani ka kdup ia u khun ka Shainimon ha shadem, ka la nguh ia u Syiem bad u ruh u la ong ia ka ba kan shong hajan jong u).

Kyllong Syiem : Kong Shani! Ha diang ngan peit ia u khyllung.

(Ka Shani ka la tur hajan bad u khyllung bad ki ummat ki shu tuid na ki khmat jong ka. U Syiem u ktah ia ki ngab jong u baroh ar liang, i um ka mynsiem. Baroh ki myntri ki shu ia dem sha khyndew; ha ki khmat U Myntri Rangbah ki shad ki ummat bad u niad da ka jain-ryndia).

Ka Shainimon **ka** bapli! Kong Shani! Lashai ngi la ia mih noh na kane ka Shnong; ngin ia leit noh sha iawdai-ja. Nga phah khot ia phi ban ong ba phi ruh phin khreh **ban ia leit lang. Phin rah bad une u khyllung phi ioh-sngew, Kong Shani?**

Shaini : (*Ka Shani ka niad ia la ki ummat*) Hooid. Syiem Kynrad.

Kyllong Syiem : Bah Salong!

Salong Syiem : Oi, Syiem!

Kyllong Syiem : Ai kaba sniew kan leit sha kaba sniew; ba jied hi ki briew yn leh kumno. Kaba bha ka long ban shim tang ia kaba bha bad ban pyrshang ban tei ruh hangta.

Shani : Syiem Kynrad! Ka Mahadei ruh ka ong ia nga ba ngan pynpoi ia une u khyllung sha Iawdaijia sha ki kmie ki kpa jong ka. Ka la ai ruh ia ki jingdeng jingkup, ki jaiñ ki nep, ka muka ka dhara ka ksiar ka rupa bad baroh kat kiba ka don ba ngin pyndonkam ma nga bad une u khyllung ban lait ka shah ban lait ka thngan, ba ngin lait ka lyngkhuid ba ngin ia ioh ka sopti ka sopjat.

Kyllong Syiem : Mynno ka leh ia kata?

Shani : Shwa ba kan mih na ïing ban leit sha Lum Jingthang.

Kyllong Syiem : Kaba pli ka Shaini. Baroh kaba nga la ai ia ka ka dei ka jong phi bad ka jong une u khyllung bad ia kaba duna bad kaba donkam ngan sa nang ai. Phin long hi ka shakri syiem tang ba ka kam jong phi ka long ban sumar ia une u khyllung. Ngam kwah ban don mano mano ruh ba lehbeiñ ia u. Lada ki ai kiba ha ïing ngan shim noh ma nga ban long u khun jong nga. Pyndep, Kong Shani, ia ka jingkwah jong ka bad kaba duna baroh ka dei ka jong nga. Phi la sngewthuh em, Kong Shani?

Shani : Hooid, Syiem Kynrad.

Kyllong Syiem : La shai dang step ngi la mih. Khot ia ki para shakri syiem ban iarap ia phi ha ka khreh ka khrum; rah ia kiei kiei baroh kiba phin pyndonkam ha lynti na ka bynta jong u. Khie leit bad pynbiang kumta ho, Kong Shani.

Shani : Hooid, Syiem Kynrad. *(Ka la ieng,, ka la nguh ia u Syiem bad ka la mih na ka kamra).*

Sallong Sing : Syiem! Ia ki jingbakla, ki jingduna bad ki jingbym kot jingmut jong nga sngewbha map keiñ.

Kyllong Syiem : Em, Bah Salong, phim shym bakla. Ngin nym ia kren shuh ia kine kiei kiei. Ka bha ban pynkut noh ia ka.

Salong Sing: Nga la ieng phi, Syiem, ka jingkhreh kaba bun.

Tawat Lakor : Ngi ruh ngi la ia ieng lang; ngi la ia pyn beit ban leit buh lynti ia phi bad ngi la poi hangne dang step.

Kyllong Syiem : To.

(Ki la nguh ia u Syiem bad ki la ia mih noh).

KABA KUT

2nd March 1977
9 A. M. exactly

Kine ki kot ruh la pynmih bad thoh da
U H. Onderson Mawrie :

1. Hei ! Nga Bad Ho la Ka Nia
2. Ka pyrkhat U Khasi
3. U Khasi bad la ka Niam
4. Kumta Nga Rwai.

Printed at the Ri Khasi Press, Shillong - 1.